

סְחֹר, סְחֹר.

רוֹמָן.

חלק שלישי.

פרק י.

כשנכנסו לחדר-האכילה, כבר מצאו את השלחן ערוך. המחס עמד ורתח. הכוסות כבר היו מזוגות. הגבירה וויינשטיין פתחה את המזנון, הוציאה מתוכו בזה אחר זה מינים שונים של מרקחת, סדרה אותם על השלחן והתחמקה מן החדר. גם בעל-הבית לא ישב בטל. בשעה זו עצמה שבעלת-הבית היתה מריקה את המזנון, היה הוא מריק את כיסיו ומעלה מתוכם בזה אחר זה גליונות של „השקפה“ ו„השחר“. ומיד נערמה על השלחן קופה של גליונות כבבית-מערכת. אחר-כך התחיל האדון וויינשטיין לסדר את הגליונות זה על-גבי זה על-פי מספר ימיהם, ותוך כדי מעשה הסביר לאורחו את הענין ואמר לו כדברים האלה:

— אני מטבעי אוהב מאד את הקריאה בספרים ובעתונים. הקריאה יפה בעיני מן האכילה ומן השנה ומכל התענוגים שבעולם. אולם אני אוהב קריאה בעיון ובכונה. אני אוהב לרדת לעמקה של כל מימרה, לעיין יפה יפה. ופעמים אני מוצא את העיקר דוקא בין השורות. מימי עוד לא נרדמתי בלא קריאה בספר. אין לי עונג גדול מלשבת בכורסא, פה, על-יד שלחני, ולעיין בעתון או בספר בשעה שאני שותה טה או סועד את לבי. אני אוהב מאד לקרוא את שניאורסון. אמנם, לא כל דבריו מובנים לי. פעמים אני מגיע לידי שורות, שהן, לכאורה, מוקשות בעיני, לכאורה, אין להן שום פרוש, אולם את השורות הללו אני אוהב ביהוד. אני ממש מעריץ אותן. אני אוהב מה שהוא למעלה משכלי, נעלה מהבנתי. איני יודע את הטעם, אבל אני אוהב דוקא מה שקשה ממני. אני משהה עליו את מוחי בעונג מיוחד. אני אוהב, למשל, להתעכב על-יד לוקומוטיב ולהסתכל בו. ולמה? לפי שהוא למעלה מהבנתי. אני, למשל, איני מסוגל לעשות בידי לוקומוטיב. אני אוהב, למשל, להתעכב על-יד חוטי הטלגרף ולהקשיב לזמזומם. ולמה? לפי שאיני יכול לעמוד על סודו של הטלגרף. ומפני כך אני מעריץ מאד את שניאורסון. אולם, לצערי, אין שעתי מספיקה

לי בשביל קריאה בספרים. איני מספיק אפילו לענן יפה בעתון של יום. ולא כל־שכן בשני העתונים שלנו. אני עסוק מאד. ומכל־מקום אני יושב בעונג ומשוחח עם אדוני, כי השיחה עם תלמיד חכם היא נעלה בעיני גם מקריאה. ואני נהנה יותר מן השיחה שבעל־פה משאני נהנה מן הקריאה. ומכל־מקום אין אני פוסח אפילו על שורה אחת של שני העתונים שלנו — הוסיף בקול אָלְגֵי ובלא צל של תול — הלא הם עתונינו, ואני, בזר יהודי לאומי האוהב את עמו, מחויב לקרוא אתם מאלף עד תיו. וחזן מזה אני גם נהנה. אמנם, איני להוט ביותר אחרי החדשות של יום. אני קורא אותן, איני פוסח אפילו על אחת מהן, אף כי להוט אחריהן ביותר אינני. אולם את המאמרים אני קורא בעיון. הן את המאמרים של פיטר והן של פינחסוביץ, ואפילו של רייכשטיין. כלם אהובים עלי. אלא שאני קורא אותם על־פי הסדר. כל הגליונות שמורים בכיסי. זוגתי שתחיה, כיון שהיא מרגישה בגליון של עתון, מיד היא דנה אותו בקריעה או צרה אותו על־פי צלוחית. היא שובבה ודרכה להזיק, ומפני כך אני מסדרם לי בכיסי, והנני יודע, ששמורים הם ומחזן לסכנה. ומתנהג אני כך: עד שלא קראתי כל הגליונות עד השורה האחרונה, איני נותן אפילו עיני בגליון של היום. זהו אצלי פרינציפ, שאיני זו ממנו. היום, למשל, הגעתי כבר עד יום הראשון של השבוע הקודם. אני עומד לפי־שעה במאמרו הנפלא של פיטר. מר שליט קרא את המאמר „איכס, גבורי ישראל“? — זהו מאמרו של פיטר —

— לא, — השיב שליט — ואולי קראתי. לא, כמדומני.

— לא והן? — קרא האדון וויינשטיין ונעץ בשליט מבט מטומטם ונעלב, כאילו פגע זה בכבודו. — דברים כאלה אינם בגדר הן ולא. מי שקרא את המאמר הזה, לא ישכח אותו לעולם.

שליט לא חלק על דבריו. בעל־הבית נשתתק. פרש על השלחן את הגליון למלא ארכו, כפף את ראשו, התחיל מקמט את מצחו, שפתיו לוחשות וידיו בוחשות בכף את הכוס שלפניו.

— מובטחני, שמר שליט יסלח לי — אמר אחרי שעה ממושכה קצת והרים את ראשו מעל הגליון — אמנם, חברתו של מר שליט נעימה עלי מאד. אני שמח מאד על חברתו. אדרבא, ישב־נא עמי עוד שעה מרובה. ישב נא. אל יעזובני. ומכל־מקום — דבר בקול מתחנן — יסלח נא לי. אני מוכרח לקרא קצת. כשאני שותה טה, אי אפשר לי בלא־כך. כחו של ההרגל. כשאני מעין בספר בשעת שתית טה, איני מרגיש שום טעם בטה. אולי גם רצונו של מר שליט לענן בעתון או בספר? — הגה ה„השקפה“.

אבל בתנאי, שמר שליט ישיב לי את הגליון לידי ממש.

— לא, — השיב שליט בבת־צחוק — אין לי צורך. איני משתעמם גם בלא־כך. — כך? — נעץ וויינשטיין בשליט מבט של הודיה — טוב מאד. אני שמח מאד. אני אקרא לי קצת, ומר שליט לא יעזובני. לא? מר שליט ישב ויחשוב לו את מחשבותיו או יתהלך לו קצת על־פני החדר, או יכול הוא גם להתפרקד על הספה, אם רצונו בכך.

— תודה! — השיב שליט — יקראנא אדוני. אדרבא.
האדון וויינשטיין לא סרב. הוא נשתקע בקריאה. אולם שעת אשרו
לא ארכה ביותר. הגבירה וויינשטיין התפרצה לתוך החדר, נגשה מתוך
קפיצה עד השלחן והשתערה על קופת העתונים. האדון וויינשטיין קפץ
ממקומו והגן בשתי ידיו על רכשו.
— תכף ומיד תשים לתוך כיסך את כל הסמרטוטים שלך! — קראה
הגבירה וויינשטיין — אי, טשו, אני שונאה אותך! ואם לא, אקרעם עד אחד —
או אמסרם למארוסיה.

האדון וויינשטיין נכנע מיד לגזרתה.
— כך אתה מקבל אורחים? — אמרה הגבירה וויינשטיין וסטרף לבעלה
על מצחו — ולמה אין אתה מכבד את האורח במרקחת? האם כבדת אותו
במרקחת?

— כלום אני צריך לכבד אותך? — הלא האורח עצמו יכול לכבד את
עצמו — המליץ על עצמו האדון וויינשטיין — הלא הכל מוכן על השלחן.
כלום הייתי מוחה הלילה בידו של מר שליט, אם רק אוהב הוא מטבעו מרקחת...
— אוהב, אוהב — הקתה הגבירה וויינשטיין את קולו — ודאי אוהב. «תן
לי את המתוק וקרא אותי בשם שוטה».

— ומפני מה באמת אין מר שליט מכבד את עצמו במרקחת? — שאל
האדון וויינשטיין — הוא אינו רוצה להיות שוטה?
— איני רוצה במרקחת — השיב שליט ואמר בלבו: ודאי קמצן גדול
בן-אדם זה.

— אין מר רוצה במרקחת? — קרא האדון וויינשטיין בהשתוממות,
כאילו שמע אחד מפלאי העולם. והוסיף מיד:
— גם אני איני טועם שום מרקחת שבעולם.

— מיכל! — קראה הגבירה וויינשטיין — אם אתה מדבר כך, ודאי גם
מר שליט ישחמט מן המרקחת.

— ואני סבור, שמר שליט לא יביא ראייה ממני. הוא ודאי יאכל, אם
אוהב הוא מרקחת מטבעו — העיר האדון וויינשטיין — כלום אני מוחה בידו?
אדרבא. בבקשה. יטעם-נא מר שליט. — יודעת את, קררה, — השיא האדון
וויינשטיין את השיחה לענין אחר — האדון שליט מכיר את העלמה חנקין.
הוא מכיר אותה הכרה הגונה. הם ידידים נאמנים. ודאי מכירה את עלמה
זו, מפרתו של קפמן, המורה העברי, שהיה מלמד בבית גיסנו... בתי-ישראל
כשרה היא.

— ואתה, בעלי, כבר התאהבת בה. רואה אני בן... מר שליט! כל
הגברים נוחים כל-יך להתאהב כבעלי? — שאלה הגבירה וויינשטיין ושמה
בפיה מן המרקחת.

— מר שליט הוא עדין תמים בעינינו אלו — השיב האדון וויינשטיין.
— טוב, טוב — אמרה הגבירה וויינשטיין ואימה על בעלה באצבעה —
אם אתה, בעלי, תתאהב בו, בתי-ישראל הכשרה, שכחתי את שמה, אתאהב

אני ב... ב... נחש נא, במי?... לא. אתה אינך יודע. אני אלחש לך על אנך - אמרה בהתהטאות של תינקות ולחשה לבעלה את השם בקול נמוך כזה, שהגיע לאזניו של האורח.

הוי, הוי, מה אדמו פניו! - קראה הגבירה וויינשטיין והעמידה את אצבעה כלפי פניו של האורח, שעל־ידי־כך הוסיפו והאדימו עוד יותר. - מצדך אולי לא תהיה מניעה - אמר האדון וויינשטיין - ומה תעשי, אם הוא לא יסכים?

את, מיכל, למה אתה מבזני בעיניהן של הבריות? - קראה הגבירה וויינשטיין - הוא לא יסכים? - כלום אני מכווערה כל־כך? - שאלה בקול בכי - כלום עיני לא יפות הן? - קחי - חיי! - נו, אם הוא לא יסכים, אבחר לך אברך אחר, נאה ממנו. הוא בישן יותר מדאי. ואני יראה מפני בת־ישראל הכשרה... הלא היא תשפוך על פני קתון של קרבוֹלה.

שלי לצינית היא - אמר האדון וויינשטיין לאורחו - בטוח אני באדון שליט, שלא יעלב הלילה על־ידי דבריה. היא אוהבת דברי הלצה. קלרה, ניי! - פנה אל זוגתו - וחזן מזה: בשלך אין האורח טועם כלום. - בשלך? - קראה הגבירה וויינשטיין בעלבוֹן - בשלך, מיכל. לפי שלא הזמנת אותו עד עכשיו לטעום דבר. לפי שלא כבדת אותו.

מה את סחה, קלרה? - בשלך? - הלילה, אדרבא. בבקשה, אדוני שליט. מפני מה אינו שותה את הטה? אם אין רצונו במרקחת, ישתה נא את הטה. הלא הטה ודאי כבר נצטנן. אולי כדאי לשפוך כוס זו ולמוזג אחרת. רצונו של מר שליט בכך? הנה אני, למשל, אוהב רק טה צונן. - גם אני אוהב טה צונן - אמר שליט. - עלי ללכת. רק כוס זו אשתה ואלך לך.

שליט הערה לתוך פיו כל הכוס בשתים, שלש לגימות. הטה היה באמת צונן והיה רע מאד ללבו הריק ולקיבתו הרעבה. - אני הולך! - קרא שליט בקול שאין לשנות אחריו וקם. האדון וויינשטיין קם גם־הוא ממקומו, התחיל לסדר את גליזונות העתונים בתוך כיסיו ואמר בקול נמוך ומתחנן:

האדון שליט החליט באמת ללכת? ותכף ומיד? - צר מאד. - כן, אני הולך! - השיב שליט בהלטה, תקע את כפו לגבירה ולבעל־הבית, יצא בבהלה לפרוודור והתחיל לרובש מעילו. גם האדון והגבירה וויינשטיין יצאו אחריו לפרוודור.

כך, כך - אמר האדון וויינשטיין בקול של קובלנא ותחנונים - האדון שליט החליט באמת ללכת. צר מאד. אולי יחזור בו מר שליט. אני אהיה שמח מאד. אולי ישוב מר שליט וישב, נשתה כוס טה. הלא הוא שתה רק כוס אחת. אולי ישתה כוס שנית?

לא, תודה - אמר שליט והכניס את ידו השנית לתוך שרולו. - צר מאד - אמר האדון וויינשטיין - ומפני מה באמת לא טעם מר שליט מן המרקחת? - ולמה הוא בהול כל־כך? - אני מצדי הנני פוצר בו

לחזור ולשבת עמנו. ומכל־מקום איני מעז לעמוד על דעתי, כי אולי בהול מר שליט לעסקיו. כל אדם יש לו עסק שלו, וכשאדם בהול, ודאי בהול הוא לרגלי עסקו.

„עכשיו לא אגע בענין זה – הרהר שליט בלבו – לא עכשיו. הלא הוא בטוח, שיש לי עסק... בפעם אחרת. לו היתה חנקין רוצה – מאליה, אני אכילו לא ארמו לה – לדבר עמו על ענין זה” – נצנץ לבסוף הרהור במוחו.

– שלום! – אמר שליט בהחלטה ותקע את כפו בפעם שנית לבני הזוג. האדון וויינשטיין לחץ שעה ממושכה קצת את ידו של שליט ואמר:

– ומכל־מקום אני מצר מאד על פרידתו של תלמיד־חכם שכמותו. כדאי היה לשהח עם בן־אדם שכמותו... רואה אני בו, שאינו טפש כלל וכלל... ודאי הוא גם חושב מהשבות... אלא שהוא קצת בישן... ושתקן... צר מאד, שהוא עוזב אותנו. אולם מובטחני במר שליט, שעוד יחלץ לנו כבד ועוד יבקר אותנו. ואני מזמין את מר שליט בפרוש...-הגבירה וויינשטיין עטיין לכהן את צוארו של בעלה בזרועותיה ולחשה לו דבר על אזנו. – כן, כן, אכר. אמר, עז שלי, – שומע הוא, האדון שליט, זוגתי שואלת, אם הגדתי למר שליט, שיש לנו „בן”. הגדתי, הגדתי, – הגבירה וויינשטיין נתאדמה מבושה, חזרה ולכנה את צוארו של בעלה בזרועותיה ולחשה לו בפעם שנית על אזנו. – כן, כן, פהייתי. אמרתי למר שליט, שהבן שלנו חכם גדול הוא. הוא ישן עכשיו. – הגבירה וויינשטיין לחשה לבעלה על אזנו בעצם שלישית. – שומע הוא, מר שליט? גם זוגתי מזמינה אותו לבקר אותנו בפעם אחרת, ויראה מר שליט בעיניו את ה„בן” שלנו. מר שליט מבטיח? שליט נענע ראשו בהכנמה.

– מובן מאלי – הוסיף האדון וויינשטיין בידידות יתרה, כאדם הנותן עצה לחברו – מובן מאלי, שמר שליט נתון לעסקיו, אסור לו לבזבז את שעהו היקרה ולבטלה בעביל אחרים. חלילה וחלילה. אלא, שאם תהיה פעמים שעה פנויה למר ואם תהיה לו התשוקה לכך, בבקשה, יואלינא מר שליט לבקונו. אני אהיה שמח מאד. ופעמים נהיה שנינו מתעמקים בענין של קריאה, בענין חשוב – סים האדון וויינשטיין בחגיגות יתרה. שליט לא ההנגד לדבריו. הוא עמד וחפש ברגליו בתוך החשכה של המסדרון את ערדליו. אולם הרגלים גששו בחשכה שעה ממושכה עד עכצאו את הערדלים, וכשצאו אותם, התחילו מתקשות בחבישתם. שליט לא יכול לכוף את גופו ולפקד את ידיו על העבודה, לפי שכנגדו עמדו שני גופים ושני פרצופים. האדון וויינשטיין וזוגתו עמדו לפניו וידיהם, שהיו שלובות כידי שני משחקים, היוצאים אחרי סיום המחזה לקראת הקהל המוחא כף להם, היו מתנועות אילך ואילך באויר.

– ומה בעלי בעיניו של מר שליט? – שאלה האשה, שהיתה כל השעה יחרישה מבושה, וכטרה בידה על מצחו של בעלה.

— ומה זוגתי בעיניו של האדון שליט? — שאל האדון וויינשטיין, הרים את סנטרה של אשתו והעמיד את פרצופה לקראת האורח — אל תראה אותה, ששחורה היא. היא, מכל-מקום, מכוערת! — סיים האדון וויינשטיין בהלצה.

הגבירה וויינשטיין התיפחה כתינוקת.

— אי, טפן, אני שונאה אותך! — קראה כדרכה.

— שלום! — רטן שליט בין שפתיו, פתח את הדלת וירד מעל המדרגות.

הגבירה וויינשטיין רדפה אחריו על המדרגות וקראה:

— יאמרנא האדון שלום לבתי-ישראל... שכחתי את שמה...

— טוב. אמר! — קרא שליט מלמטה למעלה.

פרק יא.

פייגין שפשפה את שערותיה ואת מחצית גופה בקלחת של מים רותחים. אחר-כך נגבה את השערות באלונגטית וסרקתן לפני הראי. היא מתחה את שערותיה עד כדי מדת ארכן. הן הגיעו כמעט עד ברכיה. אחר-כך חתלה בהן פעמים רבות את צוארה, ואת השזור שמה לתוך פיה ונשכה אותו בשניה. היא התגאתה על יפי-שערותיה. ריחן הרענן הגיע אל אפה וגרם לה הנאה כריח שערותיו של זר. בשרה הטבול והמפונק עורר בקרבה המון תשוקות. רחש של עדנה פעפע בכל אבריה. שעה ממושכה עמדה והסתכלה בראי אל גופה הגמיש, אל פניה האמיצים עם יפים הקפדני ואל הקסם שבעיניה. אחרי זה העיפה את מבטה בחדר הדל, ברהיטים העלובים, במטה, שהיתה מעוטפת סדין במקום שמיכה, ובספרי-הלמוד, שהיו מפוזרים על השלחן, מהם פתוחים וקובלים על בטול התורה, שונה את עצמה אל החפצים שמסביב ושפתיה לחשו בבוז:

— מה-מעט כל זה. מה-דל הוא. ממש, עד כדי שפלות הכבוד!

היום בבקר ראתה ברחוב קבריוליטה מעופפת. ומה בכך? — אולם עכשיו, כאשר נזכרה בדבר, חשה צער כזה, שהש אדם, שסטרו לו בפרהסיה על לחיו. גבירה אחת היתה מסכה בקבריוליטה ועל ידה גבר, שהבק אותה בזרועו. והאשה הבקה בידיה כלבלב. הקבריוליטה פרתה ועברה. אולם רגש של משטמה פלח את לבה של פייגין. היא שנאה את האשה. ועכשיו, ברגע זה, ענה את לבה רגש אחר, קשה הרבה מן הראשון, — רגש הקנאה.

אבל מיד, אחרי זה, עלו על זכרונה דבריו של אָשר נל. פעם אחת אמר לה כך:

— הגבירה פייגין, הן זו היא שטות. כן, ודאי, שטות גמורה!

וכשהיא לטשה לו עיני תמהון ושאלה ממנו פתרון דבריו, השיב לה בפשטות גמורה:

— האם כבר אכלה הגבירה פייגין אָננס? האם כבר שתתה יין שִכְפֵּנִי? האם כבר הובלעה באפריון? האם כבר התהלכה על־פני שטיחי הודו, כשהיא טובעת בין פרחים, בתוך חדרים נהדרים, הנשקפים לקראת הים, והיא גברת ההדרים, וסריסים נושאים את שולֵי שמלה? — האם כבר התעופפה במרכבה רתומה לארבעה סוסים אמוצים על־פני שדות — שדות שלֵה? לא? — הלא זו היא שטות, הגבירה פייגין, שטות! —
ועוד אמר לה אָשר:

— אה, למה מסתובבת הגבירה פייגין בין בטלנים, חובשי בית־המדרש וקבצנים פושטידי? — הלא יש עולם גדול ורחבי־ידים והעולם הזה מלא וגדוש הוא עבדים, עבדים כורעים ומתחננים: נכונים אנהנו להיות משרתים לאיש, אשר הפגלם בידו. ולה, לגבירה פייגין, יש מגלֵב: הוא הקסם אשר בעיניה וגופה הגמיש. וחוק מזה, חוק מזה, יש עוד מין דבר נבגירה, שהוא עיקר חשוב מאד, שבלעדיו אי־אפשר לאדם לזכות לגדולה, ושמו — חוצפה... או: אכזריות...

ועוד אמר אָשר:

— העולם הפקר הוא, וכל הרוצה לזכות בו, אם רק חָנַן בכח או בדבר, החשוב בערכו מן הכח, במעט ערמה, יבוא ויזכה. הנה העולם נתון לפניך: כל הרגלים תרוצנה לפניך, כל הידים תמחאנה לך כף, כל העבדים ירוצו לפני מרכבתך, כל הרפכים ינהלו אותך בסוסייהם וכל הספלים יטו את שכמם לשאת את משאך, וגם המשוררים יקשרו לראשך את חרוזי שיריהם, אם רק רצון כביר לך וכח ומזְמָה. כי אין דבר אשר נעלה הוא מן האדם מלהשיגו. הכל נִהְיָ לאדם. אולם רק אחוּ מני רבבה הוא בעל רצון וכת.

כך דבר אָשר באזניה. מה ערום איש זה ומה רבים התככים אשר בלבו! למה דבר באזניה את הדברים האלה? — לפי שעינו הבוהנת ודאי חדרה לתוך מכתרי לבה. הוא, הראשון, היחידי, הקשיב את רחש עשהונותיה הנסתרים, שלא גלתה עדין לאיש. גופה נודעזע רגע והרהור חלף את מוזה: אני כתִּיראת מפני איש ערום זה! — אולם מיד כשטה את ידיה באויר וזרועותיה החשופות התפתלו כנחשים, כמתכוננות להתגרות מלחמה עם איש־התככים.

פייגין הישירה את קומתה, אָמצה כף רגלה אל הקרקע, נשקפה בראי ולהשה לעצמה בקול:

גַּף אָרְסֵטִי? הרי הוא! — כח? — בעיני המפתות והדוחות, בבוזי ובעקשנותי. ואכזריות? — חי נפשי, יש בי, יש! — קראה בקול ספוג מאניים ונענעה אגרופה בחלֵל.

היא תמכה את מצחה הרותח בזוגיות המקורחות של החלֵל. ישיבה על הכסא, הפשילה ראשה והבליטה את יצורי גוה, עצמה עיניה והסתה

אזנה, כאלו נתפונה לרדלות מתוך ערבובית העשתונות והמאניים שבלבה תשוקה אחת ברורה ושגיאה. כי ערגה, ערגה פייגין על חיי עדנה ותענוגות בשרים, על יינות ושמיים, חדרים נהדרים-קומה ושטיח-קטיפה, אחרי אויר-הרים ולטיפות-אש; אולם הקשה שבתאוותיה היתה תאנת-השלטון.

היא נשטפה לרגעים בזכרונות של הימים שחלפו. ימי הילדות. בית-חומר קטן ואפל. אב עני מטפל בשמונה ילדים. כלם נפשות עלובות ומיתרות, שנוצרו לעולם כדי להכעיס את האב, את האם וזה את זה. אחד היה גדול מחברו רק בשנה. אל השלחן ישבו תמיד כלם בבת-אחת. שנים על כסא אחד, כי מעט היה מספר הכסאות ממספר הנפשות. וכשהיו עשר הנפשות מוליכות ומביאות בנשימה אחת את עשר הכפות, היתה נשמעת המולה גדולה בבית, המולת הלעיסה וקשקוש הלשוניות. פעמים היו הילדים מתחלפים מפני המהומה בכפותיהם שבתוך הקערה, והיו מקישות כף על כף. פעמים היו הידים מתערבבות והזרועות מסתבכות. זוג אחד משתף של מכנסים היה שיך לארבעת הנערים, ושמלה של שבת אחת - לארבע הנערות. מה גדולה היתה השפלות. האב היה משמשו של איש עשיר אחד. פעם אחת הביאה לאביה אכל וראתה בעיניה מחזה זה: בעל-הבית הניח פתקה של ניר על שכמו של אביה ורשם על הפתקה בעפרון. היא נשכה מכעס את שפתיה. ולפי שהילדים היו מותרותיו של הבית, היו מצויים יותר בבתיהם של השכנים. הם היו משמשים את השכנים והיו מקבלים בשכרם אגורה או פרוסת-לחם מרוחה בחמאה. רק היא, היחידה בין ילדי הבית, היתה מסרבת לשמש אחרים. פעם אחת נשלחה על-כרחיה, בגזרת צביטתה של האם, לשחוט שתי תרנגולותיה של שכנה אחת. היא יצאה מן הבית והדמעות התפרצו מעיניה. הלכה ופסעה לאטה, על אפה ועל חמתה, פניה רוחצים בדמעות, עד שנצנץ רעיון במוחה. היא עקפה את הרחוב וירדה לחוף הנהר. שם, בסימטה נדחה אחת, הדקה את החבל שעל כרעיהן של התרנגולות, הניחה את המזומנות לשחיטה על הקרקע והטילה אבן קשה על ראשיהן. התרנגולות היו פועות ומקרקות ומהגות עד שיצאה נשמתן. אחר-כך הביאה אותן אל השכנה, העמידה פנים תמימים ואמרה בדמעות: נערים יחפים התנפלו עלי וטרפו את התרנגולות העלובות!

אולם אחר-כך... אחר-כך... הנה העלם הראשון, שתלה את עצמו על חבל תחת קורת-הגג. בערב שלפני זה התודה לפני על אהבתו אותה. היא שמעה את דבריו הלוהטים, עקמה שפתיה בבת-צחוק ושאלה:

— ויותר אין דברים בפיו? —

בלילה זה תלה את עצמו. היא היתה אז כבת שלש-עשרה. בפתקה, אשר הניח על שלחנו, כתב כדברים האלה:

— הרוחות הטובות, הרוחות הזכות, אם תמצאנה בדרככן את נשמתי, השטה בעולם ומבקשת תקון לעצמה, אנא, נשאוה והביאוה אל חלון ביתה ומסרו אותה בנשיקה לזו אשר אותה אהבה נפשו!
היא צחקה מקורת-רוח. נשמתו? — למה לה נשמתו? היא מוחלת עליה.

אולם ביום זה נעורה בלבה תאוה מזוהה, שהיתה נרדמת שם, כנראה, כל הימים. זה היה צמאון, שאין לו ספוק.

אחר-כך היה מעשה. היא התהלכה על שפת הנחל. ערב. ירח. והוא, המתרפק, הלך וגנח מאהבה כמו חולה. הה, מה טעשים גברים אלו, המבקשים מן האשה מתנת-אהבה והאומרים למצא חסות באשה! — והיא לחשה לו בהלצה ובכונה מסתרה:

— בערב כזה. הלב עורג כל-כך על המים; עורג הוא על המנוחה הגנונה בין הגלים. ולא כל-שפן הלב המתיאש...

ובשנה זו מצאה בשמתו של המסכן מנוחה בין גלי הנחל. זה היה הרגע השני של קורת-רוח בחייה, אולם עדין לא ראתה אפילו רגע אחד של ספוק הצמאון.

אחר-כך... אחר-כך... הנה השלישי, והנה הרביעי. מי שמצא את מנוחתו במים, מי תחת קורת-הגג, ומי בבית-המשוגעים. כמה היה מספרם? — ומה הם שמותיהם ופרצוניהם? — פייגין צללה בנבכי הזכרונות. הרביעי נשתכח ממנה. כלו נשתכח. גא שמו גם דמות פרצופו. וכמה המספר? — היא התחילה למנות אותם על-פי אצבעותיה ולא הגיעה אלא עד האצבע החמישית של יד אחת.

— הה, מה-מעט הוא מספר זה. מה-דל הוא. ממש, עד כדי שפלות הכבוד! — קראה בצער והתחילה לנשוף את שפתייה. — והן היא כבר הגיעה לשנת החשע-עשרה של חייה.

אולם היא לא השהתה את מוחה על צללי העבר. היא שנאה את הצללים של העבר, המאזילים באדכם את הימים הקצרים של החיים. הנה העולם פתוח לפנייה. הנה ראי זה, יבוא-נא ויעיד עליה, על כחה ועל עצם תקוותיה. הנה מה יש? היום מה יש לי? מהו רכושי? — שאלה את עצמה, והשיבה:

יש הבחור שמעון. ערכו לא גדול ביותר. כשור לטבח יובל. היא צרפה במוחה את סכום הכסף, שקבלה עד היום משמעון. הלא זו היא שטות! שטות! — חזרה על דברו של אָשר. — והנה אָשר. זה הוא אדם ערום. ציד. לא. הוא לא יטביע את עצמו במימי הנהר ולא יושיט את צוארו לחבל. היא התעכבה לרגע גם על פסח שליט ועל דרָבקין. השני הוא אדם מטורף, קל-דעת. הוא אינו שוה בנוק החבל. אולם זהו קנדיִט. פסח שליט! — עט, זהו פילוסוף! — הוסיפה בבטול והשתדלה לגרש אותו בתנועת-יד, כמו שמגרשים זוכב... פילוסוף, ואינו מסוגל לשום מעשה חשוב. צריך לרמוז לו פעם, בדרך הליכה, כל-אחר-יד, כדי לשמוע מה בפיו ובכדי לגזור את כבשת-הרש מידיה של הבכנית והצדקנית חנקין — אמרה לנפשה בבז. — נתן — שליח, משמש. שימקין — כח. עמו אתאבק ואכניע אותו. והזקן שניאורסוף?... נצנץ הרהור במוחה. כן! — השיבה לעצמה — הכל, הכל הם גשרים אל הגדולה. כן, כל זה הוא לפי-שעה. אל תזלזל בשום איש, הן בקטן והן בגדול. אָשר זה הוא מסכן קצת. אולם יכול הוא להביא גם תועלת.

בוהירות. ובכת. ובערמה. לפי־שעה יבואו המשוררים — קראה פייגין בגאותה — ואח־כך... ואח־כך... פעמים העשירות היא פרודור אל תרווי השירה, ופעמים להפך. ובוהירות. ובערמה. — חזרה על הדברים — כי אכוריות יש בי. יש בי. ישו — קראה בקול, הישירה את קומצה והסתכלה אל פניה בראי — כי הארי דורס, הנחש נושך, הדוב טורף, ואני — בערמתי אגנשא — ועל־כן חשוב גם ערכם של הקטנים. כי יש שהנגס נעשה הדום לענק. ולא כל־שפן הננסים, המרבים במספרם. הנה אני יחידה בחדר — דברה אל נפשה בקול — אולם אני מצוה, שיבוא איש, יהיה מי שיהיה. כי מלכה אני. ובודדה. ואני מצוה, שידפוק מי־שהוא בדלת חדריו — קראה בקול והושיטה זרועותיה, כאלו נתפונה להזמין, כאותו מכשף, את כחות־החשך. אחת, שתיים, שלש! אני מצוה!

ברגע זה צלצל פעמון הבית. דפקו בדלת חדרה של המלכה הבודדה. פייגין פזרה את שערותיה, הסבה דרך־שכיבה על הספה, הויה על עיניה פרוכת של מרה־שחורה, הניחה לפניה ספר פתוח והעמידה פנים הוים ותפושים במחשבות.

בדלת נגלה לורברפלס. הוא השתחוה בהכנעה ואמר:

— אני מעז לאמר: שלום, גבירה! — אני מעז לעבור את המפתן ולבוא תחת קורת ביתה של הגבירה, אם הגבירה מצוה עלי.
יו, אני מצוה! — השיבה פייגין בתנועת־יד של שררה.

לורברפלס העמיד את מקלו בקרן־זווית של החדר, והוא עצמו היה נס־כן שוהה שם שעה ממושכה קצת, כאדם שאינו מעז לזוז ממקומו. פייגין רמזה לו בתנועת־יד של חשיבות. הוא התחיל פוסע פסיעות קטנות, עמד באמצע החדר, חזר והשתחוה ודקלם:

— שמי הוא לורברפלס!

פייגין הצביעה בשתיקה של בטול על הכסא אצל השלחן. האורח נראה כאלו חוכך הוא בדעתו ואינו מעז לשבת.

— הגבירה ודאי תמהה על שבאתי תחת צל קורתך, ואני אורח לא־קדוא, — קרא לורברפלס בחגיגות יתרה ופניו הזהירו, כאלו השמיע דבר־חכמה, — הגבירה ודאי תמהה? —

— קצת! — השיבה פייגין בכבד־ראש; אולם ברק הגאות, שהוהיר בעיניה, העיד, שהיא אינה תמהה כלל, שלבה כבר גם באורחים בלתי־קדואים, ומפני זה נשמע בקולה התול דק ואצילי.

— אמת? — הכריז האורח בחגיגות כפולה, שנצטרפה אליה גם החזקת־טובה לשכלו החריף של עצמו, שהרגיש מיד בתמיהתה של בעלת־הבית — הוא אשר אמרתי: בקורי שאינו צפוי הוא ודאי חידה בעיניה של הגבירה. אולם אני מוכן ומוזמן לתת תכף ומיד פתרון מספיק לחידה זו. באתי תחת צל קורתך של הגבירה, לפי שאני מעריך את עם ישראל! — קרא ברוח מרוממת והפסיק מיד את דבורו, כנואם מנוסה, המטעים באזנתא דבור

מפוצץ, שבכחו לפעול על הקהל, ושם רוח בין דבריו, כדי לתת מקום למחיאות-כפים.

היא הקשיבה לדבריו בתמיה קלה שבלב; אולם דוקא מפני כך היתה הבעת-פניה פשוטה ביותר ודעתה היתה קרה מאד.

— כן, גבירה — המשיך הנואם והלך והסביר את דבריו הראשונים — אני מעריץ את עם ישראל ומפני כך באתי תחת צל קורתה של הגבירה. הא כיצד? — ודאי יש קשר בין הדברים. ודאי יש סמיכות הפרשיות. סמיכות זו אני בא לצין תכפזימדי. הגבירה מרשה בטובה לאורח שאינור קרוא לתפוס לו מקום שהוא, על קצה הכסא, כך, לשעה קלה, כיון שכבר באתי תחת צל קורתה?

פייגין הצביעה בתנועת-יד של חשיבות על הכסא אצל השלחן. האורח עמד עדין שעה קלה חוכך בדעתו. אחר-כך ישב על קצה הכסא ישיבה ארעית, הניח את כובעו על ברכיו, ואמר בנחת:

— כן, גבירה, נכון אני לפרש את דברי. אולם תחלה צריך אני להקדים דברים אחדים. אני נוטה לדעה זו — אמר וקמט את מצחו כאדם שמשמע ענין עמוק — שבני-אדם נחלקים לשני סוגים: לבני-אדם קטני-ערך ובני-אדם חשובי-ערך.

גם את הדבור הזה הטעים האורח באתנחתא ויחד הפסקה קטנה, בהעמידו למול בתישחתו עין מתחננת על תשובה של הסכמה או של סתירה. בתישחתו, שהקשיבה לדבריו מתוך רוח פזורה, רטנה בין שפתייה:

— כך! —

מפני קריאה זו של הסכמה זחה עליו דעתו של האורח. הוא הטיל את כובעו על הכסא הסמוך, בצר לו מקום על כסאו בשביל ישיבת קבע וחזר אל עיקרי דבריו.

— הגבירה אמרה: כך! — קרא בהתלהבות — הרי סימן, שיש ממש בדברי. ומכיון שכך, נכון אני להמשיך את דברי. הנה אני אומר: בני-אדם נחלקים לשני סוגים, לבני-אדם קטני-ערך ובני-אדם חשובי-ערך. ומדברי אלה לא אווזו. מה ערכי, למשל, כנגד ערכו של ענק כשניאורסון או אפילו שיימקי? — אוהב אני את האמת. אני בן-אדם קטן-ערך. מה אני? מי אני? — האם עם ישראל לא יכול היה להתקים בלא בריה זו ששמה לורברבלט? — ודאי יכול היה להתקים. והאם עם ישראל יכול להתקים בלא הענק שניאורסון, הצר צורות, בלא המשורר נירנברג, שהוא כנור ותנים לישראל, וכיוצא בהם? — ודאי לא. ולכן אני אומר: יש שני סוגים של בני-אדם. ואני דן כך. הנה אדם והנה אדם. לראשון יש פה, חוטם, שתי ידיים, שתי רגלים וכל שאר הדברים. מכל-מקום אינו דומה ראשון לשני. אנחנו באים ואומרים: הראשון ערכו חשוב מאד. הוא נשמתה של האומה, בבת-עינה של האומה. והשני הוא אבקת חול, זבוב על הכותל; בקצור, השני הוא ראובן, שמעון או... לורברבלט. וכמה לורברבלטים מוצאים אנחנו בשוק?

האורח נעץ את מבטו בפניה של בת־שיחתו, כמבקש לדון על פיהם על כח פעולתם של דבריו. פניה המרוכזים של פייגין הביעו בקרוב כך: מרפזים אנחנו לא רק בדבריו של מר לורברבלט בלבד, כי אם גם בענינים אחרים, חשובים ועמוקים מדברים אלו. מתוך הבעה זו דלה האורח כחות חדשים והמשיך את דבריו:

— חוזר אני, גבירה נכבדה, אל ענין ראשון. מדבר אני את דברי בהדרגה, בקושי, לפי שאיני מצטין כלל בתפיסה מהירה ולא בכח הדבור. הרב איידלברג, למשל, עולה עלי בכשרון הדבור — אמר בבטול כלפי עצמו. — בתור נואם אינני מצטין אף־על־פי שהנני מנסה פעמים את כחי גם במקצוע זה. כן, נואם אינני. אולם במקרים יוצאים מן הכלל, פעמים, כשאני עצמי מתלהב, עולה בידי גם להלהיב את אחרים. ביום כ' בתמוז, למשל, יום־האבל של המנוח מתתיהו בן זאב הרצל, יש שהנני משמיע נאום נלהב המעורר את הלבבות עד כדי דמעות. בעל מוג קר אינני. שונא אני את המזגים הקרים. כן, אני חוזר אל ענין ראשון. אמרתי: אני מעריך את עם ישראל. ולא נתקונתי כלפי כל בני ישראל באלפיהם ורבבותיהם. אמת, אני מעריך גם את ההמונים של עם ישראל, לפי שצם ישראל עולה על כל אומות העולם. רק עם ישראל קנה את האמת, ורק עם ישראל נתן לעולם את ספר התנ"ך ונביאי הצדק, כפי מבטאו של הסופר הנעלה פינחסוביץ. ולכן אני אומר: אינה דומה הערצה להערצה! — הכריו מתוך עיון עמוק — ביחוד אני מעריך את דברני האומה, את אנשי השם, את העוסקים בצרכי האומה ואת סופרינו ומשוררינו הנעלים, את נירנברג ואת שניאורסון. דרך אגב: יש מקדימים את נירנברג לשניאורסון ויש מקדימים את שניאורסון לנירנברג. פינחסוביץ כשהוא מונה את כחותינו הספרותיים הוא מקדים, כמדומני, את שניאורסון לנירנברג. משמע, ששניאורסון גדול במעלה מנירנברג. וכנגד זה אנו מוצאים סופרים ונואמים אחרים, שנוהגים להפך. ואני אינני יודע איך לנהוג. ולפיכך אני אומר פעמים כך ופעמים כך. אולם מעריך אני את שניהם. וגם את שימקין אני מעריך — קרא בהתלהבות — את המשורר שימקין. זהו כוכב חדש בספרותנו. אני מטעים ביחוד את המשורר שימקין. שהוא, לדעתי, הופעה בספרותנו. לא רק כשרון, כי אם הופעה. הלא שניאורסון נשקף במצחו! —

— ומר לורברבלט מכיר את המשורר שימקין? — שאלה פייגין תפושת־מחשבות.

— כן, אני מכירו. ודאי, ראיתיו. באולם של השפה והתרבות — באותו נשף עצמו שבו ראיתי בפעם ראשונה את הגבירה.
— גם אני מכירה את המשורר שימקין. אנו מכירים זה את זה — אמרה פייגין בקול סודי ומרבה־המשמעות.

לורברבלט הצליף עליה מבט של הערצה גלויה והוסיף:
— ובמה גדול כחו של שימקין? — הוא פרי התחיה. הוא כלו חדש בספרותנו. הוא נתן לעם ישראל שירת הכח. הכח. מטעים אני את דברי,

גבירה נכבדה. יותר מדאי היה תש כחו של עם ישראל. אולם שירתו של שימקין היא סימפטומטית. הכל הוא עכשיו אצלנו סימפטומטי. תחיה בכל. תחיה בספרות, תחיה בחיים, תחיה בארץ אבות, תחיה באמנות. וגם הגבירה פייגין היא תחיה. בשרוודם פשוט אני. מה ערכי? – אולם מבין אני את ערכה של כל הופעה. הגבירה היא לי סמל האשה העברית, בתישראל, יפתי-התאר, שיש בה שירה וכח. הן בנינו ובנותינו עזבו אותנו, והיום הם שבים אלינו. הגבירה פייגין היא מן הראשונות, אשר שבו אלינו. על-כן אני מעריך אותה. תכף, אך ראיתי את פניה, אך שמעתי את דבריה, שם, באולם של „השפה והתרבות“, מיד הערצתי, ולפי שאני מוקיר כל מה שהוא סימן של תחיה לעמנו, כל מה שמוסיף כבוד ותפארת לעם ישראל, ולפי שהגבירה פייגין היא, לפי הכרתי הפנימית, אם אפשר לומר כך, מן האתרוגים שלנו, מההדסים, מפרי הארץ והתחיה, הרי שאני, לורברבלט, אדם פשוט, אמנם, דל-ערך, מכל-מקום יש לי במדה ידועה הזכות... אם אפשר לומר כך... יב לי הרשות... לגזור מן הגבירה שעה קטנה... כדי להביע לה את רגשי ההערצה שלי... וכי לא כך, הגבירה פייגין? –

– כך! – השיבה הגבירה פייגין בכובד-ראש.

– הגבירה מסכימה? היא אומרת: כך? – התלהב לורברבלט – אף-על-פי שעדין לא פרשתי כראוי את דברי. לפי שהגבירה היא גם פקחית. היא כונתה כך היא בקרוב... לדידי, ללורברבלט, הגבירה פייגין אינה עלמה יפתי-תאר סתם, בן-אדם חי, שיש לו פה, חוטם, שתי ידיים, שתי רגלים וכיוצא בזה. שאם כך, הרי ודאי, שאין לי הרשות להטריד את מנוחתה, ואני אורח לא-קרוא. אולם הגבירה פייגין היא פרי התחיה, היא הסנונית הראשונה, היא מן ההדסים שלנו, היא רכושו של עם ישראל, במדה ידועה, אם אפשר לומר כך... ומפני כך, הרי גם אני, לורברבלט, בנו הגאמן של עם ישראל... יש לי הזכות במדה ידועה... כי בדרך-כלל אני אומר כך: אנחנו, הקטנים, שאינם חשובים, צריכים להקדיק, עד כמה שאפשר, במדה ידועה, אם אפשר לומר כך, כן, להקדיק בגדולים ובחשובים. אני יודע, כמה מן האמת יש בדברי, אולם דעתי כך היא – סים לורברבלט את דבריו במיטרה זו, אשר בה היה תמיד מסיים את הדברים, שהיה בטוח בהם ביותר.

פייגין התחילה פוסעת על-פני החדר. דומה היה, כאילו היתה נרגשת מאד. אחר-כך עמדה על ידו של האורח וגנתה מתוך התרגשות גניחה עמוקה. גם האורח עמד על רגליו. הוא אמר:

– רואה אני בגבירה, שהיא תפושה מחשבות עמוקות. אולי אני מפריע במדה ידועה... ללכת?

– לא, – אמרה פייגין בכובד-ראש – ישב נא אדוני. רק אל נא ירגיש בי עשרה רגעים רצופים. יחזיר נא את פניו אלי החלון. ואני אהיה מתהלכת לי על-פני החדר, בצד מערב, כי מחשבות בלבי. האורח קים את גזרתה של בעלת-הבית בשמחה של מצוה.

אחרי עבור עשרת הרגעים גשתתק קול פסיעותיה של בעלת הבית.

— מִמֶּרֶ לַהַחְזוּר אַת הָרֵאשׁ! — קָרָאָה פִּיּוּגִין בְּקוֹל שֶׁל פְּקוּדָה וְעַמְדָה עַל־יַד הַדֶּלֶת.

הָאוֹרַח נִגַּשׁ מִתּוֹךְ רִיצָה עַד הַדֶּלֶת. עַמַּד רִגְעִים וְהִצִּיץ בִּשְׂתִיקָה בְּפָנֶיהָ שֶׁל פִּיּוּגִין, שֶׁהִיְתָה גַם־הִיא מַחְרִישָׁה.

— אֲנִי מַעֲזָ לְצַאֵת מִלְּפָנֶי הַגְּבִירָה! — אָמַר הָאוֹרַח וְהוֹשִׁיט אֶת יָדוֹ לְבַעֲלַת הַבַּיִת. פִּיּוּגִין נִגְעָה בְּקַצֵּה כַּפָּה בִּידוֹ. אַחֲרֵיכֵן לֹא זָז עֲדָיִן הָאוֹרַח מִמְּקוֹמוֹ, כַּאֲדָם שֶׁדְּבָרִים בְּפִיו.

— אֲנִי שׁוֹמַעְתָּ! — אָמְרָה פִּיּוּגִין לְקוֹנֵיתָ.

— הָעֵנָיִן הוּא כֵךְ — אָמַר הָאוֹרַח — בְּמַדָּה יְדוּעָה יֵשׁ לִי הַרְשׁוֹת לְהַגִּיד, שְׂאִינִי אוֹרַח לֹא־קְרוֹא... פֶּה... בְּחֹדֶר זֶה... הֲלֹא יֵשׁ לְגַבִּירָה חֻבְרָה לְדִירָה... אִם אֵינִי טוֹעָה... מָה שְׂמַה?... הֵה, נִשְׁתַּכַּח מִמֶּנִּי... גַּם־כֵּן תִּלְמִידְתוֹ שֶׁל בֵּית־הַסֵּפֶר הָעֵבְרִי... אֲנִי לְוִיתִיָּה עַד בֵּיתָהּ בְּאוֹתוֹ נִשְׁפָּךְ... אֲנִי וְעוֹד צַעִיר אַחַד... מָה שְׂמַה?... הִיא הַזְּמִינָה אוֹתִי לְבַקֶּרָה... הִיא אֵינֶנָּה?

— לְצַעֲרִי — הִשִּׁיבָה בְּעֵלְת־הַבַּיִת בִּיהִירוֹת.

— אוֹלָם אֲנִי אֵינִי נוֹהֵג לְבַקֵּר אֲנָשִׁים סַתֵּם בְּבַתִּיהֶם. לֹא עָלָה כֹלֶךְ עַל דַּעְתִּי לְטוֹר לְחֹדְרָה... אֲלֹא שְׂאֲחֲרֵכֶךְ, בְּדֶרֶךְ אַגַּב, נוֹדַע לִי, שֶׁהַגְּבִירָה פִּיּוּגִין הִיא חֻבְרָתָהּ לְדִירָה... וְדַבֵּר זֶה נוֹדַע לִי מִפִּיו שֶׁל אוֹתוֹ צַעִיר, שֶׁלָּוָה אוֹתָהּ עִמִּי עַד בֵּיתָהּ...

— מָה שָׂמוֹ שֶׁל צַעִיר זֶה? — שְׂאֵלָה פִּיּוּגִין דֶּרֶךְ זְלוֹזֶל.

— שְׁלִיט, אִם אֵינִי טוֹעָה.

— שְׁלִיט? — אָמְרָה פִּיּוּגִין בְּקוֹל מְרוֹשֶׁל — שֵׁם יְדוּעָה לִי, אִם אֵינִי טוֹעָה. שְׂמַעְתִּי, כַּמְדוֹמְנִי, אֵת הַשֵּׁם הַזֶּה. מָה טִיבוֹ שֶׁל בֶּן־אָדָם זֶה?

— זֶהוּ בֶּן־אָדָם מוֹזֵר קֶצֶת. אָדָם גְּדוֹלֵ אֵינְגוֹ. וּמִן הַקְּטָנִים הוּא בּוֹרַח. אוֹמְרִים, שֶׁהוּא גַם־כֵּן מוֹשֵׁךְ בְּעַט־סוֹפְרִים וּמִבְטֵל אֶת הַכֶּלֶךְ. יֵשׁ לִי מִפְּרָה אַחַת, אֲשֶׁה מְצוּיָנָה, הַגְּבִירָה אֵיזוֹמָאן, הַיּוֹדַעַת שְׂפַת־עֵבֶר עַל בּוֹרִיָּה. גַּם הִיא שְׂאֵלָה אוֹתִי פַעַם אַחַת עָלָיו. הִיא אָמְרָה לִי, שֶׁלְּפִי הַשְּׂעֵרֶתָהּ, זֶהוּ טַפּוֹס יְהוּדִי, גְּלוּתִי בִּיהוּד, הַתְּלוֹשׁ מִתּוֹךְ הַחַיִּים. וְאֲנִי אוֹמֵר, שֶׁהוּא פְּשוֹט שׁוֹטֵה וּגְאָה.

— הָאֲמַנְסָ? — שְׂאֵלָה פִּיּוּגִין וְהוֹיזָה עַל עֵינֶיהָ אֶת הַפְּרוֹכַת שֶׁל מֵרָה שְׂחוֹרָה. וְאַחֲרֵי הַפְּסָקָה שֶׁל רִגַע הוֹסִיפָה:

— וְאֲנִי לֹא זָכִיתִי כֹלֶךְ לְהַכִּיר בֶּן־אָדָם זֶה.

— לְדַעְתִּי, לֹא כַּדָּאִי הוּא לְכַךְ! — הָעִיר לְוֵרְבֶּרְבֶּלְט.

פִּיּוּגִין הַתְּחִילָה פּוֹסַעַת עַל־פְּנֵי הַחֹדֶר. אַחֲרֵיכֵן נִגְשָׁה אֶל לְוֵרְבֶּרְבֶּלְט, שְׂעַמַּד עַל־יַד הַדֶּלֶת, וְאָמְרָה מִתּוֹךְ רוּחַ פּוֹוֹרָה:

— אֲנִי מִבְּקֵשׁ אֶת אֲדוֹנָי... בְּטוֹחָהּ אֲנִי בּוֹ, שִׁסְלָחָ לִי.

הִיא תְּקַעָה לוֹ אֶת כַּפָּה.

לְוֵרְבֶּרְבֶּלְט לָחַץ אֶת כַּפָּה שֶׁל פִּיּוּגִין בְּשִׂמְחָה שֶׁל הוּדִיָּה וְקָרָא בְּהַתְּלַחְבוּת:

— בעד זה אני מודה לגבירה פייגין ביחוד. מאד מאד אני מודה לך על שמדברת עמי בהתגלות-לב. זהו סימן של ישרות-הלב. אני מכבד מאד את ישרות-הלב. כי בן-אדם פשוט כמוני, בלתי חשוב ביותר, אם לא ישרות-הלב, מה יש לו? ולא כל שכן מדה נעלה זו, כשהיא מצויה אצל גבירה נעלה כגברתי... כן, אני מודה לך מאד בעד התגלות לבה. זהו סימן של נעלות. סימן, שזכיתי לקבלת פנים... לסבר פנים יפות... הגבירה מרשה לי להיות מרואי פניה? — כך, במקרים יוצאים מן הכלל... כזכות יתרה? — הגבירה מרשה לי? —

— אני מרשה! — אמרה פייגין ביהירות.

לורברבלט השתהוה וכבר פתח את הדלת והכין את עצמו לצאת. על המפתן עמד נתן.

— הלא יש פה יהודים! — קרא נתן בשמחה — את פניו של מי רואות עיני? — קרא בהתלהבות אחרי שהרגיש בלורברבלט — הלא זה ידידי ורעי. מאנשי שלומנו. יעמוד הציוני הנלהב והנשגב מר לורברבלט! — לורברבלט השתחוה בפני בעלת-הבית ואמר בהכנעה:

— הלא הגבירה הנעלה תרשה לי, בזכותו של נתן, לשבת עוד רגעים תחת צל קורתה! — תרשה? —

פייגין נענעה דרך-זלזול בראשה.

פרק יב.

נתן הודיע, שהביא עמו צרור של בשורות חדשות, אשר לשמען תציינה כל האזנים. מוכן ומוזמן הוא לפזר אותן אחת אחת ולששעשע בהן את שומעיו בתנאי, שהללו ישימו אונם כאפרכסת. פייגין הקשיבה לדבריו בבת-צחוק, התעטפה בשל, הסבה דרך שכיבה על הספה, הצביעה ללורברבלט על הכסא, ולנתן — על הביונת הדבש. נתן ישב, פתח ואמר:

— ראשית אני מקדים לגבירה הנכבדה, כחולת-העינים, שאנשים אחים אנחנו, שהן סוף-כל-סוף היא בת-עירי; אמת, לכחולת-העינים נשקפות גדולות ונכבדות אשר אין לשער, כי הן בטוחות אני בה — הוא הנמיך את קולו והעיק את מבטיו סביביו כמפני חשש מרגלים — שעתידה היא להיות נסיכה עברית בירושלים, אם תִּקְנֶה עיר-אלהים על תִּלָּה וישוּבוּ בנים לגבולם וימח שמו וזכרו של טיטוס הרשע, ודאי תִּקְנֶה. תִּקְנֶהוּ — קרא נתן בקול — ואם לא בירושלים, חלילה וחלילה, לא אפתח פי לשטן, הרי בנרשה הבירה, כי אין בין הגבירה ובין "panna" פולנית ולא-כלום. קצור: כחולת-העינים תהא מקפה בהדרת-גאות בתוך המרכבה, ואני אהיה רץ לפניך או לאחוריה. איך שיהיה, אולם לפיישעה בקשה אחת לי אל הגבירה... כלומר, שתי בקשות.

— דבר, נתן, כי שומעת אני! — אמרה הנסיכה העתידה בתנועת-יד של שררה ושפתיה לחשו בינן לבין עצמן: הנסיכה העכרית! מה נאה

צלצולן של מלים אלו. הנסיכה העברית! - לחשה לנפשה בסכרון ובצמאון לווה - דבר, נתן, כי שומעת אני! - חזרה על דבריה בנדיבות של דעה בדוחה.

- הענין כך הוא - דבר נתן והיה מחקשה בדבורו כאדם שמגדיש בבקשתו כאת הנדיבות של אחרים - יש לי שתי בקשות. ראשית, מוסר אני מודעה לכת-עירי, ולא רק לכת-עירי, אלא גם לאדון לורנרבלט ולכל שאר חברי שבכל אחר ואחר, הן בים והן ביבשה, ולכל מי שנברא בצלמי ויש לו פה, הוטם, שתי ידיים, שתי רגלים וכיוצא בזה, שאני אינני הלילה בשרודם כשוט. אני... יודעים אהם, רבותי, מי אני? - אני הוא זה, שעתיד לזכת היום או מחר, או אחרי שבעים שנה, בדרך כל הארץ. אני הוא מי שעתיד להיות בר-מינון. ואם אין הגבירה כומכת על דברי, תואל-נא לשאול את פיו של האדון הנכבד, הציוני הנלהב, האדון לורנרבלט. ומפני טעם זה אני שואל נכבד, רבותי, קצת כבוד, קצת... הקרנא לי קצת כבוד. זו היא בקשתי הראשונה בדרך-כלל.

נתן הכריז הנסקה קטנה, כדי לתת, כנראה, למקבים שעה קטנה של עיון בדבריו. אחר-כך העיף עין בוחנת בשומעיו והמשיך את דבריו: - והנה בקשתי השנית, גבירה נכבדה. קצור: נעלי פתחו פה... אולם יש לי זוג שני על נעלים. יש! - קרא בקול חוגג - הנה הן! - הוא העלה אותן בעמל רב מהוך שני כיסיו - הנה הראשונה והנה חברה. ומכל-מקום אי-אפשר לאמר להן את כל שבחן... גם הן... גם הן... ונה בכך, אם הן קרועות קצת? הרי יש סנדלר. ודוקא מן המובהר. בהחוב פנסקה דר הסנדלר? ואני - בהחוב דזיקה. ובה-עירי - בהחוב-הברזל, באמצע הדרך, בדזיק, ביני ובין הסנדלר. אמרת: אסור נא ואדרוש בשלומה. ורגעי סכורים הם. ילדי מחכים לי... וכפני-כך, הרשה-נא לי הגבירה, תרשה-נא לי להניחן לפי-שעה בהדרה, בקרן-זוית, מאחורי הנטה, בשתיקה, הן ההיינה מונחות... לא תוקנה הלילה... כשתי יונים ההיינה מונחות... עד אשר אקדן ואציאן לאור עולם... והנה גם הבל - הוא העלה נכיוו הבל עבה - הן ההיינה צרורות - הגבירה מרשה? - הגבירה עורקת - סימן של הנכמה. כך. כך. - הוא צרר את הנעלים, כרע על ברכיו והניחן מאחורי הנטה - שבח לבווא עולם. משא כבד נפל מעל שכמי.

אחרי שתי הקדמות אלו נגש נתן אל עצם הענין. הוא התיר את צדורו והחדשות היו נושרות מתוכו כעשדים המהפורות דרך חור קטן של שק.

ראשית - לחוש הוא, נתן, את הדבר בסוד. זהו סוד גדול ונורא, שנודע לו במקרה כפיו של איש נכבד מאד. סוד השוב, שאסור לפי-שעה לדבר עליו בקול רם. ארץ-ישראל כמות שהיא, עם הריה ויערותיה, עריה וכפריה, הים התיכון ומערת-הנככלה, הכל עתיד לעבור בימים הנמוכים - נתן קם, נגש, סגר יפה את הדלת ודבר בקול שנשמע כמעט - לידי עם ישראל. אומרים, שעצם הקניה כבר נעשה. אפן הקניה, דרכיה, וכל הדין

ודברים והמשא-ומתן, שקדמו לקניה, הם סוד גדול וגורא. אומרים, שזו היא המצאה גאונית של איש יהודי עשיר בעל-אוצרות והכם נפלא, שהיה נסתר עד היום. אומרים, שכמעט כל הממלכות כבר הכימו לכך. על-כרחן הסכימו. ואולי ברצונן הטוב. דבר זה לא נחברר לו כהוגן. סוף הענין הוא קצת מטושטש לו. בקצור, רבותי, למנצח בנגינות. חזק ונתחזקו - סים נתן את דבריו בקול מנצח של נואם.

אחרי ספור-מעשה זה השיב רוח קצת, לטש את עיניו למרום, השתחוה והודה לבורא-עולם, אל שדי, אשר לא הסיר את חסדו מעם ישראל. ואחרי הפסקה ממושכה קצת, כדי להבדיל בין הנשגב ובין שאינו נשגב ביותר, התחיל להרצות את שאר דבריו.

ממקור נאמן נודע לו לנתן, ששניאורסון כבר הביא לידי גמר את החלק השני של „העולמות העליונים“. ומפיו של מי נודע לו מפיו של יצר קטן כזה - נתן הצביע על קרסוליו - אינני אומר הלילה לפגוע בנבדו - אמר נתן - לפי-שעה הוא מגיע עד כך. אולם, בטוח אני בו יצלה בקומה. אין ספק בדבר - נחם נתן את שומעיו - ושמו הוא כהן. - כהן - קרא לורברבלט - הוא אחד הציונים הנלהבים של אגודתנו גם ציונה“.

ממקור שני, גם-כן נאמן, נודע לו, איש נאמן אחד סח לו היום - ודאי גם זה הוא סוד גדול - שמספר חותמיו של „השחר“ כבר הגיע בשבוע זה עד ששים אלף. רבותיו! - קרא נתן בהתלהבות - הנשמע כדבר הזה מיום היות ישראל לגוי? - זהו סימן של תחיה. זהו פרוגרס, רבותי. הספרות העברית גאה תגאה כמו הנחל עם ראשית האביב.

לורברבלט, שהיה מקשיב כל השעה לדבריו של נתן בכבוד-ראש של אדם חשוב, קם פתאם על רגליו והודיע בדעה קרה של רוצח מיושב-הדעת כדברים האלה:

- מעז אני להודיע לחבר נתן, שאמנם חזיון ספרותי זה משמח את לבותיהם של כל אלה מבני ישראל, המעריצים את באר מים חיים של הספרות העברית והשמהים בנצחונותיה, כי הן רק הספרות תתן לעם שמים חדשים וארץ חדשה ותחיה את הנשמה העברית, וככל אשר יתרבה מספר קוראיה, יתרבה גם מספר מעריציה. מכל-מקום מעז אני להודיע לחבר נתן, שאין עצם העובדה נעלם כלל מכלנו, ולא המקורות הנאמנים יעידו עליו, כי ברורים ומפורשים הדברים במודעה של המערכת בגליון של היום לשמחת לב כלנו. והרי גליון „השחר“ לפניכם!

הנואם כלה את דבריו בקול מנצח וישב לו על כסאו בנחת. כאדם שהכריע את אויביו והפיץ לרגליו ועשה אותו למרגס. אולם נתן לא היה מנוצח כלל. אדרבא, דעתו נתבדה על-ידי-כך והוא קרא בהתלהבות, כשעיניו משוטטות על-פני האותיות של „קדוש לבנה“, שהבהיקו לפניו מתוך המודעה: - הלא כך הם דברי ששים אלף חותמים מהנפלא, רבותיו - הוא אשר אמרתי. אכן, איש נאמן ספר לי את הדברים.

וכיון שנתן הגיע לידי התלהבות, עמד והרצה בעליפה את תכנו של מאמר הבקרת, שפרסם ב"השקפה" של היום המבקר שיינר על המשורר הגדול והנעלה שימקין. הלא כה הם דבריו של המבקר הנעלה שיינר! - קרא נתן כמו מעל הספר: שימקין - אומר שיינר - אינו כשרון בלבד. הוא הופעה.

- הופעה - חזר לורברבלט בחשיבות - רבותי, אני מטעים הגדרה זו.
- הופעה ספרותית וחברתית - הוסיף נתן לנלקס - שימקין הוא פרי התחיה.

- התחיה, רבותי, אני מטעים! - העיר לורברבלט.
- שימקין - אמר נתן - הוא, לפי דבריו של המבקר הנעלה שלנו, הראשון לדור חדש, אשר מרד באבותיו, אשר אמר לאביו: לא אבי אתה! ולאחינו: לא אחי אתם! אשר נתק את רצועות התפלין, שבהן כרכו אבותינו את אלהים, את שדי, אלהי העולם, אלהי הקוסמוס, אלהי היופי - שימקין הוא ין, רבותי! -

- הגדרה עמוקה! - העיר לורברבלט.
- שימקין - מעיד המבקר העמקן שלנו - בורא לא רק ערכים חדשים בלבד, כי אם גם בריות חדשות. הוא מכף רגלו ועד ראשו חדש אצלנו. הוא סינתזיה של שירת הכח וההוד עם יפי ישראל קדמון. הוא הלהיב את הניצוץ הישראלי, הניצוץ הקדמון. לכשתרצו, הוא נצח אותו. שימקין הוא עובד אליילים ובשיריו נשקף הטל היורד על הרי יהודה. יש בו דבר-מה מאותו הכח הקדמון, שאנו מוצאים בענק שניאורסון, ואחד מששים של אותו הפחד, שתקף את אדם הראשון, כשערב עליו יומו הראשון.
- שמעתם, רבותי? - העיר לורברבלט - המבקר שיינר מעיד עליו, שיש בו דבר-מה מאותו הכח הקדמון, שאנו מוצאים בענק שניאורסון. הלא כך הם דבריו, אם איני טועה. הערה עמוקה זו מסבירה לי מאורע אחד - סים לורברבלט בקול סודי.

- מאורע זה מה פרושו? - ילמדנו נא אדוננו לורברבלט! - אמר נתן ולטש לו עין בוחנת.

לורברבלט לא כבד את חברו אפילו במבט של תשובה.
- מאורע? - אמרה פייגין בסקרנות מסתרה.
- כן - אמר לורברבלט - אם יש את נפשה של הגבירה... אף-על-פי שבמדה ידועה אין לי הרשות על כך... סחו לי בתורת סוד... אם יש את נפשה של הגבירה...

- סוד? - שאלה פייגין בסקרנות מסתרה כמתהלה.
- כן. אולם אם יש את נפשה של הגבירה. שניאורסון נשק לשימקין על מצחו. המשורר שימקין הקריא בפני הענק שניאורסון שיר. ושניאורסון! מי אינו יודע את אש ההתלהבות של שניאורסון? עמד ונשקף על מצחו. ודאי היה זה שיר גאוני. אומרים, ששימקין היה מצטער מאד, לו נודע לו, שדבר הנשיקה נתפרסם ברבים. הוא צנוע מאד ובורח מן הפרסום.

– נשקו על מצחו! – קרא נתן. שכבר שמע את רבר הנשיקה מפיה של סוניה – ודאי...

אולם נתן כבש את סוף דבריו, כדי שלא לגרום צער ללורברבלט. הוא השיא את השיחה לענינים אחרים. הוא סח את שאר החדשות שבצרורו. אומרים, שבאולם של „השפה והתרבות“ עתיד להיות נשף גרנדיוזי. הכל יוצאים לאמריקה. יוצאים, יוצאים, רבותי. הנה עלמה אחת, מפרתו, יצאה בשבוע זה לאמריקה. הוא לֹה אותה לבית־הנתיבות. ועוד עלמה אחת מתכוננת לצאת לאמריקה. הכל יוצאים. ודאי. ואת מי פגש שם בבית־הנתיבות? את זה, בעל השפם הפעוט, שהוא קצת טפוש, ידידו ורעו של שליט. יש לשער, ששמו של הלה הוא דרֶבְקִין. ושליט הוא שליט. לא נשתנה אפילו כחיס השערה. לא נתעשר עדין, כנראה. משוטט ברחובותיה של נרשה ורואה את פֶלְנו בחלומו. והנה אָשר קנה לו חליפה חדשה. אולי ראה מר לורברבלט פעם אחת בחייו את האיש הנחמד הזה, המעורב עם הבריות, המיטיב עם הכל, ושיש בלבו שני מעינות, אחד של אהבה ואחד של רחמים, ושמו אָשר. הראה? –

– כן – השיב לורברבלט בשפה רפה – הוא, כמדומני, ליטאי קר־המוג. הוא איננו ציוני, לפי השערתִי.

– איננו ציוני? – קרא נתן בהשתוממות – היתכן? הנשמע כדבר הזה? – אולי לא כך. אולי יש קצת טעות בהשערה זו – הוסיף בקול רפה מפני הספק וקמט את מצחו מתוך עיון, כמפשפש בדעתו למצא צד של זכות בשביל הנדון – אדרבא, נעין נא בדבר. כן. ודאי טעות היא, טעות גמורה – קרא לבסוף בהתלהבות גדולה והולכת – אָשר נל ציוני הוא. ציוני נלהב. והראיה! – הכריז בודאיות שאין להרהר אחריה – הן יהודי הוא. וקימא לן: כל יהודי הוא חובב ציון וירושלים. והנה הציוני, כלומר, אָשר, קנה לו חליפה חדשה – המשיך נתן את רבריו בנחת – ארג – מהמדרגה הראשונה ואיפה מצא לו הציוני חנות של מלבושים? – ברחוב המִרְשֶׁלְקִי. אולם שמעו נא את סופו של המעשה. ציוני זה מתחנן לפני, שאקנה מידו את התליפה בחצי מחירה, לפי שנמאסה עליו. אני כמעט כבר התרציתי.

– איהו ביתו של האדון נל? – שאל לורברבלט בחשיבות.

– ביתו? ביתו? – קרא נתן בקול של אדם, שסרח לחברו, ופניו נתכרכמו מבושה, שלא ידע את מקום דירתו של אָשר – בדבר החליפה? טוב. טוב ויפה. אני אביא לָמר לורברבלט את החליפה, אם יש לו צורך בה. אביא לו. ואת הכסף יסלק לי. אביא לביתו של מר. איה ביתו של מר? –

לורברבלט הוציא מכיסו בחשיבות פנקס קטן, רשם על פסת־נייר את האדרסה שלו ומסרה לנתן.

– ויש לסמוך על מר? – שאל לורברבלט והעמיד עין בוחנת בנתן – אני הנני תמיד עומד בדבורי. ומפני כך אני מבקש מאת אחרים, אני דורש מהם, שימרו גם לי כמדה זו.

— כמונח בקופסא! — קרא נתן בשמחה של מצוה ותקע כף לחברו — שריר וקיס. וכחולת־העינים היא לנו לעד.

בעלת־הבית, שהיתה פוסעת כל השעה על־פני החדר כשהיא תפוש־מחשבות, נעוֹה מהרהר־יה.

— מי? מה? — מה פה? — איפה אני? — מי אתם? — התחילה מגמגמת כאדם שמדבר משנתו. ברק־הגאות, שהיה נשקף דרך הפרוכת של מרה שחורה, היה קודר מאד והיה מטיל באורחיה יראת־הרוממות. שני האורחים נודעו ונעצו איש בחברו מבטים מבולבלים. ברגע זה דפקו בדלת. אָשר נל נכנס בהדרת־גאון.

— שלום, רבותי! — קרא, תקע את כפו לפייגין ואת שני האורחים כבר בהרכנת־הראש בלבד. — ומה שלומה של הגבירה פייגין העדינה? לבה של הגבירה עדין ניטה אחרי?...

— אָשר, דבר לי אליך! — אמרה פייגין, משכה אותו הצדה ולחשה לו: — קצתי בשני הבטלנים הלו...!

— אני אשלחם! — אמר אָשר והגמיד את מקלו בקרן־זווית.

— נחמנוני, אָשר! — לחשה לו על אונו.

אָשר נגש אל האורחים ואמר בשפה רפה:

— כך. יושבים להם יהודים ומבלים את השעה. בעלת־הבית הנכבדה ודאי מתענגת מאד בהברחם. ואפילו אם אינה מתענגת, גם כן לא תפצה את פיה, כי על־כן בעלת נמוס היא... מאימת, למשל, יושבים יהודים ומבלים את השעה? — שאף אָשר בבת־צחוק של התול מסתר.

— הוי, הוי, נתפשנו, חברי לורברבלט! — קרא נתן. — יש רמו דק בדבריו של אָשר. רמו דק ונפלא. והעיקר, שהצדק עמו. חברי לורברבלט, אנו נושאים את רגלינו אחרי אלף אלפי אלפים בקשות של סליחה ומחילה מלפני כבודה הנעלה של כחולת־העינים, כי הטרדנו את מנוחתה ולא אמרנו תנאות! — קרא והגיש ללורברבלט את מעילו.

— שלום, גבירה נעלה! — אמר לורברבלט. — אני מעז להפרד ממך, אחרי בקשת הסליחה, והנני מעז להביע לגבירה הנעלה, בת עמי האהוב, את הערנותי. קשה לי להביע את רחשי הכבוד אשר ירחש לבי...!

פייגין עמדה והקשיבה לדבריו של הנואם ברוח פזורה. שפתיה היו קמוצות. הצמאון צבט את לבה ושפתיה כמו היו חרוכות מחמת יבשות הצמאון. אָשר עמד על ידה והקשיב לדברי הקלוסים של האורת, כבעלה של משחקת מפורסמת, המשתתף עם אשתו במחיאיות־הכפים של הקהל.

— והרי גם אני אומר שלום — אמר נתן, שהיה עומד בצדו של לורברבלט ומושך להלה בשדולו. אזחרה על הקצור — אולי יש לכחולת־העינים צורך בזה —

— כן — השיבה הנסיכה העתידה — יש לי צורך בו. ילך לפישעה יידיש אחר־כך, אחרי שעה או חצי שעה, לערך, אחרי שיאא אָשר מעל

סני, כי ודאי יהיה לי צורך בו. ואם לא יהיה לי צורך בו, יעזבני מיד.
 - ואם לא יהיה לי פנאי? - שאל נתן בהכנעה.
 - אם לא יהיה לו פנאי, גם־כן יבוא! - השיבה הגבירה פייגין.
 נתן לא חלק על דבריה. שני האורחים יצאו מן החדר. אולם מיד
 חזר נתן על עקביו ואחרי התנצלות אמר לאָשר:
 - יואל־נא מר אָשר להגיד לי מקום ביתו ואת השעה, שהוא מקבל
 בה אורחים, כי דבר נחוץ לי אליו.
 אָשר הואיל והגיד לו.

פרק יג.

פייגין הטילה את עצמה על הספה, התישבה באמצעיתה ועטפה יפה
 יפה את גופה בסודרה. היה בְּפִיה כח של כשפים. עיניה הביעו תמימות
 ותאווה משוערות ומרד ולעג נשקפו מהן לכל: לתענוגים וגם למרד. היא
 העלתה את רגליה על חבינות־הדבש ונפשלו מתוך כך שולי שמלתה. אָשר
 נעץ בה מבט ממושך; עמד והעביר את מבטו משערות ראשה עד שולי
 שמלתה והתאמץ לחדור גם לפנים. פייגין הרגישה את המבט בכל חושיה
 ואברי גופה, אולם לא נודעוזה מפניו, גופה לא התריס כנגדו ומבטיה לא
 המיתו אותו. אָשר הכניס את ידיו לתוך כיסי מכנסיו והבליט את אברי
 גופו, עד שהביעו בצורותיהם את מאַני החטא הרוחשים בלבו ובכל יצוריו.
 - קר פה בחדר, קר! - אמר אָשר, ומתוך גוש ההרהורים, שהלכו
 והתפתלו בתוך ערפל מוח, התפצל רעיון זה בקרוב:
 לא עכשיו. לא פה. ולא תענוג חטוף. ולא כנמר. בהדרגה,
 בזהירות ובערמה. בחורשה של יער. בלילה. במעון־קיץ. באכסניה גדולה
 של כרך בחוף לארק. אחזנה ולא ארפנה. מתחלה תמשמשנה בה ידים
 אחרות. כזה הוא הגורל. מתחלה אסחבנה דרך הרפש והזוהמה של אחרים.
 תטעם, תגמע, תסתאב נשמתה. וגם גופה יסתאב קצת. רק קצת. אחר־כך
 אשאנה אל החורשה כפודה ומציר. לפריז. לסיציליה. באניה למרחקי ימים.
 אכניע את הגוף המורד, אנצח את היופי, אשתה אותו עד תמציתו ואתחנק
 בו על שהרונה כבר את צמאונם של אחרים. כך מצוה הגורל.
 פייגין נרתעה קצת הצדה כמזמינה את אָשר לשבת על ידה. אָשר
 ישב, הטיל אצבעותיו על אצבעותיה הרכות ואמר:
 - גבירה עדינה, גבירה עדינה, גבירה עדינה! -
 - כן - אמרה פייגין והצביעה דרך־שררות על הכסא הסמוך - יואל־
 נא אדוני.

אָשר קם בהכנעה, השתחוה ואמר:
 - אחרי בקשת הסליחה.

אָשר ישב על הכסא. פייגין הריצה את מבטה ממנו והלאה, מכאן והלאה.

— פייגין — אמר אָשר וקולו היה כמעט רועד.
 — כך הוא שמי — השיבה.
 — גבירה, גבירה... — אמר אָשר וקולו היה מוצק ומפכה בנחת — יש איש בעולם... ולאיש הזה יש לב... אולי קצת ישר הוא לב זה...
 — מספּקני.
 — את, לו היתה מטה הגבירה העדינה לרגע את אונה והיתה מקשיבה להלמותו של הלב... ואולי בוכה הוא פעמים... מאהבה...
 — אני אוהבת לשמוע גם דברי הלצה — אמרה פייגין בבת-צחוק של לגלוג.

— היא ודאי רגילה בכך — אמר אָשר בכונה של עקיצה ומתוך הזלזול השגור בקולו.

— לא יותר מבדברי הערצה — השיבה פייגין בגאון.
 — בצרוף אנחות, גניחות, יללות ותחנונים וכיוצא בזה —
 — אולי... — היא קמה. נגשה אל החלון ונעצה את מבטה בכפה של הכנסייה, שהיתה נשקפת מן המרחק.
 אָשר קם גם-הוא, נגש אל החלון, שם את ידיו בכיסיו והתחיל שורק בשפתיו נגון של רומנט. אחרי שעה קלה שבה וישבה פייגין על הספה דרך-שכיבה ואמרה:

— למר נל יש היום, אם איני טועה, דברים אלי.
 — לא רק היום... — השיב אָשר כמתנדה.
 — אני שומעת —
 — אדמת עולם שחורה היא — אמר אָשר.
 — אני יודעת.
 — והגבירה פייגין, הגבירה העדינה, יפת-תאָר היא.
 — לצערי — אמרה פייגין בגניחה.
 — ולחיות, כמדומני, לא כדאי.
 — אומרים...

— והגבירה העדינה מה אומרת? — שאל אָשר ותפסה בכף ידה. פייגין עקרה את כף ידה מתוך ידו ואמרה:
 — אמת. לא כדאי, אדוני נל. לחיות בעולם ולמכור דגים מלוחים, להכריז בכל בקר על כעכים, לעסוק בהוראות-שעה או להנשא לזקן עשיר... האז כדאי הוא זה? — אמרה מתוך תעוב וספקה כפיה מצער של אמת — ה, מה-מוהם!

— ומכל-מקום בטוח אני בגבירה, שתנשא דוקא לזקן עשיר...
 — גם אני בטוחה — אמרה פייגין בנחת.
 — לעזאזל! — אמר אָשר ושרק בשפתיו.
 פייגין קמה בהתרגשות ואמרה:

- וזה הוא הדבר אשר בפיו אלי?
 – זה – השיב אָשר – מעין זה. זה ולא זה.
 פייגין התחילה פוסעת על-פני החדר, כשהיא תפושה במחשבות. אָשר
 קם מעל כסאו, נגש אל החלון, נטל את מקלו והתחיל מקיש בו על הרצפה.
 אחרי שעה קלה ופייגין עמדה על ידו. פניה להטו מקצף ועיניה הביעו
 בוז לוהט. היא אמרה בהתרגשות:
 – ומכל-מקום איני מבינה... איני מבינה...
 – מה, למשל? – שאל אָשר בדעה קרה והעמיד את המקל על יד
 החלון.
 – על-שום-מה הוא אָשר, אָשר נָל? – קראה ונענעה לקראתו באגרופה –
 על-שום-מה הוא איננו שימקין, לכל-הפחות? – המשורר שימקין – קראה
 ורקעה ברגלה – המשורר שימקין עולה... עולה... הוא מתעלה... על-שום-מה הוא
 איננו שימקין?
 – ראיתי את שימקין – אמר אָשר בדעה קרה – הוא דרש בשלומה
 של הגבירה, הגבירה העדינה.
 – אלו הם דבריו?
 – כן.
 – ואיפה ראה את המשורר שימקין?
 – בביתו של שניאורסון.
 – והוא פרש בשמי?
 – כן.
 – בקול רם?
 – כן.
 – ושניאורסון שמע את שמי מפיו?
 – לא.
 – אני שמחה מאד על דבר זה! – אמרה פייגין במשמעות יתרה.
 ואחרי הפסקה קלה שאלה: – אומרים, ששניאורסון נשק את שימקין במצחו.
 – אמת?
 – כן. הוא נשק, ולא רק אותו.
 – ואת מי חוץ ממנו? – ודאי לא את מר נָל.
 – לא. את מי? – שאל אָשר והוסיף אחרי הפסקה קלה – בכל-אופן...
 יש לשניאורסון... משרתת יפה...
 – אדוני מנבל את פיו.
 – הן, לפעמים.
 – ומר נָל מכיר את שניאורסון?
 – כן.
 – הוא יוצא ונכנס בביתו של שניאורסון? – שאלה פייגין בסקרנות
 של הדוה.
 – כן. לרגלי ענין אחד.

— והוא יציגני ודאי לפניו.
 — אם תפצר בי הגבירה העדינה.
 — ואני מסוגלת להכריע את הגבור הזה? — שאלה פייגין ופניה להטו —
 מה דעתו של מר נל? — יש בי כח? יש בי? — פייגין לא חכתה כלל,
 כנראה, לתשובתו של אָשר. היא קראה: — כן. יש בי. הה, מה שואפת אני
 להכריע את הארי הזה, להפילו שדוד על ברכיו! — היא הרימה את ברכה
 והטילה עליה בידיה את הראש המדומה של הארי — כבר היו לי נצחונות?
 כבר היו? — מה דעתו של מר נל, למשל? —
 — סבורני... היז... — השיב אָשר כתלמיד נבחן.
 — היוו היו? — קראה פייגין בהתלהבות — היו! כבר נמשכו אחרי לבבות.
 כבר נשברו בידי לבבות. נשברו, נשברו... ומכל־מקום עדין לא הגיד לי
 מר את הדבר אשר בפיו —
 — פייגין! — קרא אָשר, תפסה בידו וחבק את מתניה.
 פייגין עקרה את גופה מבין זרועותיו, דחתה אותו ואמרה בבוז:
 — לא, לא, לא כן. כשאני בכך, אין אזני תופסות כלום. אדוני בהול
 קצת יותר מדאי... לא כן. יהא נא מרוחק קצת... לפי־שעה... בהדרגה. הלא
 הוא, כמדומני, אינו טפש ביותר.
 — פייגין! — קרא אָשר וקולו היה כמעט רועד.
 — אני שומעת — אמרה פייגין ונעצה בו את מבטה הקר והממת.
 — את יפת־אָרו — קרא אָשר בהתלהבות.
 — ומכל־מקום אינני אשתו של שניאורסון.
 — ואת שואפת לכך? —
 — בכל מאדי.
 — אין זה בגדר הנמנעות... — אמר אָשר בהטעמה.
 — אולם מר נל לא הבין כראוי!... — קראה פייגין נרגשה — הוא לא
 תפס את דברי. הוא שומע? — כדת משה... זוגתו של שניאורסון. פלג־גופו.
 השומע הוא? בפרה־סייה. שלזבת־זרוע עמו... בין רבבות ראשים... ובפניו של
 שימקין. להכעיסו. כי יהיר הוא יותר מדאי, שימקין זה. הוא ודאי טפש
 קצת גם־כן. אלא שיש בו קסם־גברים. אולם אני לא אליו תשוקתי. אל
 שניאורסון... אל שניאורסון... ולא להיות שגלז של שניאורסון... ולא רק
 אשת־חיקו... כי־אם גם... ודבר זה הוא בגדר הנמנעות, כי זוגתו של
 שניאורסון עדין לא מתה — אמרה פייגין מתוך גניחה — הה! — קראה
 בצער — מפני־מה אני אומללה כל־כך? —
 — את? אומללה? — קרא אָשר — את המאושרה בנשים...
 — אני? — לא, מר נל. לא — דברה פייגין בקול היוצא מן הלב והניחה
 את כִּי־ידה בתוך ידו — אני אומללה מאד.
 — את? את? — קרא אָשר בהשתוממות.
 — כן. אני... — אמרה בלחש ופניה היו תמימים ונדכאים מאד — עדין

לא אהבו אותי, אָשר. לא, לא – היא הציצה לתוך עיניו בתחנונים – שום איש עדין לא אהב אותי.

– פייגין! – קא אָשר וקולו היה כמעט רועד – אני... אני...
– האם אני יודעת? – דברה פייגין בתחנונים.
– הנה אני מדבר באזניך...

– האם כך מדברים, אָשר? – לחשה פייגין – פָּרע, אָשר, כרע. איש עדין לא כרע לפני על ברכיו... הנה דברתי תהלה מה שדברתי, אָשר – אמרה פייגין וזרועותיה התפתלו סביב צוארו – רמיתי, אָשר, רמיתי. קָרע, כרע, אָשר. איש עדין לא לחש לי דברי-אהבה...
אָשר כרע על ברכיו ודבר וקולו היה כמעט רועד:

– פייגין העדינה... העדינה... כל העולם פָּלו עטוף שחורים... פייגין העדינה... בלעדיך אין לי חיות פה על אדמתו השחורה של העולם... אהיה-נא על ימינך... תמיד על ימינך... אם כעבד, אם כשר... אם כדת ואם לעבור על כל חק ודת... אעבור, אעבור... אפיר כל חק, אם תצוי לי. פייגין, פייגין העדינה, אולי מרשעת את, אולם גם אני צמא לטרף. יחד נהיה צמאים לטרף. תצויני – אשלח שן, אשבור גרם, אטרוף, אדרוס. פייגין, תני לי אהבתך או בוזך... אהבה או משטמה – הכל אקבל באהבה. פייגין הנהדרה, אהיה-נא תמיד על ימינך... אלוה-נא אותך בדרכך... בכל דרכיך... וגם בדרכך אל הבעל הזקן והעשיר... ואולי תתכזי ביום מן הימים – נקום ונלך לנו למרחקים. לסיציליה או לפריז. את אינך יודעת עדין את כחי... לכשארצה... אהיה גם עשיר... בעל אוצרות... לכשארצה, פייגין... בשבילך אעשה כל מעשה שבעולם... אגנוב, פייגין... אגנוב ואגזול... אטעים אותך כל מעדני הבל... שום תענוג שבעולם לא אמנע ממך... הן הכשר והן האסור... אגלה לך חדשות, אשר לא שער אותן איש... פייגין הנהדרה, העדינה...

פייגין הקשיבה לדבריו בצער ובחמלה. אולם פתאם התפרצה בצחוק.

– הלא אני... תה-חה... חמדתי לי לצונן... יקום-נא מר נל על רגליו. נגמר המשחק.

– כן, גבירה, נגמר המשחק – אמר אָשר בדעה קרה, צחק גם-הוא בצחוק התולים ושלח לשון כנגדה.

אָשר קם על רגליו, שרק שריקה ממושכה, נגש אל החלון, העלה מכיס מעילו גליון „השחר“ של היום והתחיל לעיין בו. אחרי-כך השתחוה, תקע את כפו לפייגין ואמר:

– גבירה... אני הולך. הלא המשחק כבר נגמר.

– לא קָלו... – אמרה פייגין – עוד יהיו דברים בינינו... סבורה

אני...

– כן – אמר אָשר ולחץ את כף ידה – סבור אני... הגבירה ודאי עוד

תמצא חפץ ב... וגם תועלת... עוד נפגשו! - סים בקול של חוזה-
עתידות והשתווה.

- ודאין - אמרה פייגין בנחת - שלום! הלא אדוני יוצא.

- כן. עלי לטלפן לשניאורסון - אמר אָשוי בדנה בדוהה ויצא
מן החדר.

פרק יד.

הנה פוסע אדם על-פני משעול ארוך של חולות עמוקים, המשתטחים
עד למרוק. ישרה היא הדרך לפניו. הנה גם הלבן משעשע את עיניו של
ההלך. יש אשר העינים תופסות גם את קצה של הדרך. ומכל-מקום נשגב
הוא מחוזה-מצו ממנו, כי הרגלים הנחשלות זזות לאטן, ורק ביגיעה מרבה
הן מפלסות להן נתיב בין החולות העמוקים. כזו היתה דרכו של אָשר,
שיצא עכשיו מחדרה של פייגין והחלטה קבועה בלבו. מתוו חפצו: היא,
היונה הסוררת, בין זרועותיו. באכסניה של חוף-לארץ. בין הרי האלפים.
בסיציליה. בקורסיקה. על חוף הים. גם ההכנית היתה מחזרה ומפְרָשה. היא,
היונה הסוררת, תהא מתחלה פורחת מיד ליד. כל אחת מן הידים תטלה
בה צפורן ותמרוט ממנה נוצה או כנף. ימרטנה שימקיין, ימוללנה בין
אצבעותיו שיינר, ימלקנה שניאורסון. תהיינה חלות בה ידים אחרות גסות
ומסואבות. כזוה הוא חק הגורל. אולם עינו הבוחנת תרגל אותה בכל דרכיה,
תתחקה, תתחקה אחריה. הוא יהיה צָה עד אשר יהיה בן-לויתה, שר
מצוה לה. לאט, בזהירות ובערמה. וכשתהיינה נוצותיה של היונה ממורטות
זעיר פה וזעיר שם, ישתער עליה כנשר, יעקור אותה מזרועותיהם של
הטורפים אשר אפפיה, יוציאה בכת, ישאנה, על אברותיו למרחקים.
ואחר-כך, תפול לבסוף לידו של מלח או של דיג על חוף הים
בקורסיקה, או, אפשר, בין גלי הים. ואולי ישא אותה אחר-כך בחור הוזה
ורוכב-ערבות כשליט, למשל, או טפש רך-לב כשמעון לאשה, ויקשט, חה-
חה, את קרחתיה של היונה המרוטה בנוצות-הדמיון ויכסה את מערומיה
במחלצות-השירה או בהינומא של כלה, וישים על אצבעה, כשהיא סחוטה
ומגועלה, טבעת של קדושין, יברך בקול חוגג על השָרִים ויחמם את
הניצוץ הדועך שבעיניה בהבלם של חרוזי שירה, כמו שמהמם האדם בהבל
פיו את היונה המתעלפת... ואולי תהיה אחר-כך יונה זו, חה-חה, גם אשת-
חיק ועקרת-בית כשרה וצנועה עם צרור מפתחות, עם מהם רותח ועם
מרקחת, והוא יהא יָסב אל שְלחנה ובוחש בכף את הכוס. ופעמים בצנעה,
חה-חה, מאחורי שכמו של הבעל, ירמו לה בקריצת-עין על חסד נעוריה...
האח, סיציליה, ארץ חמדה, אשר אוירך נאה מכל אויר העולם, אשר אוירך
ספוג מאניים ועדנהו האח, פייגין, היפה בנשים, אשר קסם כך לגול את

שנתי ואת כבודי! – תדבק לשוני להכי, אם לא אעלך על ראש הר, אם לא ארוה את דמי בבשרך על צוקי של סלע!... כן, הוא יתעשר. ירכוש זהב וכסף. זהב וכסף קונים הכל, ולא כל-שכן את האשה, אשר תנתן רק במחיר. כי מה היא האשה בלא שמלות-קטיפה, פוזמקאות-משי, לבנים ריחניים ותכשיטי-זהב? מה ערך לה? הוא יתעשר... יעשה מעשה גדול של תרמית... פנמה בלתי-שכיחה. כן, לפי-שעה הוא מכין את רגליו לשניאורסון. הוא סר בדרגו לבית-קהוה שברחוב ליפיה החדשה. בדעה זוחחה עבר את המפתן והבקיע לו דרך בין השורות הצפופות של הכסאות. הקיש בידו על השלחן. נגשה המלצרית. הוא קרא בקול מצוה:

– הודרוי, יפהפיה, ותני כוס קהוה. לחמניות תני, יפהפיה. אני אץ, כי יוצא אני לקורסיקה. לקורסיקה, יפהפיה.

היפהפיה לטשה לו את עיניה ואמרה:

– ואני כבר הייתי תמהה על שאין רואים את אדוני. סבורה הייתי,

שכבר נשא אשה.

– עדין לא נשאתיה... עדין לא... יפהפיה – קרא אָשר – אולם

הודרוי, כי יוצא אני לקורסיקה.

– איה קורסיקה? – שאלה העלמה בהשתוממות. אָשר אמר לה, שזו היא דרך רחוקה מאד. היפהפיה הודרוה והגישה מיד כוס קהוה עם לחמניות לאיש החשוב, הוצא לדרך רהוקה כאד. אָשר סעד את לבו. נגש אל הטלפון, הזמין את הסופר שניאורסון ובקש ממנו ראיון של שעה קטנה, כי יש לו ענין חשוב מאד אליו, ענין ספרותי. שניאורסון הבטיח לו לשמוע את הדבר אשר בפיו. כי הוא, שניאורסון, – כך הסביר לו – אינו מולץ בשום אדם ונוהג הוא לשמוע כל דבר, אשר יביאו אליו. נוהג הוא, אולם יסור נא בשעת-הפנאי. הוא אינו קובע לו שעה, כי אין דרכו בכך, ולעולם אין שעתו הפנויה קבועה לו למפרע. אולם אם תהא השעה משחקת לו לאדון, יכצאנו ברגע של פנאי. ואם לאו, ישא את רגליו וילך לו.

אָשר הזמין כוס שנתי של קהוה, עבר על מאמרו של שיינר ב„השקפה“, רפרף על גליון „השחר“ של היום ושב לביתו. פשט את בגדיו האפורים ולבש חליפה סחורה. ובשעה התשיעית של ערב עמד בחדר עבודתו של שניאורסון.

שניאורסון, שהיה בשעה זו יחידי בחדרו, פוסע הגה והנה בהתרגשות ומיזום בשפתיו נגון של חסידים, לא פסק מלהתהלך ולזמזם אפילו אחרי שנכנס האורת והשתחווה וברכו בברכת-הערב. אָשר עמד בקרן זוית וצפה. אחרי שעה ממושכה עמד שניאורסון באמצע החדר, האהיל בידו על עיניו, נתן מבטו באורח, כמאמץ את חוש-ראיתו לתפוס את העצם הארוך אשר לכניו. דומה היה שניאורסון לאדם, שיצא מחדר אפל לאור גדול, המבהיק ומעור את העינים. שעה מקרבה היה נעוץ מבטו של שניאורסון באורח. דומה היה שניאורסון לאיש-המדע, המציץ דרך זכוכית

מגדלת במיקרוב טמיר מן העין. אָשר השתחווה בפעם שנית, נגש בפסיעה גסה ועמד על-ידו של שניאורסון.

— בן-אדם בביתי... בן-אדם!... — קרא שניאורסון בבהלה ונרתע לאחוריו מפחד.

— כן — העיר אָשר בדעה קרה, כמי שמקים את העובדה, ותקע את כמו לשניאורסון.

— זהו אורח... שבא לבקרני... שהואיל לכבדני... — אמו שניאורסון בהתול והוסיף לעין בעינים ממצמות בפרצופו של האורח.

— כן — אמר אָשר — האדון שניאורסון הבטיחני... לדבר אתי... על ענין אחד... על-פי הטלפון.

— טלפון? — קרא שניאורסון — מה? מי? — חלום ראה? — אני — וטלפון?

— כן. האדון שניאורסון דבר עמי על-פי הטלפון והבטיח לי...

— מה? מי? מת? — טיע-טיע-טיע... חתחהו — צחק שניאורסון בצחוק ממושך.

— רוצה הייתי... מבקש אני את האדון שניאורסון... אם יש לו שעה קטנה של פנאי... לשמוע את אשר בפי, כי ענין לי אל אדוני — אמר אָשר והחליט לגשת מיד אל עצם הענין.

— ענין? ענין? — אמר שניאורסון בדעה בדוחה — כך, נמצא, שנמצאים עדין בני-אדם, שיש להם ענין לשניאורסון... כך, כך.

— משער אני — אמר אָשר באבק חנופה. בתצחוק רחפה על שפתיו של שניאורסון.

— השם... — קרא שניאורסון — מה שמו של מרז ודאי יש לו שם למרו — חזר על ההלצה השגורה על פיו.

— אני — אָשר נל! — דקלם האורח.

— ומה בפיו של בחור, ששמו אָשר נל? נדאי בקשה, כנהוג... — אמר שניאורסון ולא הזיז מבטו מפניו של האורח.

— אכן, דבר-נבואה נזרק מפיו של האדון שניאורסון! — אמר אָשר מתוך תנועת-יד של חרות.

שניאורסון הקריב עיניו עד לפני האורח, עין יפה יפה בפרצופו וקרא בקול של חדוה:

— האח, הלא זה הוא! אולי זה הוא. פעם אחת בקרני בחור אחד עם פורטפילה. נעל-ייד לבנות. גלית הפלשתית. נראה כמשחק על הבימה.

בחור מישראל. דרמה, שמשקלה פוד. הוא הקריא לפני את הדרמה. כמעט שזתעלפתי... זה הוא אדוני? —

— לא! — נשמע צלצול קול נדאי של האורח. אחרי צלצול קול שכזה אי-אפשר היה להרהר בשום פנים. גם פניו של האורח הביעו געל-נפש מתוך הזכרת שמו של בחור זה מישראל.

— ואולי גם לא סופר? — הכריז שניאורסון בשמחה — לשמחתי... חידי, בחור מישראל — ואינו סופר? אל התערוכה — השמיע שוב את ההלצה,

שהיתה שגורה תמיד על פיו ושכבר נעשתה לקנינו של המבקר שינר.
 - לא - אמר אָשר - לא סופר אני. בשריודם פשוט. אחד ממעריצי
 כשרונו של מאורישראל... של האדון שניאורסון - כן. לא סופר אני. ומכל-
 מקום...

- הנך מושך בעט סופר - אמר שניאורסון בהחול.
 - ומכל-מקום... יש לי ענין של ספרות אל אדוני. הענין הוא כך.
 מכין אני את עצמי לעבודה ספרותית... מעין זה... זה שנים רבות... לחבר
 ספר שלם, שיהיה מוקדש כלו לסופר שניאורסון...
 - לסופר שניאורסון או לאיש שניאורסון? - שאל שניאורסון בכובד-
 ראש ונעץ מבט חריף באָשר וְל.

- לזה ולזה - השיב אָשר - זו תהיה הולדה מפורטת. דברי ימי חייו
 של שניאורסון, מימי הילדות עד... עד... האפיו... ספורי מעשיות...
 אנקדוטות... התנהגות... נסיון של הערכה פסיכולוגית... אף-על-פי שאין
 עושים הערכה למעשה-הנסים... ואני רואה את עצם ההופעה של כשרונו של
 שניאורסון כמעשה-הנסים... עם תמונות הסופר מכל הגילים... הוצאה מהודרת...
 יש לי מו"ץ עשיר... בהוצאות לא יקמץ... ומפני כך אני מעז לבקש את
 מר שניאורסון, שימציא לי בטובו קצת חומר... וגם את התמונות שבידו...
 זו תהיה הוצאה מהודרת, כזו של ה"גוים". מונוגרפיה מפורטת...

שניאורסון ישב והקטיב לדבריו של האורת, לכאורה, ברוח שוקטה.
 אולם אהרי שזה גמר את דבריו, התחיל מנענע באגרופו ופניו לזהטים
 מכעס.

- מונוגרפיה מפורטה - קרא שניאורסון - התנהגות... האפיו... דברי
 ימי חייו של שניאורסון... ואם כן, מה ענינו של שניאורסון כאן?
 טיעוטיע... ולמה פנה אליך ולמה הוא מבלבל את מוחי?... טיעוטיע...
 קְרִי-לְךָ, אברך. פנה-לְךָ לידידי ורעי ישפה... פנה-לְךָ לידידי - כאן הטעים
 את המלה "ידידי" במרכאות כפולות - המבקר החרוף, הנפלא, שינר... הלא
 הוא חמור... הלא זה המבקר הרשמי שלנו... המבקר המושבע שלנו... הלא
 מפיו אנו חיים... הלא הוא פרסם את טיבו של שניאורסון, המחבר של
 "העולמות העליונים". יפנה-לְךָ אל פינהסוביץ, זה המבקר החכם, שכבר
 הקדיש לי תרפ"ט מאמרי בקרת ואין ביניהם אפילו מאמר חשוב אהד,
 אפילו הערה אחת של ממש. ו"ידידי" שינר לועס ולועס אותי ועדין אני
 עומד כעצם בגרונו, לא לבלוע ולא להקיא.

- כנגד זה - העיר אָשר בעקיצה דקה - פרסם היום שינר מאמר של
 הערכה... היום ב"השקפה". מוקדש לכשרונו של שימקין... זה הכוכב העולה
 על שמי ספרותנו... האדון שניאורסון הרגיש היום במאמרו של שינר-
 איזה מאמר? - מאמר? איזה מאמר? - שאל שניאורסון.

- מוקדש לשימקין... למשורר שימקין...
 - יש בישראל גם משורר, ששמו שימקין? - שאל שניאורסון בשפה

— לא רק יש... כי אם גם אומרים... נשמע הקול... שהאדון שניאורסון נשק למשורר זה במצחו...

שניאורסון התפרץ בצחוק ממושך, שהשעול נשמע בסופו.
— הוי, הוי — דבר מתוך צחוק — ישפה, אַיִךְ? — בוא נא ונצחק בחברותא... מכאן ראייה, שהיה ביום מן הימים בחור כזה בביתא... מכאן ראייה... חהיחה — ודוקא אני, דוקא אני... שהנני גביִן קצת נוגע בדבר... הן נגעתי בשפתי... חהיחה — דוקא ממני נעלם כל הענין... כל הענין... חהיחה. הוי, ישפה, אַיִךְ? — בוא נא ונצחק בחברותא.
— ואולי על סמך הקול הזה... כלומר, על סמך הנשיקה המדומה הו... כתב המבקר שיינר מה שכתב... — העיר אָשר דרך־אגב.

— אכן זה הוא דבר־חכמה! — קרא שניאורסון בהתלהבות — רואה אני, שיש לאדוני... מה שמו של אדוני? יש לו מוח בקדקדו... חהיחה. זה הוא דבר־חכמה! — שניאורסון שמח על הערתו של אָשר, כתינוק, השמח על צעצוע שנתן לו במתנה — חיי, הוא חכם מפינחסוביץ...

— ומכל־מקום — הוסיף אָשר בערמה — איני מביין... איך זה מעז מבקר כשיינר, שהוא סוף־כל־סוף מבקר בינוני... להרים משורר מתחיל כשימקין... משורר לא יותר מבינוני בכל־אופן... איך זה העז להרים אותו למדרגה גבוהה כזו... אדרבא, יואל־נא האדון שניאורסון, ירפרף־נא על־פני המאמר... הוא נדפס בגליון ה„השקפה“ של היום... בעתון זה עצמו. שבו משתתף גם האדון שניאורסון... יואל־נא האדון שניאורסון לרפרף על־פני המאמר... כמה דברי־שטותו והם נאמרו בטון כזה... ובחוצפה כזו... בסגנון של פוסק... הנה גליון ה„השקפה“ בכיסי. שיינר זה אינו נמלך כלל תהלה עם האדון שניאורסון, עד שהוא מפרסם את השקפתי... איך זה הוא מעז... הלא הוא מוליך שולל את הרבים, את הקראים התמימים? והן הוא יוצר את דעת הקהל — דבר אָשר והעמיד פנים של אדם, שמצטער מאד על פגיעה בכבוד האמת.

שניאורסון צחק מטוב־לב ואמר:

— תמה אני על אברך שכמותו... מה שמו? — מר נל? תמה אני עליו. הן יש לו מוח בקדקדו... הוא אינו יודע עדין, כנראה, את טיבם של מבקריו... הלא הם חמורים... עשרים שנה אני עומד על המשמר... אני יושב על האַבנים... נתתי ספרות לאומה קרועה ובלואה... כחיל נאמן אני עומד על משמרתא ואיני מניח את עטי מידי, ועדין לא זכיתי למבקרי. עדין לא בא מבקרי. עדין אני עומד וצופה למבקרי, שיעמוד על טיבי... אנו, היוצרים, הננו בודדים. אפילו היוצרים של אומות־העולם. ולא כל־שכן יוצריה של אומה, כביכול, שכלה אינה ראויה אלא לצור על־פי צלוחית... אין מבין ואין מעריך... הלא הם זבובים... זבובים... ואני בודד כמלך — רק פרורים אשליך להם! — הרים שניאורסון את קולו ונענע בידו דרך בוז — פרורים! — וגם לכך אינם כדאים. כמה גליונות של דפוס תכיל המונוגרפיה? — שאל שניאורסון בשפה רפה.

— עדין לא באתי לידי החלטה קבועה בענין זה. עדין אני מאסף את החומר. ודאי כש'ש מאות עמודים... אם אדוני יסיע בידי... מעו אני לקוות... ביחוד, בדבר התמונות...

— שוב תמונות? — קרא שניאורסון — מונוגרפיה מפורטה. ואם כן, מה אני כאן? למה באים לבלבל את מוחי? — למה-זה פונים אלי? אני מה כאן? — יואל-נא האברך וילך-לו. ילך-לו. תכף ומיד. אין לי פנאי לטפל בדברי-שטות אלו... פנה ולך-לך, אברך! — צוה שניאורסון בקול מפקד.

אולם אָשר לא זו ממקומו. הוא נעץ את מבטו החריף והחזוף בשניאורסון ולא זו ממקומו. שניאורסון הוסיף ואמר בהתאונות:

— אנשים באים ומענים אותי. אני הנני תמיד השעיר לעזאזל. אם רצונך, אברך, בתמונות, פנה-לך אל הצלמן ריבקיין... אצלו שמורות כל תמונותי. ואם לספורי מעשיות — פנה-לך אל ישפה. וכיוצא בזה. סור-נא פעמים גם לביתי. אם שעתי תהיה פנויה, נשוחח, אברך. נלך לטייל ונשוחח. אספר לך הרבה ענינים מבדחים. העיקר, שהם מבדחים... רבם מימי הילדות. אה, אה, לו באתי לספר... מאה גליונות לא תכילינה... סור-נא, אברך, בשעת הפנאי. נשוט בסירה.

פניו של אָשר אורו מנחת. הנה כזה הוא שניאורסון — אמר בלכו — נחרגו ומתקצף ומתפיס. כתינוק. צריך להשתמש בהסברת-פנים של שעה זו. צריך לְחַשֵּׁל אוו הברזל כשהוא רותח. הוא אמר בהכנעה:

— אני מעז לְבַקֵּשׁ את האדון שניאורסון... הנה, כשתנוח על האדון שניאורסון הרוח של... כלומר, כשילך עמי האדון שניאורסון לטייל או לִשְׁטוֹט בסירה... ירשה-נא לי להביא עמי... להציג לפני בת-ישראל אחת... יפת-תא. וגם מן הצד הפסיכולוגי יש זה ענין... זהו פרח... היא פצרה בי לדבר לאדוני בשמה... היא עורגת מאד... היא כבר ראתה את האדון שניאורסון בחלומה פעמים רבות. יש ששנתה נודדת בליחות...

— פרת, פרח — קרא שניאורסון — אין לי פנאי. בת-ישראל? תנשא לבעל. תנשא לבעל. כך תאמר לה בשמי. ואם לאו — נבל תבל. למה לה שניאורסון? ולמה לה סופר עברי? תברח מן הספחת הזו. פרח, פרח. יסיע טיעוטיע — ולמה אין היא נשאת למִשְׁרַת עשיר? — או לסוכן של חברת אחריות? — פרח, פרח. תסור נא. בלי דחוי. תסור נא לביתי. ובדבר התמונות... מהן שמורות גם בידה של אשתי... צריך ללקט אותן... בהדרגה...

אָשר השתחוה בהדרת-הכבוד, הביע את רגשי תודתו ויצא. שניאורסון הוסיף לפסוע על-פני החדר. רוחו היתה עכורה. כך, כך. חותמיו של, "השחר" כבר הגיעו לששים אלף. הוא לא הרגיש כלל היום במודעה זו. גם ישפה לא סח לו עליה כלום. לו היה מתרצה להשתתף בו מתחלתו, כשהציע לו כויגל, היה עכשו אחד מְשֻׁקְפִיו. ומנול זה — הוא נתפון לשייגר — נעשה חצוף יותר מדי. הוא לא הדפיס ב"השקפה" תכנון של המאמר הלועזי "שניאורסון בהור כנתיאיכטן", והוא הן מסר לו את המאמר על-ימנת

להדפיסו בהשקפה יתור מדי הוא קושר כתרים לכל לבלבר צעיר, לכל אפרוח מצפצף. שימקין בימקין, ורקלין בוקלין - וכל שאר הלבלברים, אשר

צצו ככמהין. זה ימים רבים, שהשם שניאורסון לא נזכר על עמודיה של ההשקפה האם כבר גודקון, כבר אבד ערכו כך. לאט, לאט. הולך ונשכח השם. הגדיים קופצים בראש. תופסים את כותל המזרח. כל לבלבר מצפצף נעשה אליץ. האמנם כבר חדל להיות פרנס לדורות והשם שניאורסון לא יתגלגל כרעם ולא יבריק כברק. ואולי עוד יהיה לעג. סמרטוט בלה, עד כי כל כשרון רענן וצעיר יתחום תחום בין עצמו ובין שניאורסון.

כך היה מתהלך עלפני חדרו הענק של ספרות ישראל, מאור הגולה, לבו עזוב ורוחו עכורה. לכתחלה בקש שניאורסון להודיע דרך הטלפון למערכת ההשקפה, שהביא לידי גמר דרמה חדשה בכס... בשם על הגשר. שם סימבולי. יפרסמנא את הידיעה הזו בין הידיעות הספרותיות. הוא נגש, נטל את קנה הטלפון בידו. ופתאם נצנץ הרהור במוחו: יזמין את פויגל לביתו... יתנקם לבלבלברים... חברי ההשקפה. אם הוא ימשוך את ידו מן ההשקפה, תתנונה, ואולי תרד לגמרי מעל הבימה.

לא עברו רגעים מרבים ופויגל, עורך השחר, יכב בפוטל כנגד שניאורסון.

- מה השחר? - שאל שניאורסון.

- ששים אלף!... - הכריז פויגל בקול כנצח וכפסף את ידיו, כאדם המרמז בשפשוף ידים על מטבעות.

- ומי גרם?

- לץ הקרקסו - השיב פויגל בכובד ראש.

- פינחסוביץ?.. וכמה - קרא שניאורסון בהתלהבות - יוסיף שניאורסון פויגל! העם הוא שלי. אני יוצא מההשקפה. הלא כלכם יודעים את כחי. פויגל! העם הוא שלי.

- כן! - קרא פויגל, מחא כפיו משמחה ומשך את שניאורסון הצדה, כאדם המושך בשוק שור משבת, שקס לו למקנה. - כן! - פויגל הלך ומשך את שניאורסון כשמבטיו משוטטים לצדדים - ששת אלפים רובל לשנתו - לחש לו לשניאורסון על אזנו.

- שריר וקיסו -

לא עברו ימים מרבים ועלפני עמודי ההשקפה נדפס מאמרו של קפלן על ערכו הספרותי של שניאורסון. קפלן לא קשר יותר מזי כתרים לראשו של שניאורסון.

פרק טו.

מהיפה האויר בחוץ וזו היתה ההרגשה הראשונה, שטפחה על לבו

של שליט תכף לירידתו מעל שלבי ביתו של וויינשטיין. וההרגשה השניתו כהטוב, שאינני וויינשטיין, שאין כסי בגדי מלאים וגדושים גליונות ישנים של עתונים, שאין לי ספה מרפדה בת מאה קפיצים, ושארין לי בצדי בתזונג יפתתאר, יעלתחן ועבתבשר כגבירה וויינשטיין, מאורשה לי לאשה כדת משה וישראל, המתהלכת על ידי, כעל יד האיש המזומן לה תמיד, ושקבלה על עצמה לשבת במחיצתי וללחוש לי על אזני שבעים שנה רצופות. — רגעים אחדים עמד על-יד שער הבית, שאף את האויר הרענן והצונן מלוא חוהו וחדוה גדולה שטפה ובאה מכל עברים כפלגים בראשית האביב. הוא ידע, שאין לו משרה, שאין בכיסו אלא שתים שלש מטבעות של כסף, שאין לו אפילו חדר של ד' על ד', הָשִׁיךְ לו, רק לו. אולם כנגדו הבריקה נרשה, שארתבשר ושארטרות, ורשה הבריקה כנגדו בעתרת פנסיה. היא קרצה אליו ברבבות עיניה-שלהבותיה ולחשה לו: שלי אתה, בני אתה. ועוד לחשה לו: שא עיניך וראה, הבט בי לארפי ולרחבי — עלך אני, קנינך אני. הוא נשא עם זרם האנשים. הוא לא היה דג, אחד מאלפי רבבות הדגים המפרפרים בתוך הים הגדול. הוא היה זיג, המוליך ומביא בידו רשת ענקית על-פני ורשה, על-פני רבבות הראשים והגופים שבמצולותיה, ובחוף הרשת צפים ועולים בזה אחרי זה דגים מכל המינים. הנה צף ועלה זוג עינים, והנה בתצחוק, והנה גוף אָלְכִטִי של אשה יפתתאר, של היופי הנהדר שבעולם, היופי של האשה הפולנית. האם לא נָתַן יופי זה לאומה רצוצה זו שלומים בעד כל אבודותיה, בשכר כבוד, גבורה ומלכות, שגולו ממנה? — ואולי נתקכח חלקה בין החיים, לפי שהעזה לברא יופי כזה, לפי שהיופי הוא צעד אל ההתנוונות? — והנה (כ) כפוף תחת משא כבד של קומת ארגזים. הארגזים נתיקו ממרכזו של השכם, והבנין הענקי עוֹלָה להסתר. הוא נגש אל השכם, מתקן את פרציו של הבנין והולך לו לדרכו. הוא פוסע על-פני הנלָבָקִים ועיניו משוטטות לכל עברים. הה, כמה חכמה עתיקה בדמות דיוקנה של ורשה! הנה הנלָבָקִים ההומים עם לשונותיהם: גִּנְשֵׁה ופרנציסקנסקה. והנה פרוזדוריה, מסדרוניה וקיסוניה: מורנוב, העיר הישנה עם כל סינטאאותיה, ועם הַיִּסְלֵה, המקבלת לרוכה באהבה את כל האשפה וכל השופכים. הנה דויקה, רעוהם של הנלָבָקִים, קטנה היא מהם ועניה, אולם משולבת היא עמם על-ידי כמה וכמה זרועות, חצרות מפולשות. הה, דויקה האפלה, הצרה, כמסדרון אפל וצר, היא מקרבת ביחוד את בנייהאדם. היא מעלה על הזכרון את הפתגם: אינש באינש פגע. כמה צער שפוך על פניה בימים ערפליים, כמה הלך-נפש וחוגה. מי יראה אותה ביום ערפלי ולא יראה בעיניו את המין האנושי המתכפש באשפה באין לו גאולה ופדות. הנה יודע האיש, ששם, שם, במולדת, יש אָם, הלבושה בלואים ופניה אל הכותל, יש אחות, העמלה בתוך הזוהמה ומכלה את יפיה, יש ילדה, אסתרקה. יודע הלב ואינו משתתף בצערך. כי יודע הוא גם את גורלו של המין האנושי. הלא זה הוא חק הגורל. אין גאולה ופדות. הנה היו מסעיה הצ'ב, היו אינקביויציות, מלחמות שלשים השנים, מלחמות שבטים

ועמים, וריכרד לביהארי. התנקמו הַנְּדָלִים ברומאים, שפכו עובדי־האלילים דמיהם של זנוצורים, התנקם נירון קיסר בנתיניו, אנשי אספמיה השמידו את השחורים. — ואיך זה יעז האדם לחטט בפצע שלו הקטן, לעשות אותו נס, דגל וטליתו איך זה יעז האדם? — הה, דַּרְבֵּקִין הטפס, הטפשו! ומי זה יעז להטיף טפה של נחומים? — אין נחומים. כי אם יבוא משיח, לא יגאל, לא יגאל. כי המשיח, איזה שהוא, רק ירחץ את פעמיו בדם האדם. בדמִיךְ חַיִּי! — אינני מוֹיֵל דמעות. חלִילֶיה! אני רק נוגה. הנה שלג לבן נוצף, ולאר הפנסים עינו כעין הלייך. והנה קַרְמְלִיצְקָה, רחוב קטן ככף איש, רחוב אינטימי, מסדרון קטן, המחבר את ורשה העליונה עם ורשה התחתונה, את ורשה האצילית עם ורשה ההמונית. קרמליצקה החביבה, למה את קטנה כל־כך? — יודע אני את כל עובריך ושבִּיך. רבם אינטליגנטים עניים. מורים, פקידים, השואפים לְשֵׁם, לְשֵׁם, לְמַעַלָּה, אל ה„מרשלִּיק“, אל „העולם החדש“, אל „שדרות ירושלים“, אל ה„זֶנְקִים“, אפל. אפל. אין פדות. והנה יש כבשה אחת קטנה בין הגוים... היא מתהטאת... היא פושטת את צווארה לשחיטה... היא מהפִלֶלֶת... היא מתנבאה על־ידי נביאיה וחוויה. היא נותנת את כל התורות והיא מעבירה מכס דרך כל הגבולים. היא פורשת מצודתה על כל הגוים... היא מכוורה ומפורדה. היא התמה שבכבשים והחצופה שבהם... היא ארי והיא ארנבת... היא נותנת את שכמה לסבול והיא מתעצלת לגרש אפילו זבוב עוקץ אחד מעל גבה... היא מצפצפת בכל לשונות הגוים והיא אלֶכַת באין לֶשׁוֹן... נִי נִי, מה אעשה לה? היא גם צבועה... היא גם שחורה... היא גם פושעת... שאול הטאה לֶגֶן־עֵדֶן של החיים... נִי נִי, מה אעשה לה? — הנה היא מכריזה תגר על הגזל — האם היא לבנה כשלג? — הנה היא קובלת על עוֹת־הַדִּינִים — האם היא עושה דין לעצמה? — נִי נִי, מה אעשה לה? האאמין בתוֹמָהּ? — התהיה לה תקוֹמָה? — אין לה מקדש ואין לה כהן; אבדה ממנה תורה וְאָבְדָה ממנה גאֹת. נִי נִי, מה אעשה לִּי דמיו של זכריהו שואגים בעורקי. האם גם אני הרוצח? — טיטוס הרשע וביריניקה המרשעת. מי מהם שרף את בית מקדשנו? — ביריניקה, בת־מַלְכָּה אחרונה של יהודה, היכה משולמית ומקליאופטרה המצרית! דרך דורות, שבטים, הרים וְיַמִּים אני קורא אליך; על ברכי אני כורע לפניך ושואל: מה משטמה בערה בלֶבְךָ לְעַמְךָ? מי מן הדמים המִשְׁתַּפִּים, אשר נולו בעורקיך, שטנו את עם יהודה? דמיו של הורדוס הרשע או דמיהם של החשמונאים? — האם לא התאכזרו רחמִיךָ על אומה אִמְלָלָה זו, שכבר נדונה למיתה? לא, הוא לא חרק שן. עשן לא עלה מאפו. עצבות קשה לא דכאה את נשמתו. הוא היה רק נוגה. הוא כבר פסח על רחוב־המעבר, „ההִכְסֵס ובית הכסות“ של ורשה. הוא כבר הגיע עד רחוב־הסינְטוריים. מתוך היה חֵק הגורל. בדמִיךְ חַיִּי! — מי עשה את הדברים האלו פִלְסְטֵר? — בדמִיךְ תמותו המין האנושי גוסס. הוא עורג אל המות. אטיֶלָה, נירון קיסר, ריכרד לבי־הארי, המונגולים, הַנְּדָלִים, היו המשיחים, הפודים והמצילים. הכל שואג אל המות. הברבור שר. עם ישראל היה הבכור, שחמד את המות בלבנו. יש

אשה אחת בעולם, שכבר הפכה אז פניה אל הכותל. היא קצה בחיים. אולי יש לזו עוד אחות: הגבירה ברגמן. אחות לתעוב ולגלגל-נפש. ואולי יש עוד שלישי... לא, הוא לא תעב, הוא לא חרק שן. היא היה רק נוגה. החיים הם חתיכה אסורה. החיים הם מזהמים וטרפים. החיים הם: אשפה, דגים מלוחים, לבנים מזהמים, קיבה מקולקלת, תאוות נבזות, נשיא מעפרות, סחי וגלגל-נפש. כך אני רושם בצואתי. יהיו נא דברי, אשר אני רושם פה על המגלה, חקוקים לזכרון לרע, לידיד, למשה ריין, לאיש מרנפס, אשר יהא מתהלך ביום מן המים בדד באהליו השוקט, או בדד ברחובות כרכים ובשוקים, או יבקש לו מפלט ומחסה בתוך מערות-עפר ובין חגני-הסלעים. על-כן שמענא את קולי, אח רחוק, מעבר לדורות וימים: ערו, ערו עד היסוד!

כן. דעתו של שליט היתה צוהלת עליו מאד. הוא כבר הגיע בינתיים עד „העולם החדש“. דרך חלונות החנויות הבהיקו כלפי כסף וזהב, גבש ופרפור. עלו באפו ריחות של פרות ופרחים. ברק הזהב, העושה דמיו של האדם כמרקחה, עורר את הכחות הנרדמים בו, קרא לעבודה, לתנועה, לחצות ימים, להתאכזר, לפרק הרים ולבבות. וריחותיהם של הפרות והפרחים הטילו עצלות ותנומה בכל האברים. נשקפו חיות ועופות עם ראשיהם ורגליהם, ממש חיים, ודגים, שהיו אזרחים של ימים רבים בכל ארצות תבל. שעשעה את העינים שפעת הצבעים של שמלות משי, ארג של פלוסין ואטלס, והתנו אהבים עם העוברים והשבים פיגורות של נשים יפות-תאר, שהיו נצבות בחלונות, כמעט חיות ומהלכות, שהלהיבו את הדמיון והרעישו את הדמים פי הרבה מן החיות והמהלכות. מעבר לחלון של חנות-ריהטים נשקף חדר-משכב רחבי-ידיים, שהוצג לראוה ולמכירה. כלי-הבית היו לבנים-לבנים. המטה הרחבה והמצעת רמזה לכל עובר ושב, כמו האשה הזרה והסוררת, האורבת לגברים בספר משלי לשלמה בן-דוד מלך ישראל. גירסא דינקתא. „לכה, נרוה דודים עד הבקר, נתעלסה באהבים, כי אין איש בביתו, הלך בדרך למרחוק“. הה, מה משכה את הלב האשה הזונה, אשר המלך החכם שלח בה את חצי לעגו, כדי להשניאה עלינו ולהבזותה בעינינו. נחמד ומלבב החטא, הנשקף לנו מעל דפיהם של ספרי המוסר, פי שבעתים מכשהוא מוצג לנו לראוה בבתי-הזונות. הן אני בן-חורין! — נצנץ פתאם הרהור במוחו של שליט — אין לי משרה. מה-טובו והרהור זה, שהיה שגור במוחו, נראה לו ברגע זה חדש ממש וגרם לו עונג. שירה קטנה של אנשי-צבא עברה בנגינת תוף וחצוצרות. לצאת במחול. פה. בפרהסיה. כדוד המלך לפני ארון הקדש — קרא לנפשו בסערה.

אחרי-כך, כשנדמה המנגינה, חלפה גם הסערה. רוחו היה שוקט, שוקט, כמי הנחל לקראת רוח קלה מנשבת. אולם היו גם שברירים ברוחו, כשברירים אשר על-פני מי הנחל, כאשר תנשה רוח קלה, היו בו מאניים קטנים רבים. חדוה קטנה, חרישית ועמוקה היתה שופעת בלבו. הנה רבע השביעית. טוב. טוב מאד. הלא טוב לי. יש גם שלג. ואני חי. ואפשר

לנסוע לאודיסה ולראות את משה ריין. באמריקה יש רבקה לפידות. אם
 תצא הגבירה איימן בתחלת האביב למעון־קִיץ, אצא גם אני לשם. נהיה
 קרובים. אשמע מה בפייה. אמר לה כך: בית־המקדש אין לעם ישראל. אין.
 אין! ובשעה שאדבר באזניה את הדברים האלה, אהיה מציץ לתוך עיניה
 בחמלה, בתחנונים, והפרוש יהיה כך: עם ישראל זקוק לרחמים. זקוקו —
 ואולי אלחש לה את הדברים על אזנה. ואולי נתעשרה האחות, בדרך־גס
 נתעשרה. וכשאשוב לביחננו, תהיה שם שמחה גדולה. כלנו נמלא מינו שחוק
 וכל הסלעים ימתאו כף. והנה עשרים רגע בשביעית. שמעון יחזור
 בתשיעית ואולי בעשירית. השעה עדין מוקדמת. יכול אני, לכשארצה, לסור
 לחדרי, להשתטח על הספה, לעיין בספריו של וילד. יש לשמעון כל כתבי
 אוסקר וילד. אעמוד אצל החלון ואסתכל בורשה. תהיה פֶּרסֶפֶקְטִיבֶה. אשתה
 חמין. אערוך על הניר מגֶּלֶה לפייגיין. אכתוב מכתב תנחומים לאחותי
 ואסביר לה את טיבה של מחלת האם. אמר לה, שיש במחלתה ודאי ניצוץ
 ממחלתו של אחד הליודוביקים, שהיה, כידוע, חולה במחלת הספליין. אקח
 קומקום, אלך לבית־מרזח, אמלא אותו רותחין, אשפשף ברותחין את הראש.
 אקרא פרקי תהלים של דוד בן־ישי. אתחבר לאחת היצאניות; אסלק לה
 בשכר זה את המטבע. אחר אכנס לאולם־הקריאה ואקרא פרקים בדברי ימי
 חייו של נירון קיסר. אעלה לחנקין. פייגיין ודאי איננה בחדר. אלחש לה
 לחנקין, שלבי נוטה אחריה. נוטה, נוטה. שיש תוגה בעיניה. מרה שחורה
 יש. שהיא ודאי אוהבת אותי יותר מכל הנשים, שכבר הביעו לי את
 אהבתן ושעתידות להביע לי. ועל־כן גם אני... גם אני... אולם אל־נא תצחק
 בקול. יהיו־נא פניה תמיד נוגים, נוגים. יהיו־נא לי דגל של אבלות...
 ובשכר זה תהא תמיד מתהלכת על־ידי ומלווה אותי בכל דרכי. יכול אני
 לעלות למרכבת הטֶרֶם, אסובב, אסובב את נרשה... אציץ בה מכל צדדיה,
 מכל צדדיה. אראה את קדקדה, את צלעותיה, את קרני־זוויותיה. אלך־לי
 לבית־המדרש או לבית־מסגד, אכרע ואתפלל. אלך־לי למקדש־האמנות ואראה
 את העומדים על הבימה ועושים מעחק את האהבה ואת המות, או אלך־
 לי לקינומ־טוגרף, הנותן צרי־נחומים למרייום, המשיב את הילד הגזול
 לזרועותיה של אם, המציץ בידיה של האם את פריה־בטן מבין כצולות
 המים, המעניש את הגנב ונותן לעין את הרי האֶפֶסִים, ההימֶלִיִים, סיציֶליה
 ואוסטרֶליה, קרחונים ואשדות־מים. או אלך־לי לבית־מקדשי, לַגֵּי, לקברי,
 לחדרי המֶשֶׁתֶף, אשתטח על הספה, אפשיל את רגלי למעלה ואכפור
 באלהים. הנה חצי השביעית. טוב. טוב מאוד... כל פרטי הדברים, שהיו
 בביתו של וויינשטיין, צפו ועלו במוחו. הם עמדו במסדרון. הוא וזוגתו.
 ידיהם היו שלובות. כשני משחקים. חתחה. לא, על הסדר. לכתחלה ישב
 דרך־שררה בכורסא. חזחה. כורסא. כסה. ספה מְרַפֶּדֶה. אֶזֶן הכבוד
 במרקחת. כמה היה בכל הדברים האלו מן הגחוך. כשיזדמן עם פייגיין, יסח
 לה את כל הפרטים. ביום ההמישי יהיה הראיון. יהיה. יהיה. הוא לא ידחה.
 רוח צוננת נשבה פתאם בין בתרי לבו הפצוע. חשש, שמא יִדְחֶה הראיון;

חלילה - נחם את עצמו - חלילה! - הנה חצי השביעית, והוא סר לשם ברביעית. נמצא, שלא שהה בביתו של וויינשטיין אלא שתי שעות, ובחברתו של בעל הבית - רק שעה אחת. אולם שעה זו היתה ארפה מאד בעיניו. כשש או ארבע שעות. הנה ענין זה יכול לשמש פתיחה לשיחה, שתהיה בינו ובין פייגין בשעת הפגישה. לכתחלה הם מתהלכים ושותקים. כחצי שעה הם מתהלכים ושותקים. חוץ מדבורים קטועים, שאינם נכנסים בחשבון. אחר-כך הוא מתעורר פתאם ואומר: כך, כך. כבר עבר חצי שעה, ואני לא הרגשתי כלל בדבר. אחרי זה הפסקה קטנה. ואחרי ההפסקה הוא מעיר: אמנם, לא כל השעות עוברות כך. היה מעשה: פעם אחת נודמנתי לבית אחד ושהיתי שם רק שעה אחת, אולם מה ארכה השעה. אמת, ראיתי שם הרבה דברים מגוחכים. וכאן מתחילה ההרצאה החיה, השוטפת, המבריקה, כאשדמים, המגלה בפניה את האוצר הגנוז של פקחות והומור. ומפני-כך הוא מסיח לפי-שעה את דעתו מכל הענין, כדי שההרצאה לא תהיה יותר מדאי שגורה בפיו ולא תהא נראית כמוכנה מלכתחלה.

אחרי שהשביע שליט את עיניו, אזניו ולבו בצבעים, בקולות ובריחות, שנקלעו ובאו אליו מאירופה, אסיה ואמריקה, ההליט לחזור לחדרו. הוא הלך לעשות מעשה קטן אחד: לקנות גלוסקה ולפיס את קיבתו הרעבה. צר היה לו להפרד מן כל העשר שמסביב. על-יד הלון אחד עמד שעה מרבה ושתה בעיניו ובכל חושיו יפיה של פיגורה אחת. אחר-כך הטייל את גופו בין גלי התפארת והחן. צר היה לו להפרד מהם. אולם קול לחש לו בגחון: לך, לך. כל העשר הזה צפון בשבילך. הוא מזומן לך... הוא החיש את פסיעותיו. שתה בדרכו ריחות הבשמים, את רשרוש השמלות של נשי פולין, את נגינות המקלות שבריסטורגים ממדרגה ראשונה. אחר-כך שרך דרכו עד שהגיע לרחוב דזיקה, סר לחנות-מכולת קטנה-קטנה, דלה-דלה. קנה שם גלוסקה מאתמול, העולה בנור מן הגלוסקה של היום כדי פרוטה. לא ב„מרשלקי“ ולא ב„שדרות ירושלים“ צפון עשר זה. עבר את מפתן הדלת של חדרו. הצית את העששית - והנה מעל הצפה קפצה לקראתו חנקין. היא התפרצה בצחוק כילדה שובבה, שהכינה „סיורפריז“. אולם ה„סיורפריז“ לא העלה אפילו בתצחוק קלה על שפתיו של של ט. קול צחוקה נשתחק והלך עד שנהפך ליללה. את, את, אכזר כזה! שלש שעות רצופות שכבה על הספה וחכתה לו. מיד לאחר שראתה אותו עומד לקראת בית-הספר ומחכה לה, סרה לחדרו. כל פעם, שהיתה מקשיבה קול פסיעות, וזיתה כובשת את נשימתה, כדי שלא ירגיש חלילה בה, כדי להצפין את ה„סיורפריז“ עד הרגע האחרון, פתע-פתאם תגיה למוץ, והוא יהא שש על מאורע זה ומוחא כפיו כתינוק. כזה היה סדר הדברים, כפי ששערה מתחלה. והנה פניו נקשים כל-כך, ממש כפניו של אביה במוצאי שבתות, בשעה שהוא מחשב עם שתפיו את חשבונותיו. היא כמעט שהתיפחה מצער. אולם תוך-כדי-ירגע הבהב בה הרהר משונה ועמום. ההרהר הה עגן, רועד ומפחד. הוא לא העז לעמוד על סף ההכרה. הוא היה מסתתר. אולם דוקא על-ידי-כך היה מתמיד ביותר.

ההרהור לחש לה בקרוב כך: הנה יש אשר שב הבעל לפנות ערב לביתו. אהבה יש בלבו, אהבה גדולה, חבויה ועמוקה, אולם על שפתיו אין בת-צחוק, לפי שהוא מרנפש היום, הוא לא הביא סרף לבני ביתו, על-כן הוא נדכה כל-כך. דוקא מפני האהבה שבלבו פניו קודרים כל-כך, כזה הוא שליט שלי, עצב, עצב עמוק מכרסם את לבו, והיא צחקה בקול, היא היתה נכונה לתלוש את שערות ראשו, כך כאב עליה לבה, היא העמידה כנגדו אר פניה הקודרים, הה, מי זה טבע עצבות גדולה כזו בפנים האלה – היא הציצה לתוך עיניו בשתיקה, ברחמים, והקריבה מרגע לרגע את פניה אליו, כאלו התחננה לפניו, שיחתום בלבו את ההבעה הקודרת של פניה, כך ודאי היתה מציצה האם של הילד היהודי, שנשבה בין הקנטוניסטים. ברגע האחרון היתה האם היהודית מקריבה את פניה המקומטים אל התינוק, כאומרת לו: חתום בלבך את הצער של הפנים האלה ושומר עליו ימים רבים, שנים רבות שמור עליו, ואם תזכרהו, לא תשכח את עמך ואלהיך! כך עמדו שניהם, הוא וחנקין, והציצו איש בפניו של חברו, הה, מהנלעג היה עכשיו בעיניו, מה נלעגים היו עכשיו כל עשתונות לבו, בשעה שהיה משוטט על-פני ה„מרשליק“, „שדרות ירושלים“ ו„העולם החדש“, והיה נהנה בראיה מעשר זרים. ולמה רמה אז עצמו? – היופי הוא רק משהו, על כל טפה של יופי יש אלפי אלפים קבים של קעור, רק אשה אחת מני אלף היא יפת-תאר ואינה פוגמת ברגשותיו של איסתניס, והשאר הן מזוהמות. והעיקר, שתשעים ותשעה חלקים של בני-אדם מתגלגלים עם המזוהמות, ואף הוא ביניהם. הנה, הנה היא בחירת-לבנו... הנה היא מציצה בפניו ותובעת ממנו את כהפתה. תמיד היא תובעת, ומה נלעגות היו מחשבותיו, כשהיה מסדר את שיחתו עם פייגין. אוצר גנוז של חכמה, שיחה חיה, שוטפת, מבריקה, כאשד מים. כמה גאותנות של שטות! – פייגין, פייגין, זו האחת מני אלף, זה היופי החוגג, זו בעלת הקול המצלצל כפעמון כסף, זה ברק האור – מה לה ולו? מה לזהב אל החלודה? מה לאביב אל הרקבוז? יבוא, יבוא בן-המלך, יבוא הנשר וישאנה על אברותיו, וחנקין שאלה:

– כל היום ישב שליט בחדרו?

– לא – השיב בקול מיכני.

– הוא טייל? – באיזה רחוב התהלך?

– ברחובות רבים.

– ואני ראיתי את שליט – אמרה חנקין בקוקטיות, שלא התאימה כלל אל פניה הקודרים, ומתוך עיניה נשקפה ערמה קלה – בשעה הרביעית, לעומת בית-הספר, התהלך איך ואיך, הייתי עסוקה, לא יכולתי לרדת, אולם אני לא הסחתי עין ממנו.

כך, כך, נמצא, שהגבירה חנקין בטוחה בדבר, שהוא, אהבה, עמד לקראת הלונה, שה א ודאי עתיד לעמוד נגד הלונה ולשיר באזנה סירינדות, לא, הוא לא יתכח עם היפהפיה, לא כדאי, אלא שהצצה זו, שהיא

מציצה לתוך עיניו... אח... יותר מדאי... דומה כאומרת: תינוקי, בִּישָׁן
שכמותך. נגלו מצפוניך!

— אני הייתי בבית וויינשטיין! — השיב שליט כדי להשיא את השיחה
לענין אחר.

— באמת? — קראה חנקין בחדוה ומחאה כפיה.

— כסף נתקבל על שמו של וויינשטיין בשבילך. וגם מכתב.

— ובדבר המשרה? — שאֵה חנקין, שהקשיבה בדעה קרה אח הבשורה
בדבר כסף ומכתב.

— עיני המשרה הוא עורב פרח! — השיב שליט בבת־צחוק.

— האמנם? — קראה חנקין קריאה היסטורית וגניחה התפרצה מתוך חזה.
עיניה, המביעות אימה, נעשו קודרות, נרגשות, וקרום שחור עלה עליהן, כקרום
אשר על מי הנחל, המראים את העבים שמלמעלה, בשעת הסער, לפני הגשם—
היי, שליט, במה תהא מתפרנס? — קראה ברחמים, תפסה את ידו והגישה
אותה אל חזה, כמבקשת חסות ליד זו...

אחריכך נשתתקה. צער אלם קפא בתוך עיניה ועל פניה. והוא, הילד,
הקנטוניסט, עמד והציץ בפרצוף זה שלה וחש גם רגש של קורבה אליו.
וברגע זה קרה לשליט מה שיקרה פעמים לאדם, ברגעים ספורים של חייו,
כשעיניו נפקחות פתאם והוא רואה את דמוחו בעיניו של יצור שני.
ראה עכשיו שליט את גופו, את שכמו כפי שהוא נגלה לאחריים,
כשהוא עובר דרך רחוב דזיקה, יום יום, עם הגלוסקה תחת בית־שחינו,
וגשם של סתו דולף, ומעילו ממורט, והוא מתכוץ כמתחנן ואומר: אל נא
תרגישו בי, ביצור עלוב! ודוקא כפני־כך הכל מרגישים בו. והכל יודעים
את השעה הקבועה, שהוא, פסח שליט, נכנס לסעודה. שעה זו, שבה כל
האביונים נכנסים לסעודה, שאפשר לצאת בה ידי פת צהרים ופת ערבית
כאחת. והנה ספר־קריאה משורבב מכיסו. כך, כך. פת בוילד תאכל. בחדר
זרים תשב כל ימך. בנטת זרים תשכב כל לילותיך. זוג אחד של מכנסים,
מעיל ממורט, שמיכה מטולאה, כתבי־יד כתובים בכשרון, שאין איש מודה
בו, ושהוא תולה את תקותיו רק בדרות העתידים, גלוסקה מאחורי בית־
שחך, שנאה בלב, אם חולה, אָחות נובלת ושאיפה לאדם העליון — זה הוא
כל רכושך.

כך היה שליט מדבר לעצמו ומגרד את נפשו בהנאה סגפנית. היצור
עם הגלוסקה והספר היה נצב כגדרו. והוא היה חומל עליו ושוטמו וחורק
עליו את שניו ומעמידו אל עמוד־הקלון. הגה בני־אדם בונים בתים, חוטבים
עצים, שולחים אניות על־פני מים, מעלים מרגליות מתוך מצולות המים,
מעבירים מכס דרך גבולים אסורים, פורצים גדרים, קושרים קשרים, קונים
שדות, נוחלים כסאות־מלכים, רוצחים נפשות; ואז, יצור עלוב, אתה—כך
טען שליט במשטמה אל היצור עם הכפר והגלוסקה — אתה? הוא הצליף את
מבטו על גופה של חנקין, משערות ראשה עד שולי שמלתה. היא היתה
לבושה היום לא שמלתה האנגלית, כדרכה תמיד, התפוררה הטיבה אחת של

ארג, כ״אם שמל״ה אפורה. הבלוֹסה היתה מופרדה בפני עצמה ומרְוּחָה מאד. לבוש ביתי. ולמה סרה לחדרו בלבוש זה? – הגה בלבו בכעס. – בערמה. בערמה. ואתה? – קרא אל היצור עם הספר והגלוֹסקה – אתה? מתי תקח את הלֶקֶךְ לֹא בדמיון וְלֹא עַל כַּנְפֵי עֲרֹבוֹת, כִּי־אִם בִּידֵים, הנה היא... הנה... קרובה, ומסורה, ונכבֶּעֶת... יש בעיניה משהו שֶׁל בֶּרֶק... משוּוֹ שֶׁל חָן... משהו שֶׁל רֵעֲנוּת... יש... יש... מס הוא לִיצוֹר עִם הַסֵּפֶר וְעִם הַגְּלוֹסְקָה. והיא... והיא... ואחֲרֵיכֶן... – לַחֵשׁ לוֹ לָבוֹ – תִּלְךְ־לָהּ לְדֹרְכָה... תִּלְךְ־לָהּ – קרא אֶל לָבוֹ בִּאֲכוּרֵיּוֹת – יש קֶפֶה גְדוֹלָה שֶׁל אִשְׁפָּה בְעוֹלָם... נְשִׁים זְקֵנוֹת, בָּלוֹת, מְכוּעֵרוֹת בְּקֶפֶה זו... תִּלְךְ־לָהּ לְשֵׁם... תַּחַתְפַּח אֶל הַמִּשְׁפָּחָה הַמְּזוּהָמָה הַגְּדוֹלָה!... הוא עָקַר אֶת יָדוֹ מִתּוֹךְ יָדָהּ, נָגַשׁ אֶל הַחֲלוֹן, אִשׁ זָרָה לָהֵטָה בְּקִרְבָּה, שָׁנִי נִקְשׁוּ זוֹ לְזוֹ, בְּרִכְיוֹ רַעְדוּ. הוא התחיל פּוֹסֵעַ עַל־פְּנֵי הַהֲדָר. אחֲרֵיכֶן שָׁב וְעָמַד עַל־יַד הַחֲלוֹן. הוא שָׁמַע קִשְׁקוּשׁוֹ שֶׁל מִסְרָק, שֶׁצָּנַח עַל הַקְּרָע. הוא הֵרִים אֶת הַמִּסְרָק וּמָסְרוֹ לָהּ. שְׁעֵרוֹתֶיהָ נִתְפָּזְרוּ. היא התחילה לְסֻרוֹק אוֹתָן. פְּנִיהָ הָיוּ זָאִים מֵאֵד. היא הִנִּיחָה אֶת הַמִּסְרָק עַל הַשֻּׁלְחָן, שְׁעֵרוֹתֶיהָ הָיוּ פְּזוּרוֹת, והיא יִשְׁבָּה נֶלֶץ הַסֵּפֶה, פְּנִיהָ מוֹזְהָרִים וְרוּעוֹתֶיהָ פְּשוּטוֹת, כַּנְכוּנָה לְקַבֵּל אוֹתוֹ בִּאֵהֶלֶה הַשּׁוֹקֵט.

– הוי, הויו – קראה חֲנֻקִין וְכֹל גּוֹפָה רַעַד – אני מִפְּחַדְתּ מִפְּנִיךְ... יש בעיניך בֶּרֶק... הוי, הויו – חזרה וקראה כִּמְקוֹנֶנֶת וְרֹאשָׁה הַתְּכַנְּץ כִּמְפְנֵי גֶשֶׁם עוֹז.

הוא הרחיק את עיניו מִמְּנָה וְהִחְזִיר אוֹתָן אֶל הַחֲלוֹן. רק גופו היה מְּפִנָּה אֵלֶיהָ וְיָדָיו הַמְּעוֹקְמוֹת נִתְפָּשְׁטוּ וְתַפְסוּ אוֹתָהּ בְּרֹאשָׁה בְּכַח. רֹאשָׁה נִתְעַקַּם וְצָנַח עַל הַסֵּפֶה. הוא לָפַת אֶת רַגְלֵיהָ בְּזוּרְעוֹתָיו הַמְּקוֹמְצוֹת וְהִנְחִין עַל הַסֵּפֶה. וּפְתָאֵם קִפְצָה כְּלִבִּיאָה, דַּחְתָּה אֶת גּוֹפוֹ בְּכַח וְהִפִּילָה אֶת עֲצָמָה עַל הַרְצָפָה. אחֲרֵיכֶן קָמָה, קִפְצָה עַל אֶדְן הַחֲלוֹן, פְּתָחָה אֲשַׁנְּב. גַּל צוֹנוֹן שֶׁל אוֹיֵר הַתְּפָרֵץ לָתוֹךְ הַהֲדָר. הוא התחיל רֶץ עַל־פְּנֵי הַהֲדָר, היא–אחֲרָיו. היא תַּפְסָה אוֹתוֹ בִּידוֹ וְהִכְתָּה בִּאֲגְרוֹפוֹ עַל חוּזָהּ, הִכְתָּה וְדִבְרָה בְּקוֹל כְּבִי:

– הוי, הוי, ילדיו! מה עשית לי? למה העלבתני? האם אתה אוהב אותי? – אה? – הכה! הכה!

הוא הסתיר את עיניו מִמְּנָה. הוא לֹא רָאָה אֶת פְּנִיהָ. הוא רָאָה בְּעֵינָיו אֶת הַיִּצוֹר עִם הַסֵּפֶר וְהַגְּלוֹסְקָה. היא מִשְׁכָּה אוֹתוֹ בִּידוֹ, הוֹשִׁיבָה אוֹתוֹ עַל הַסֵּפֶה אֲצֵלָהּ, כִּפְפָה אֶת רֹאשׁוֹ וְהִכְנִיסָה אוֹתוֹ בְּתוֹךְ שְׁעֵרוֹתֶיהָ הַעֲבוֹת, שַׁחַלְצוֹ אֶת רֹאשׁוֹ וְהִבִּילּוֹ עֲלָיו חֲסִי־נִשְׁמָה. חֲמוֹת הָיוּ הַשְּׁעֵרוֹת, רֵעֲנוּת הָיוּ, נִשְׁמָה חַיָּה שְׁכָנָה בְּהֵן. הוא עֲצַם אֶת עֵינָיו, כִּבַּשׁ אֶת רֹאשׁוֹ בַשְּׁעֵרוֹת, כִּמְכַתִּירוֹ מִפְּנֵי הַיִּצוֹר עִם הַסֵּפֶר וְהַגְּלוֹסְקָה. בְּדַמְמָה שִׁטְפוּ הַרְגָעִים. הַרְחָק, הַרְחָק, מִעֵבֵר לְשְׁעֵרוֹת, מִעֵבֵר לְכַתְלִים, מִעֵבֵר לְיִלְדוֹנוֹת מִרְפְּרִים, מִתְּרוּצָצִים גּוֹפֵי אָדָם, מִבְּהִיקִים פְּרֻצוֹפִים, מִהַבְּהִיִּים נִנְסִים, חוֹזְרִים גִּלְגָּלִים. קְרָדוֹמוֹת בּוֹקְעִים עֲצִים, כְּלוֹנְכָאוֹת שֶׁל חֲפֹת נְבִנִים וְנִסְתָּרִים. מִתְּנוּעָעוֹת עֵרִיכוֹת. נְשִׁים זְקֵנוֹת אוֹרְגוֹת פּוֹזְמִקָאוֹת. נְשִׁים זְקֵנוֹת מִסְפָּרוֹת זו עִם זו בְּשִׁמְלוֹת, שִׁתְּפָרוּ לָהֶן לְיוֹם חַתוּנָתָן. הַדְּלִיקוּ פְּנִיסוֹ הַדְּלִיקוּ! כְּבוּ – כְּבוּ –

גשמים דופקים בחלונות של בתים דלים... הם מציימים... יש עם. יש צחות
יש. ואני בתוך הסבך... אני... אני...

והוא לא הקשיב אל הבכי החרישי של הלב, אשר הלם סמוך לו. הוא
לא הקשיב. רחוקה היתה חנקין ממנו וזרה. היא לא היתה. רק הריח הרענן
והחמימות של השערות היו משובבים את נשמתו. כאלו אֹה לו מושב
בתוך ערמה של שחת רעננה על-פני השדה. פלו בתוך הערמה, כלו. הוא
שמע את בכיה, אך לָבו לא נגע. יללת החתולים בלילות היתה פעמים
מכאיבה יותר את לָבו.

כך היה מוטל בתוך הערמה עד שנעורה פתאם חנקין. קמה, דמעות
זלגו מעיניה, פניה היו מעִנים. קלעה בהפזון את שערותיה, לבשה את
מעילה, תקעה לו את כפה. יצאה למסדרון, הלך אחריה. הרגיש בערדליה,
שעמדו בקרן-זווית, סמוך לדלת, רחוק משורת הערדלים של בני הבית.
בקש ללוותה. נשבעה בשבעי-שבעות, שלא יעז להלכות אליה. ברחה על
נפשה. שב לחדרו. השתטח על הספה. עלו על לָבו משה ריין, הגבירה
אייזמן, נתן, שימקין, דרבקין, סוניה, היהודית, שישבה בבית-הנתיבות בין
תלי ההבילות, פייגין - פייגין. ואת חנקין שכת, שכת. כאלו לא היתה ולא
נבראה בעולם. ופתאם ראה בעיניו את ערדליה כמו שהם עומדים בקרך
זוית על-יד הקולב, סמוך לדלת, רחוק משורת הערדלים של בני הבית.
היא לא העזה להעמידם בשורה, להעבירם את כנרת-הארץ שבין הדלת
והקולב. גר גדול של רחמים השתפך בלָבו. מלכה בת-אברהם! - קרא -
מלכה בת-אברהם! אביך הוא יהודי שתקן, מן הנחשלים, קטן-קומה, מגדל-
שער, מִפֶּל ודאי בידיים וביסורים. פני-קלף מִצְמקים לו מדאגת פרנסה.
כן, מלכה הוא אוהב אותך, האב. אוהב. עיניו קלות לנחת... לתכלית...
כן, מלכה - התסורי מחר לחדרי תסורי - אתנצל... אבקש ממך סליחה
ומחילה. התסורי? -

הוא נגש אל החלון וראה חלומות רבים בהקיץ. ודרך-אגב אמר
בלבו כך:

- אם תכור מלכה בת-אברהם מחר לחדרי, אולי תהיה בת-צחוק על
שפתי. ולנאי!

כרק טז.

חמיד, גם על משכבה בלילות, גם בשעה שהיתה משננת את שעוריה
בביתה או בשעה שהמורה היה מטיף את לִקְחוּ בבית-הספר, היתה חנקין
תפווה מתשבות. היא היתה הוגה בחזיון זה, ששמו שליט. בשני החדשים
האחרונים נתבגרה נשמתה ועיניה נפקחו. היא הרגישה ממש, שהיסורים,
שהיא סובלת, מפתחים את הבנתה, מחדדים את שכלה ואת כל חושיה. ולא
עוד, אלא שהיסורים כאלו נוולים טפות טפות לתוך עיניה ונותנים להן ברק

ויפעה נעלע. ענינים רבים, שהיו תחלה סתומים ממנה, נתפרשו לֵה בימים האלה. אולם כנגד זה נעשו מוקשים דברים רבים, שהיו תחלה פשוטים כֵּל־ כך ומובנים ומתקבלים על הלב. ברי היה לֵה תמיד, שחזיון זה, ששמו שליט, אינו שכיח ביותר, תמוה הוא קצת ונעלע. הוא מתהלך בין פֵּלְנו כור, כחכם, כמשורר. כן, משורר הוא. כך צִיְנָה מן היום הראשון את מהותו, וכך היתה מכנה אותו בינה לבין עצמה, תמיד, הן ברגעי התמרמרות והן בשעות ההתרפקות והגעגועים הגדולים. מעולם לא אמר לֵה, שהוא עורך פרקי שירה על הניר. גם אחרים, כגון אָשר, סוניה, נתן ופייגין, לא ידעו עליו דבר ברור. אלה היו רק השערות בלבד. ומכל־מקום היתה בטוחה בו, שמשורר הוא; ולא עוד, אלא שעתיד הוא להיות משורר מפורסם בישראל. כך היה נראה לֵה בימים הראשונים, לא עכשיו, אחרי שכבר עברו כשני חדשים והיא ראתה את תהלוכותיו. לא הָעֵם משורר אינו מכפיק ואינו תופס את כל מהותו. ברי היה לֵה, ששם זה מניח שיור שהוא. הנה עניאורסון, והנה שימקין, והנה הפמליה של פרהי סופרים ומשוררים, שהיא רואה בעיניה באֵם של „השפה והתרבות“. אח, לא זה. לא זה. הוא אחר לגמרי. וכעה עמָה בכל המחזות, שראתה בעיניה בימי חייה על ההר ובעמק, בעיר ונכר, בשדה ועל שנת נחל, היתה דולֵה מזכרונה הרבה ענינים, שכבר נעכחו, הרבה דברים, שלא הכסו, אפילו בשעת הההוותם, שום נקודה בלב, — מפֵּלֵם בקטה סיוע: הכבירוֹנא לֵי את החזיון, ששמו

עלֵטו
היא היתה משהו אותו עם כל האנשים, שראתה בימי חייה, עם קפֵּלן ועם שיינר, עם אחיה ועם אחיה של שיינדיֵל, עם מינים שונים של פרחים וצמחים, של צפרים וחיות. ופעם אחת עלו על זכרונה מראות, שראתה בבית אביה של שיינדיֵל.

מוצאי השבתות, שבהם היה אביה מחשב את חשבונותיו עם שֵתפיו, היו הערבים השוואים עליה ביותר. ומפני־כך היתה מבֵּלֵה אותם תמיד מהוץ לבית. בשנה האחרונה, לפני יציאתה לַנְרֵשֵׁה, היתה מבֵּלֵה את רָבֵם, ביהוד בימות החרף, בביתה של שיינדיֵל. שם ראתה אנשים מעולם אחר. אלה היו חסידי באַנְאן, שהיו מתכנשים בביתו של צבי שיינברג, אביה של שיינדיֵל, לאכול את הסעודה השלישית, שהיתה נמשכת תמיד עד אחרי הצות הלילה. אלה היו בני־אדם מעולם אחר. פרוצופים נפֵּלֵאים. עינים מזהירות. זמירות ורקודים. רָבֵם שתקנים. תנועות דקות מן הדקות. התנהגות אצילית. מדברים ברמיזה ובפקחות יתרה. הבנה עלֵיפי חצי דבור. קפֵּלן היה מסביר לֵה אחר־כך כמה וכמה מן התנועות, והיה מכפר לֵה על בני־אדם צדיקים, עָוִים גדולים, קדושים, שהיו מהענים ששת ימי השבוע, שותקים ארבעים שנה רצופות ונעים ונדים כל ימי חייהם. רבים מהם היו צדיקים נכתרים, שלא נתגלו אלא בכוף שנותיהם או אחרי מותם. שתקנים, תמימים לַמְרֵאיתֵינן ונעלים. קפֵּלן היה מכביר לֵה גֵמֵכֵן את גדולתה של שיטת ההסידות, שאין דוגמתה אצל שום אונכה ולשון. היא היתה כֵם חיים

להמון העם; היתה מקרבת את נשמותיהם של היהודים הפשוטים, החיטים, הסנדלרים, היטבייהעצים ושואבייהמים, תחת כנפי השמחה העליונה. כזה הוא שרשו של איילן החסידות. אולם ענפיו וצמרתו של האיילן משתגשים וגשאים עד ערבות התכלת. הענפים והצמרת – הם יהודים נעלים, אצילייהאומה, חכמי אקסטה, הפוסעים בלחש, מבזים את החיים בצנעה, בסודייהסודות, ואינם משמיעים חלילה בקול, שלא יבואו אחרים, שלא נתבגרו, ולא יקצצו בנטיעות. החיים להם חולין והם שואפים אל הקדש. עצם הדבור הוא להם חילין, עליכן הם מדברים ברמזה. נר ה' נשמת אדם. כנר הדולק ושואף אל הכליון, כך הנשמה שואפת לעלות, לעלות, להשרף באש.

עכשיו, כשבאו לפניו כל המחנות הללו ודבריו של קפלן (קפלן הסהור, הטהור!) הנתה בחפה, היתה כאיש שיצא מאשלה לאורה. ביחוד דבריו של קפלן עמדו לה להסביר קצת חיון זה, ששמו שלים. עכשיו, על משכבה בלילות, בשעה שהיתה משננת את פרקה של יום, או כשהיתה מתהלכת ברחוב, היתה רואה פתאם את עצמה מוקפת עדה של חסידים, ישישים, קפטי אטלס, אבנטי משי, מצחים מקמטים, פנים מזהירים, עינים נשאות לשמימרום. פלם הקיפות, עגול בתוך עגול, ובתוך העגול הפנימי הוא, הוא... המשורר... המשורר ממין אחר... הנסתר, שסופו להתגלות...

עכשיו נתברר לה מהותו קצת. כי התאספרנא כלכם והציצו בו. שיינדיץ, שיינדיץ! – היתה פורשת כציה לשיינדיץ החתוקה ממנה – האם דומה הוא אפילו משהו לאחרים? האם יצויר, שהוא יהא מרקד ולסה? תהיחה, – שהוא ישלב את זרועו בזרועה של בתיווג, ואחריכך ישלב את שתי הזרועות בשתי זרועות של זוג אחר... כך, בהדרגה יד ליד, רגל לרגל. עליפי כל הנמוסים. תהיחה. הוא היה יוצא במחול פרא, במחול של אקסטה. מעל לראשים, מעל לצמרות האילנות, עד כלותהנפש. האם יתקבל על הדעת, שהוא ישלב את זרועו בזרועה של אשה (האשה – זו היא, מלכה) ויהא מתהלך עמה בחוב? – תהיחה – או שיהא רוכב על סוס רכיבה אטית, עוצר ברסן הסוס ומביאו למחוז חצו? – הוא רוכב בסוסו ערבות, הוא מקפץ על הרים וסלעים ומגמא עננישמים ומבשר את פעמי המשיח. כל העינים צופות, צופות אליו... הוא מבשר... פניו לזהטים, עיניו – לפידות. כזו היא דמותו, שנקבעה בלבה.

ודוקא מפניכך קשה היה שבעתים הסבך, שהיא היתה מסתככת בו. ערפל גדול אסף עכשיו את חייה. היא לא יכלה להכביר לעצמה את הסמיכות שבינה ובינו, זו, כמותה, איך היא מעוזה? איך היא מעוזה לשאת את עיניה ל...? – לו היתה יפתיהאר כשיינדיץ – הגתה בצער – את, לו היתה... אולם הן היא כעורתהדמות. היא כבר שדלה אז עצמה כמה וכמה פעמים בדברים, שהן היא אינה שואפת אלא להיות לו משרתת, לרחוץ את כפות רגלי ולשתות את מימיהן. רק להתהלך על ידו... רק להתהלך... עדיעד עלידו... ומכלמקום בטוחה היתה, שהיא משקרת לנפשה, שלו היתה אחרת מעוזה... היתה היא קורעת את זו האחרת לגזרים או

היתה תולשת את שערות ראשה, או היתה יושבת בקרן-זווית ובוכה מרה. ולו היה הוא... לא... לא... דבר זה אי-אפשר הוא... רחוק הוא אפילו מהשערה... אינו מתקבל כלל וכלל על הדעת. הוא-ואחרת?... היש חזיון נלעג, אוילי מזה? חלילה וחלילה! - אפילו פעם אחת לא נתן עדין את מבטו באחת מהן ולא חיך לקראת אחרת... היא לא הרגישה... היא לא הרגישה... לפי שהן יש קשר בינו ובינה. קשר טמיר, נעלם. דרך המון דורות. מששת ימי בראשית. כי למה מלא הוא את כל חלל לבבה, עד שאין שם שום תפיסה לשום מחזה וענין? - למה גזל ממנה את אור העולם? למה גזל ממנה את אביה, את אמה, את קפלן (תחלה היה קפלן קדוש בעיניה), את בית-הספר ואת שיינדיץ. כן, גם את שיינדיץ... שיינדיץ! - נצנץ הרהור במוחה וגופה נודעזע - כן... גב את עיניה של שיינדיץ היתה סורטת בצפרניה, אלו... (על הרהור זה התחרטה מיד בתשובה ומחקה אותו מלבה). כי למה לוהט ובוער שמו בתוך כל יצוריה, חושיה ועורקיה, והיא שואפת תמיד לבטא אותו בשפתיה בכל רגע, ביחידות ובצבור, וגם להכריז אותו ברחובות, להטיף אותו בין ראשי העוברים והשבים, כמו שמטילים לפיד-אש בין ערמות שחת. אמנם, פעם אחת אמר לה, שאת שמו של האיש, שאנו מכבדים מאד, אין אנו מעלים על שפתינו, שהשתיקה היא הכבוד. מן היום הזה היא מבליגה על רצונה לבטא את שמו וכאש הוא עצור בעצמותיה... כי יש קשר... יש... גם הוא... גם הוא... לבו נוטה אחריה... נוטה... בשתיקה... בצנעה... כי גם אהבתו נסתרה היא... נוטה... הוא - והיא. הוא - והיא. כי האם יתקבל על הדעת, שהם יהיו נפרדים, רחוקים וזריזים חהיחה. הלא זה נלעג, נלעג מאדו! - הנה כל בני-ישראל עולים לציון ולירושלים. רוכבים, רוכבים על סוסים... כעולמי-מצרים... כחולמים. וגם הוא רוכב על סוס... וגם היא בצדו... והיא יפת-תארו... פניה כלבנה... יפים משיינדיץ... יפים משולמית... יפים מבריניקה... הן פרוצוף זה של עכשיו נתן לה רק לשנים מספר... לנסיון... לנסות אותו... היא תקבל פנים אחרים... חדשים... מזהירים... שמחת-עולם עליהם... ינסו יגון ואנחה. ומחה דמעה מעל הפנים... והשמדתי את הצער מקרבכם... וכתבתי ספר-כריתות ל, הוי"ו ול, אבוי" - דברה בלשון הנביאים - כי הוא אוהבני אהבת-נפש. עליפי דרכו, ברמיוה, בענעה. יש סימנים מוכיחים על כך. - ומיד אחרי-זה היתה נזהגת תמיד לשלב את הפרטים לשלשלת אחת, להרוז מתרוזת של הסימנים המוכיחים, אחד אחד, איש לא נעדר, למן היום הראשון. היא חרתה על לבה כל דבור, שפלט ביום מן הימים, כל אמירת-שלום, שנתן היה מוסר לה בשמו, אותו המאורע של הבקר, כששפתיו זזו וכמעט נגעו במצחה... הכל שמה למשמרת בגנזי-לבה... בסודי-סודות... ויבוא יום... הו, גדול יהיה היומו - מתוך שמהה, מתוך צהלת-אשר, ככסופה של האגדה, הרצה אותם בפניו כלם, כלם...

בבקר של אותו יום היתה שוב משתעשעת בשלשלת שלה. את, את, את, אל השלשלת הנהמדה נצטרפה עוד טבעת-זהב אחת. אתמול... אתמול...

היה מתהלך עלייך שער בית-הספר... והיה צופה... אמנם, אחר-כך לא הגיד
 לה אפילו ברמיוה... הה, צהלה! - קראה, התחילה רצה על-פני החדר
 וזרועותיה פשוטות. פייגין היתה עדין ישנה. חנקין קמצה את אגרופיה,
 חרקה בשניה וחגרה את כל כחותיה, כדי להבליג על הצנחה של שמחה,
 שהתפרצה כמעט מפיה. חדה חרישית היתה קולחת בכל חושיה. החדות
 היתה זכה כמי מעין זך. המים היו קולחים, קולחים. אפילו קורט עכור אחד לא
 דלח את המים הזכים. הוא השכיבה בכח על הספה. אמש היה הדבר. אולם
 הוא לא היה, לא היה. מאורע זה לא צרפה כלל אל החשבון. זה היה
 מאורע יוצא מן הכלל. הוא לא היה כלל. כל חושיה כפרו בו. הן זך
 הוא המשורר, צח הוא, לבן הוא כשלג על-פני השדה. אחר-כך הסיחה
 לגמרי את דעתה מן המאורע הזה. היא בקשה דרכים להקל את מעמדו
 החמרי. כל הענין של המשרה הוא עורב פרח" - נתן, נתן. אדם משונה
 הוא. הן לפי דבריו, הבטיח וויינשטיין משרה בשבילו. איהו נתן - היא תחקור
 את פיו בדבר המשרה. ואולי ילך עמה לוויינשטיין. שניהם ילכו. נתן
 ידבר בשמה. הוא יסביר לוויינשטיין את טיבו של שליט. שניהם יסבירו.
 ופזאם נצנץ הרהור במוחה: היא היא החוטאת, היא הפושעת. היא גרמה
 למאורע של אתמול. היא, היא!...-קראה בצער ומבטיה שוטטו מתוך רגש
 של תעוב לארכה של גופה, על לוח-לבה, על יצורי-גוה. - היא עוררה אותו
 לכך. אבריה המחוטבים, הפושעים, הסיתו אותו לכך. היא... היא... בלה
 כמו שהיא... להתחנן לפניו, לכרוע, לבקש סליחה ומחילה! - היא לבשה את
 שמלותיה בחזון. יצאה מן הבית. רצה, רצה, סרה לחדרו. נכנסה כאשה,
 המלאה בושח וכמלה. אולם הדבורים קפאו על לשונה. היא לא הוכירה
 את המעשה של אתמול אפילו ברמיוה. היא מחקה אותו מעל לבה.

להדום! - היא שאלה:

- מר שליט דבר עם האדון וויינשטיין על עצם הענין

- לא - השיב שליט.

- ואז כך, אין ראייה. אולי נשתכח הענין מזכרונו. מי שזקוק לחברו,
 עליו להשיא את השיחה לענינו - אמרה חנקין בתרעומת כבושה של
 אשת-נעורים מסורה.

- לא! - אמר שליט במרירות - יש לשער, שכל הענין הוא עורב
 פרח. נדאי לא נתפון וויינשטיין זה אלא לכבד את עצמו בבקורי, להתפאר
 בפני בכלי-ביתו ובפלא-גופו, ולהעמיד פנים, שרצונו לכבדני במרקחת.
 הוא סח לחנקין את כל הפרטים כפי שנסדרו במוחו, כדי להרצותם
 לפייגין. חנקין צחקה הרבה. ומכל-מקום מחאה כנגד תמצית הסברה. היא
 נענעה בידיה לקראת מצחו, כמתפונת לגרש ממוחו את המחשבה הרעה הזו.
 - חלילה, חלילה - דברה תחנונים - אל-נא תחשוך את האחרים.
 וויינשטיין, אמנם, קצת מוזר הוא... ואולי גם קצת נלעג. גם אחרים הם
 פעמים נלעגים. - היא הטעימה את המלה "אחרים" ונתפונה בה כלפי עצמה -
 אולם אל-נא תחשוך בו. חלילה, ודאי נשכח מזכרונו. ואולי נתן זה הגורם.

הלא יודע אתה את נתן. הוא רואה צל הרים כהרים. ודאי לא דבר עמו על הענין. או דבר כל־אחר־יד, ברמיוה, בסגנון של חסידים. ואת השאר הוסיף מדמיונו. כן, בדרך־אגב – נצנץ פתאם הרהור במותה – הלא יש חדר לנתן, ודאי יש.

– דירת מלכים, לפי דבריו – אמר שליט – אח, נתן. הלא זה אדם נפלא. הלא הוא משורר, בעל דמיון, חולם חלומות! – דבר שליט בהתלהבות – נתן. האם אנחנו יודעים את ערכו? –

חנקין הקשיבה לדבריו בעינים מזהירות מחדוה ואמרה:

– אח, מה־טוב, שאני שומעת מפיו את הדברים האלה... נתן הוא אדם כזה? באמת? – ואני סבורה הייתי... אדרבא... הוא לא היה חביב עלי ביותר. מה־טוב, שאני שומעת מפיו דברי שבח... ואני סבורה הייתי... גם אחרים אומרים, שאתה מבטל את הכל... באיזה רחוב, למשל, דר נתן? –

– באיזה רחוב? – איני יודע! – אמר שליט בבת־צחוק. – מעון נפלא. עין לא ראתה. עם כל המכשירים. כלי־בית נהדרים, אור גדול. לעילא ולעילא כמה וכמה פעמים כבר בא להביאני אל חדרו ונדחתה הדבר.

– ומה שם משפחתו של נתן? – שאלה חנקין.

– שם־משפחה, כן. ודאי יש לנתן שם־משפחה. בדבר זה אין ספק. אלא מה? ששם זה אינו ידוע גם לי לפי־שעה. ואלי לא רק לי. הלא צחוק הוא. מעולם לא עלה על דעתי לשאול את נתן לשם־משפחתו.

– וגם על דעתי לא עלה. גם על דעתי! – קראה חנקין וצחקה עד דמעות – וגם על דעתו של שום איש לא עלה, כמדומני. נתן הוא נתן. נתן ולא יותר, כפי שנוהג הוא להציג את עצמו לפני מכרים חדשים.

שליט גם־כן צחק מלב טוב. הוא ראה את עיניה של חנקין והנה הן זכות מאד. אפילו צל של תרעומת, אפילו רמוז של עלבון אין בתוכן. ואילו הוא עלבה אמש מאד. „כך, סתם, בזרוע ובאפן גס“. נמצא, שהיא סלחה! – אמר בלבו בעונג – סלחה! – ומפני־כך היה צוחק בהנאה ודעתו היתה עליו בדוחה מאד.

– אח, נתן, נתן! – אמר שליט וצחק בקול – הלא הוא הומוריסטן־אמן. כל חייו הם אמנות. כל חייו הם הומור. הוא למעלה מאמן, למעלה ממשורר. יש שההומוריסטן הוא איש נוגה מאד על־פי מזגו ועל־פי אפן חייו. יש שהמשורר הוא כלו הל והלין על־פי סדרי חייו. אולם נתן כל ימי חייו הם מנגינה נפלאה. אקורד אלהי. וכמה פשטות! וכמה עניוות! – וכמה שמחה! ממש כאחד מהחסידים הראשונים. הוא אינו אציל, כביכול. הוא אינו מעמיד פנים של מפונק. אין לו נעלי־יד לבנות של אָשר. אין לו בלורית של שימקין. הוא אינו תופר שמלות של חפה לכנסת־ישראל כלורברפֿט, למשל, ואינו תופר תכריכים בשביל כנסת־ישראל כָּרג או פֿישר... ואינו מעמיד טחנה על שפת היט של צרות ופורעניות, שכנסת־ישראל זו טובלת בתוכו, לטחון בה את קמחו כמו שעושים אהרים, רבים,

טובים, מפורסמים, שאיני רוצה לפרוש בשמם. אולם הוא נתן. נתן ולא יותר. ההקשבת לספורייהחסידיים, כשהם יוצאים מפיו של נתן, מתוך גענוע הגוף וגענוע כל האברים, מתוך התלהבות, תמימות וכלות-הנפש, ממש כמו שנתנו מפיהם של החסידים הראשונים, שהיו קרובים אל ההרים שבין קאטוב וקאסוב, שהיו קרובים אל ר' יחזקאל מזוטשוב ור' מאיר מפרומישלין, אל ר' ליב שרה'ס ואל ר' לוייצחק מברדיטשוב. הה, צדיקים נסתרים! הה, חכמים ענוים! אחד מן הצדיקים הנסתרים הללו הוא נתן. ופעמים, ברגעים של יאוש, נתן, רק נתן הוא לי נחש-הנחשית.

חנקין היתה מקשיבה ובוֹלַעַת כל דבור ודבור. היא דרשה סמוכים. היא דרשה רמזים. וכמה מן האמת יש בדברים אלו, כשהם מיוחסים לא רק לנתן, לא רק אליו!... הגהה בלבה בשמחה וצחקה באהבה. אחר-כך החלה לתאר את הרגעים הראשונים, כשנתן סר לחדרה עם התרמיל בידו. מה נלעג היה בשעה זו! ומה היה מעורר רחמים! הוא היה כלו שרוי במי גשמים. חתיחה. אני נתן! - חתיחה! - היה מתפרץ צחוק גדול מפיה בכל רגע שהזכירה את השם נתן. - הה, מהנלעג היה! ומהנחמד היה! - אמרה חנקין תחת השפעת דבריו האחרונים של שליט ומחאה כפיה מצחוק - ותכף ומיד התפרקד על הספה והתחיל לדקלם שיר משירי נירנברג. חתיחה. היא היתה מבקשת מאד - העירה דרך-אגב - לקרא בחבזותא עם מר שליט את שירי נירנברג. קפלן מתלהב מאד, כשהוא קורא את שירי נירנברג. קפלן הוא מורה. בעל נשמה נאה ורכה - היא גנחה גניחה של השתתפות בגורלו של קפלן, כאלו ידוע היה הגורל גם לשליט, ועל פניה שכנה עננה קלה, שנסה מיד. אחר-כך כפרה לשליט מעשה שהיה עם נתן. ממש קוריוז. פעם אחת נעורה בבקר משנתה ועיניה היו מדבקות. לאות כבדה... חרטה על היקיצה. תשוקה בלתי-מכוונה. כלות הנפש. הן יש שאדם נעור בבקר משנתו ושומע פתאם בת-קול של מחאה עולה מתוך לבו: אי-אפשי בעולם זה! - הוא גים ולא גים. הוא ער ולבו ישן. אני מתכרבלת יפה יפה בשמיכה. נסתלקתי - וחטא! - ודאי יודע הא מר שליט טיבה של הרגשה כעין זו. ופתאם - דפיקה בדלת. אומרת אני לצוח: אסור! - ופי פלט מאליו: מת! - נתן פתח את הדלת. פרחה נשמתו. אני מנענעת לקראתו באגרופי: אסור! צא! צא! חתיחה. והוא - חתיחה, עומד גדם מתמהון.

כך היתה חנקין מפטפטת מתוך דעה צוהלת וצוהקת בקול רם, ושליט היה עונה לה כהד.

- ומכל-מקום מה שם משפחתו של נתן? - שאלה חנקין וכניה התעותו מצחוק. הן אחד של חולצתה נתר ונתק מפני הצחוק ודרך החלל נשקף שטח קטן של הכתונת. - האמנם אפילו איש אחד מתושבי ורשה אינו יודע את שם משפחתו של נתן?

- ודאי פייגין... בת-עירו... - אמר שליט בלחש והתהרט מיד על שבטא בשפתיו שם זה.

צחוקה של חנקין נפסק באמצע, לפי שנתהוה בו סדק מיד כשיצא מפיו של שליט שם זה. רוחה נתעכרה מיד ועננה שכנה על פניה, היא החליטה לעזב תכף את החדר, לשוב לחדרה, לשאול את פייגין לשם משפחתו של נתן, לדרוש למעונו בבית-הפּּקבות העירוני, ומיד אחרי-זה לסור אליו. היא נפטרה משליט על-מנת לחזור. לפנות ערב, בשעה הרביעית, על-פי ההשערה, הסור לחדרו, כי ענין חשוב לה אליו.

היא יצאה. רוחה העליוה שבה אליה. גם ברחוב, כשעלו על זכרונה פרטי השיחה, היה צחוק מתפרץ מפיה על-כרחיה. כן, בשעה של עכשיו, וגם אחר-כך, אחרי שנים רבות, כשהיתה הוגה בשיחה זו, היה הרגע של הזכרת שמה של פייגין עקור לגמרי מזכרונה. העננה, ששכנה לשעה קטנה על פניה, נמחקה מעל שמי חייה. ובקר זה וכן כל שעת הצהרים והערב, שהיו כלם נחת, צחוק וחדוה, היו האביב של חייה, אביב זה, שהיה מגדל משנה לשנה קרני-זהר ומלבלב ענפים, ששרשיהם היו שותים מנחל הדמיון.

פרק יז.

חנקין הלכה לשאול את פייגין לשם-משפחתו של נתן. ואולי ידוע לה גם בית דירתו של זה. היא הרגישה בפייגין בשעה שזו ירדה מעל המדרגות שלובת-יד עם המשורר שימקין. הסמיקו פניה של חנקין. לא הֵעֵזה לעכב את פייגין, שהתהלכה בגאות של חג. התקנאה בה גם קצת בלבה, שזכתה לשאת חן בעיניו של משורר גדול. התחבאה בקרן-זווית. כשהלכו ירדו מן הקומה השניה, עלתה בחשון למעלה. אחר-כך התחרטה וירדה בקפיצה לניטה. רדפה אחרי פייגין והדביקתה. שאֵלה לשם משפחתו של נתן. פייגין הציצה בה בתמהון. מִפֵּן לֵה דבר זה? —

— מי הוא נתן? — אמר שימקין — זהו בעל החטם? הוא, כמדומני, כלו חטם.

פייגין צחקה בקול. חנקין צחקה גם היא, אף-על-פי שלא מצאה במימרה זו פקחות יתרה. ובלבה כעסה על פייגין, שלא הציגה אותה לפני שימקין. התחמקה מיד. נזכרה בדבר מכתב-ההמלצה, שהמנהל רייכר נתן פעם אהת על ידו של נתן. מהרה אל רייכר.

— מי הוא נתן זה, ילדתי? — שאל רייכר בקול אבהותי בהטילו את ידו על שכמה של חנקין — זה... זה... — הוא קמט את מצחו — אה, אה... כן... כן... אם איני טועה... אם איני טועה... הכינא, ילדתי... הכי... הכי... — הוא קמץ בידו את פיה, שלא תקדים ותאמר תחלה. — מיד... מיד... נתן?... את אומרת: נתן... זה... זה... הלא הוא היה אתמול בביתי. עם חבילה, כמדומני. תכף... אם איני טועה... רגע כהרף-עין... הטלפון... אנא, חביבא רגע, ילדתי... אני — מיד!...

צ'צ'צ' הטלפון בפעם שנית. רייכר התחמק. חנקין חתה כחמשה רגעים. רייכר שב, תפס בידה ואמר:

— אה, את, נתן... כן... תכף... אם איני טועה — פתאם מחא כפיו משמחה — מצאתי! לעולם אין זכרוני מטעה אותי. חלילה וחלילה. מצאתי... הלא הוא בחור זה, שנתתי לו מכתב-המלצה!... — קרא בקול חוגג וכמעט רקד משמחה — זקן אני, אולם כח זכרוני עדין חדש עמי. ההיחיה! — רייכר התגלגל כהבית מצחוק. חנקין צחקה גם היא בקול רם וחבקה את רייכר מההלכות.

— נמצא — אמר רייכר כשהוא מלֵטף בכף ידו את כפה ואת מצחה של חנקין — נמצא, שאת עצם ה„איִקס“ כבר מצאנו. מצאנו את האיש, ששמו הוא נתן, ושהיא בן-עירה של תלמידתנו הנכבדה פייגין. ההיחה — מצאנו את המבוקש. מצאנו את האיש, ששמו הוא נתן. ועכשיו מה אנחנו מבקשים?

— את שמי-המשפחה — אמרה חנקין ותופפה בכף-ידו של רייכר על כף-ידה, כמו שעושים בידו של תינוק — צריכה אני לדעת את שמי-משפחתו. בלי דחוי. עד לפשיטת הצואר. ואם אין... ואם אין...

— קצור: הבה לי את נתן! ואם אין, מתה אנכי. ההיחה — לא, ילדתי. לצערנו, נעלמה ממני הלכה זו. נעלמה. שאִינא אותי, ילדוני — אמר בכובד-ראש — את היום ואת השעה, שבהם הבקיע נבוכדנצר הרשע את בית-מקדשנו — ואגיד לך. שאִינא אותי, ילדתי, את היום ואת השעה, שבהם נכנס השר הגדול בישראל ר' משה מונטיפיורי לִוִלְנָה — לא אכסה ממך. שְמֵא רְצוּנְךָ, ילדתי, לדעת — אמר רייכר והכה בכף-ידו על ידה — את היום ואת השעה, שבהם חלה גלותם של בני-ישראל מאספמיה...

צ'צ'צ' הטלפון. חנקין תפסה את רייכר בשרוֹלוֹ לְסֶמֶן של פטירת שלום ויצאה מביתו בבהלה. אחרי-כך סרה לביתה של סוניה. היא התפרצה לתוך החדר בקול גניחה, יללה וצחוק: סוניה, יקירתי, הבי לי את נתן; ואם אין, מתה אני!

סוניה התנפלה על צוארה של חנקין וחלקה לה מנה יפה של נשיקות. חנקין שלמה לה כמדתה.

— מלכה, מלכתני... חביבתי. כך, כך! — דברה סוניה בקול של קנטור וחבוב — עזבת את סוניה. שכחת אותה. אינך עוברת את מפתן ביתה, כאלו סוניה כבר פרהה נשמתה ממנה, או כבר עזבה חוט ומחט וברחה לה עם אופיצר, או נשאה לבעל עשיר ויצאה לה לניצח, לפלורנציה או לפריז, לטיוול של חג, לירחיה-דבש. כך, כך, מלכה, מלכתני, מה יפו פניך, מלכתה הנה, הנה, יפהפיה. ודאי... ודאי... ההיחה. נגלו מצפוניך! — סוניה תמכה את מצחה של חנקין בכף-ידה והציצה לתוך עיניה — מצאתי את חידתך... את אוהבת... אוהבת... אני יודעת את מי... יודעת... וגם הוא... גם הוא... למה הכמיקו כל-כך פניך... הם התאדמו... התאדמו...

— הוי, הוי, סוניה, יקירתי, חבבתי, שמי-משפחתו של נתן...

נתן... - קראה חנקין ופניה היו מאדימים והולכים - ענין חשוב מאד לי אליו... הבי לי את נתן... אולי יודעת את מקום ביתו... סוניה, יקירתי...

נתן, נתן - אמרה סוניה - היום, היום היה אצלי לפני שעה. הוא קבע בחדרי ראיון ללורברבלט. אזמול נודמן עם לורברבלט בביתו של רייכר וקבע לו ראיון בחדרי. הוא הביא ללורברבלט חלפה, שקנה בשבילו מידו של אשר. הנה החליפה. לא מצא את לורברבלט והניחה בשבילו. הוא עצמו היה בהול מאד לביתו. כך אמר בפרוש, שהוא אץ לביתו, שישהה בחדרו כשתי שעות, ואולי גם שלש שעות. מי דופק שם בדלת? - מתר! הנסיכה סוניה נותנת רשות הכניסה! - קראה סוניה. ברגע זה נפתחה הילת. האורח היה כהן. הנער כהן, בעל השערות של פשתן.

- שלום, גבירתי העדינות והנכבדות! - אמר הנער בסגנון של גדול - איש אחד, ששמו נתן, הניח פה בשביל ידידי ורעי לורברבלט חליפה של בגדים. ולפי שידדי ורעי לורברבלט עסוק עכשיו בענין צבורי חשוב, לכן מלא את ידי לקחת את החליפה תחז חזיתי. וכיון שיש לי, על-פי מקרה, שעה קטנה של פנאי, לכן נעיתי לידידי והסכמתי לעשות עמו את החסד הזה. הה, את מי רואות עיני? - קרא כזן בקול חוגג - הלא זו היא הגבירה חנקין... בתי-ישראל... לאמית נלהבה, המדברת בשפת נביאינו וחזינינו...

- מי הגיד לומר את שמי? - שא"ה חנקין בבת-צחוק.
- הה, הה, אני מכיר את הגבירה הטוב. ראיתיה באולם של השפה והתרבות" בלויתו של צעיר אחד, פסח של ט. אומרים, שהוא מלומד, אבל איננו ציוני. אני וחברי לורברבלט קוראים אתו בשם, ליטאי קרה-מוג". פעמים אני פוגשו ברחוב. ידידי לורברבלט סח לי על הגבירה. הרבה דברנו עליה. זהו סימטומטי... האטה העברית... היום העברית שבה אליו.

- הוי, הוי, סוניה, יקירתי. את נתן... איפה הוא ביתו של נתן? - קראה חנקין בצער.

- איפה הוא ביתו של נתן? - חקתה סוניה את קולה של חנקין.
- נתן הליר, המורה העברי? - קרא הנער כהן - שאלו אותי. אני יודע. פעם אחת לויתיו עד ביתו. פגעתי בו ברהוב, כשהוא גורר בידו עריסה. בעלת-ביתו ילדה תינוק. קנה בשבילו עריסה. קשה היתה מאד עליו גרידתה של העריסה, ואני סיעתי בידו וכך לויתיו עד ביתו - דבר הנער בקול התולעי והוסיף - הגבירה מבקשת לבקר אותו בביתו? אה היא תרשה לי, אלוה אותה. היא עצמה לא תמצא את הבית, לפי שאין לו מספר. בשום אופן לא תמצא. הוא רהוק מאד. בככר, אשר אצל בית-הקברות. הבתים, העומדים בככר זה, הם ישנים מאד ואינם מסימנים במספר. אני אהיה שמח נאר. אני פה את החליפה ונלוה אל הגבירה.

חנקין הביעה לו למפרע את תודתה. חלקה לסוניה מנה יפה של נשיקות, וסוניה שלמה לה, כמובן, כמדתה. חנקין צעדה בפסיעות מבוהלות והנער כהן היה רץ אחריה ומסביר לה את הרעיון הציוני ואת חלוקי הדעות, שבין המפלגות השונות החונות על הדגל הציוני. עם ישראל יצא מן הגלות. בליספק. הוא, כהן, וידידו לורברבלט הם הרוח החיה של האגודה „נס ציונה“. לורברבלט הוא יושב-הראש, והוא – מזכירה של האגודה. האגודה שלהם עובדת עבודה נמרצה. אחד מחברי הועד הציע לשנות את שמה של האגודה לשם „פרחי ציון“. נכנס הועד לישיבה מיוחדת. אחד מחברינו התנגד לכך. הוא, כהן, הציע, שיעמידו את השאלה למנין. בא חבר אחר והתנגד להצעתו. מתחלה צריך היה, לפי הצעתו של אותו החבר, להעמיד למנין את עצם ההעמדה על המנין. וכן היה. נחלקו הדעות. החליטו לקרא לאספת כל החברים. זו היתה פשרה מחכמה מאד. כי, על-פי הדין, אין דעתו של הועד מכרעת בשאלה חשובה כזו. וכי לא כך, גבירה נכבדה? אמנם הוא, כשלעצמו, סבור, שיפה כחו של הועד להכריע.

הגבירה חלקה על כך ואמרה, כי, לפי דעתה, כחו של הועד אינו יפה לענין זה. הנער הוכיח את ההפך. הופוח היה סוער מאד. בינתים כבר הגיעו עד ביתו של נתן. הנער תקע את כפו לגבירה, השתחוה בהדרת הכבוד והביע את שמחתו, שזכה ללוות את הגבירה הנכבדה, בתישאל ולאימית נלהבה, וכי בטוח הוא בה, שהיא הולכת ודאי לרגלי ענין צבירי חשוב, ונמצא, שגם הוא יטול את חלקו במצוה חשובה זו. אחר-כך לחץ את ידה לחיצה ממושכה ואמר בגמגום:

— אני מעז לשאול... לפני לכת... הגם הגבירה מאמינה?... היא מאמינה, שעם ישראל יצא מן הגלות?... היא מאמינה בתחית ישראל ובשיבת ציון וירושלים?... מקוה אני, שהיא מאמינה... — הוא צלל בהרהוריו לרגע ואחר-כך הסביר — לפי... שיש... כאלה... הכופרים...

— אני איני כופרת, חלילה, בתחית ישראל! — אמרה חנקין בצהלה.

— אני מביע לגבירה את רחשי תודתי... אני... — אמר הנער בקול רועד, השתחוה ונפטר ממנה.

לאחר שהתרחק הנער, עמדה חנקין רגעים אחדים והסתכלה סביבה. כך, כך. כזו היא שכונה זו. בתיחומר שחוחים. בני קומה ובני שתי קומות. גגיתבן וגגירעפים. זוגיות החלונות מרוצצות. בתוך החצרות — תלייתלים של אשפה, מי-שופכים, רפש של אשחקד. ריחות רעים, טחב. מסביב לתלי האשפה ועל גביהם מתגוללים תינוקות. דיריה של השכונה אינם מקפידים ביחוד על הנקיון. פה גדול כח שליטתם של העכברים משליטתם של בני האדם. בתוך בתים אלו מסתופפים ודאי גנבים רבים, חמסנים, שוחרייטרף, אלים לא פחות מהם הוא ודאי מספרם של העניים המחזרים על הפתחים. חנקין הרימה תינוק אחד מעל האשפה ונשקה לו על ראשו. עלתה על השלבים. מעונו של נתן היה בקומה השנית. אפילו פה — נצנץ הרהור

בלבה – בשכונה זו, בין תלי האשפה, ולחזר על הפתחים, ולפשוט יד, ובלבד שאלך על ידו של פסח.

אך פתחה חנקין את דלת המעון, מיד נגלה לעיניה נתן, שישב בצָּהָא אצל שלחן נמוך, התנועע עד כדי פרוק אברים וזמר את נגון הנכאים של „איכה“. על השלחן היתה פרושה מפת ארץ-ישראל בפורמט גדול, והמפה היתה מוקפת מכל צדדיה ספרים פתוחים: ספר התנ"ך, שירי פושקין, שירי גירנברג וכתבי שניאורסון. נתן היה מציץ דרך זכוכית מגדלת ומוליך ומביא בעפרונו על-פני המפה, מקמט את מצחו; דומה היה לַגְנָרֵל, המתחבט בשאלה סטרטיגית קשה. אולם מרגע לרגע היה מעין גם בספר „איכה“ ובאחד משאר הספרים אשר לפניו. אולם אך הרגיש בהנקין, מיד קפץ כנגדה בבהלה ופניו הביעו השתוממות ודאגה.

– מהו מלכה בת-אברהם? – ני ניו מי מאנשי-שלומנו נפל חלילה

למשכבו –

נתן פתח מיד את ארגו השלחן והתחיל לטלטל משם צלוחיות עם כל מיני הסממנים וה„טפות“, שהיו מזומנים אצלו על כל מחלה שהיא.

– ני ניו מיז מיז אולי בת-עירי היפהפיה כחולת-העינים חולה היא? – ואולי נפל חלילה למשכב הבחור הנעלה והנפלא, מי שעזיד להיות משורר לעם ישראל, אלא שלפיי-שעה הוא מסתופף בקרן-זווית בחדרו של שמעון וצופה לגדולות ולנשגבות ובו לקטנות, פסח שליט, שיחיה לימים טובים וארוכים. ני ני. ואולי שמעון הנפלא בשתיקתו ובהכנתו וביסורים הגדולים שלו, אשר און עדין לא שמעה אפילו את בת-קולם. הנה... הנה... אשתיקה שלמה. יש לי, יש.

חנקין הרגיעה את נתן ואמרה לו, ששום איש לא נפל חלילה למשכב, שבכלל לא אירעה לשום איש מאנשי-שלומם שום תקלה, אלא ססרה לביתו של נתן בשביל להתיעץ עמו על-אודות ענין אחד.

– ענין? – קרא נתן – יש למלכה בת-אברהם ענין אלי? – אם כך, הרי זה ענין אחר לגמרי... הרי אין אנחנו זקוקים חלילה לכל הסממנים הללו. הרי בכלל יש לנו פנאי... אם כך, הרי הגבירה מלכה בת-אברהם אורחת בביתי... אורחת חביבה כזו. אורחת יקרה כזו. ועל-פי הישר ועל-פי חכמת הנמוס, צריך הייתי לכבדה, כנהוג, בכל הטרקלינים הגדולים אשר באירופה ובאמריקה... לכבדה... כן... – אמר נתן, פניו היו מבולבלים מאוד ועיניו משוטטות לצדדים, כמבקשות הפץ, לכבד בו את האורחה הנכבדה – אם כך... הרי... הרי... נקרא-נא יחדו, מלכה בת-אברהם, מעט „איכה“... ובנגון!... – קרא פתאם ופניו התחילו מזהירים, כאלו סוף-כל-סוף הגיע לידי המצאה נפלאה, במה לכבד את האורחה הנעלה.

פניו של נתן היו כל-כך מבולבלים-נחמדים, עד שחנקין לא הגזה לסרב. נתן התחיל מתנועע בכל גופו ואבריו ומזמר בנגון קורע-לב את השירה העתיקה של ירמיהו בן-חלקיהו מענתות, עד שנצנצו דמעות בעיניה של האורחת. איכה ישבה בדר. גלתה יהודה. בכו תבכה בלילה... ני ני...

מהגדולה המתיקות... לא עליכם כל עוברי־דרך... אם יש מכאוב כמכאובי...
 ני נ, מהגדולה המתיקות... כמה צער וכן... מהנחמדה כל מלה – היה
 נתן משובב את נפשו – קלה כל אבירי. היו אבירים לישראל. מלכה ושריה
 בגוים. היו מלכים ושרים לישראל. עיני, עיני יורדה מים. מהנפלאה
 המתיקות. כל דבור משיב נפש. כל פסוק של איכה שקול כאיפרכיה שלמה
 של אומות העולם. כל פתגם שוה גדוד של תלות. כל פרק של „איכה“
 משקלו לגיון של תלות עם כליותוחיהם... נזמרנא, מלכה, נזמרנא. כך,
 כך. אלנא נפגום בנגון של אבות אבותינו אפילו כחוט השערה. וירב בבת
 יהודה תאניה ואניה. מה אעידך ומה אדמה לך, הבת ירושלים. במחשכים
 הושיבני. ספקו עליך כפים כל עוברי דרך, שקו ויניעו ראשם על בת
 ירושלים. הזאת העיר שיאמרו: כלית יפי, מושו כל הארץ. איכה יועם
 זהב. בני ציון היקרים, המסלאים בפז. ני נ, איפה הוא פסח שליט? מפני
 מה אין מקומו בינינו. היינו מזמרים והולכים שלשתנו יחדו. כל היום וכל
 הלילה היינו מזמרים והולכים. כל היום וכל הלילה, וגם בבקר למחרתו. היינו
 עורכים „הצות“ הן ביום והן בלילה. היינו עולים על הגג, עומדים שלשתנו
 ומזמרים בקול, קול ענות, קול בכי, קול תרועה, קול היורד ללבבות ומעורר
 מעורר. היינו משתטחים על הקרקע וקוראים „איכה“. היינו מתהלכים בשוקים
 וברחובות, מתפרצים לבתי־מדרש ולבתי־מרוח, ולטרקלינים היינו מתפרצים
 ומזמרים, מזמרים נגון עצב, קורע לבבות. והיינו מעוררים, מעוררים. קומו ונעלה
 לציון ברנה, בנשינו ובטפנו, בנערינו ובזקנינו עלה נעלה, נבנה את עיר אלהים
 על ראש ההרים. מלכה בת־אברהם, איהו פסח שליט?... והנה לפנינו נפת ארץ
 ישראל. כה אנחנו רואים את יהודה... הציצינא, מלכה בת־אברהם. הרי לך
 זכוכית כגדלת. הבינא ונלך מעט רגלי עלפני ארץ יהודה.

נתן מסר לידה של הנקין את הזכוכית המגדלת, נטל את עפרונו,
 שנראה בידו כמקלינו־דים, והולך במקלו את הנקין עלפני יהודה והגליל.
 עד כך וכך היו הגבולים בימי דוד, שהרחיב את ארץ־ישראל. ושלמה בנו
 לא הרחיב את הגבולים, כי אם תקן ושכלל ושפר. והנה אקרא. והנה טורי
 מלכא. בימי שלומית המלכה פרחת יהודה והשתגשה. וגבולותיה בימים ההם
 היו כך. עכשיו נעלה־נא, נעלה־נא, מלכה בת־אברהם, לירושלים לחג את
 החג. כל תמרים על ראשי וכל זיתים בידך. את יושבת ביהודה, ואני –
 בגליל. ואת מהלכת, מהלכת. את ברכת מבית אביך עם כל הזיתים. את
 יפה כשולמית. אביך הוא אחד משועי יהודה. ואני זר לך. פה נפגשנו. – הוא
 צין את מקום הפגישה על המפה – תחת אחד ההרים עמדנו שנינו לפוש.
 אני אומר: שלום וברכה לבתי־ציון הנחמדה, העולה רגל עם סל הזיתים!
 ואת משיבה: שלום וברכה לבן־הגליל הנחמד, העולה רגל עם סל ההמרים!
 אחר־כך אנו מהלכים יחדו. ואני נוטל גם את סל הזיתים לידי. כי את,
 מלכה, לא, למך הוא שלומית, עיפה מאד – ואנו מהלכים, מהלכים. בתוך
 נשָׁרָה אנו מהלכים.

כך היה נתן עולה רגל ורוכב על כנפי הדמיון – עד שהרגיש פתאם,

שהאורחת הנכבדה עומדת על רגליה, לפי... לפי... שאין... אין כסא... זנה, יש. הרי השק...

נתן הגיש לאורחה שק מלא נסורת, שהכניס מתוך החדר השני, והזמין אותה לשבת עליו. האורחה הביעה לו את תודתה, והעירה, שאין לה כלום כנגד העמידה. אדרבא, רצונה דוקא לעמוד קצת. העיקר הוא, לדבר על הענין.

– הענין, הענין. כן, אדרבא, מלכה בת-אברהם. הבינא ונמלך בדעתנו! – אמר נתן בקול של אדם, שעצם הענין ידוע לו.
– בדבר פסח ש... – אמרה חנקין בגמוום ופניה התאדמו.
– אין ספק, שהוא זקוק למשרה – אמר נתן בהחלטה.
– זקוק, ודאי זקוק – אמרה חנקין – הלא אין לו במה להתפרנס. וחוך מזה...

– כן. חוץ מזה הוא זקוק לחדר מיוחד. הוא הביע לי בפרוש את רצונו...

– ודאי זקוק – אמרה חנקין – הוא סובל יסורים קשים מאד. הוא כבר היה בביתו של וויינשטיין.

– היה? – קרא נתן בהדהוה – טוב. טוב מאד. ומה? הבטיח לו? – וויינשטיין ודאי קבלו בפנים יפות... בזרועות פתוחות...

– קבלו – אמרה חנקין – קבלו. פסח שליט בא, ראה ונצח.
– נצח? – קרא נתן בחדוה – הוא אשר אמרתי. וויינשטיין גם-כן מכבד מאד את פסח שליט. סחתי לו עליו... וגם רמזתי לו, דרך אגב, בלשון פקחים, על-דבר המשרה. דברי נכנסו לאזניו. הוא לא ענה לי כלום, אולם ראיה, שדברי נכנסו לאזניו.

– א לם פכח שליט... הלא יודע הוא מר נתן את פסח שליט – אמרה חנקין בקובלנא של אשה, המעירה על רשלנותו של בעלה האהוב – גאה הוא יותר מדאי. פסח שליט ישב שעה קטנה בביתו של מר וויינשטיין, גביע כוס טה קר, ובעצם הענין לא נגע כלל...

– לא נגע? – אבל אלמלי היה נוגע... אלמלי היה... – קרא נתן בשנחה – אלמלי היה פסח שליט משיא את השיחה לענין זה, היה ודאי רואה ברכה... היה ודאי... אולם אין בכך כלום... אפשר לתקן... אפשר לעשות הבערה ללהב... לשלוח אש חדשה בוויינשטיין... אפשר... אני או מלכה בת-אברהם... או שנינו יחדו.

– גם אני לך נתפונתי... – אמרה חנקין בבת-צחוק של נחת-רוח – לתכלית זו סרתי למר נתן. שנינו יחדו... אני בלא-כך... נתקבל בשבילי מכתב על שמו של וויינשטיין...

– כריר וקיס! – קרא נתן ולבש את מעילו הממורט – יפה, יפה! ובדבר החדר גם-כן יש תקנה. יש, יש. היום בבקר, בחזירתי מביתה על סוניה לביתי, סרתי לחנות של מכולת. ברחוב קרמליצקה. נכנסה לחנות אשה אחת. אמת, יפת-תאר איננה. אולי לפני שנים רבות... רבות... קודם

שבא מתתיהו בן זאב הרצל לעולם... אולי היתה יפת-תואר... פנתה אלי האשה ואמרה: אולי יודע מר ד"ר בשבילי. יש לי חדר קטן ונאה לשכירה. בשכר של ששה רובלים לחדש. אמרתי לאשה: יש, ודאי יש. קצרוו כל דבר: החדר שייך לפסח שליט.

— מר נ"ן ראה בעיניו את החדר?

— את החדר נראה מיד. אידיאה, אידיאה נפלאה! — ק"א ומחא ככיו משמחה — נסור"נא בדרכנו לפסח שליט. שנינו נסור, או אני לבדי. תלך-נא מלכה בת-אברהם לוויינשטיין, יחידה, תקבל את המכתב ואת הכסף. תכנס-נא לפי-שעה בדברים. ואני אסור בדרכי לפסח שליט, אצרוור את חפציו, בין אם ישנו בביתו ובין אם אינו, אצרוור אותם יפה יפה ואצבירם אל המעון החדש, אפילו שלא בפניו. אדרבא, טוב שלא בפניו! — קרא בשמחה — זה יהיה סיורפריז. סיורפריז נפלא. ואחר-כך אבוא גם אני לוויינשטיין ואמלא אחרי דבריה של מלכה בת-אברהם.

— ואולי כבר השפר החדר לאחר? — שאלה חנקין בדאגה.

— לא. לךך אין לחשוש.

— ומי נתן בטוח בדבר? — שאלה חנקין בבת-צחוק.

— סבורני, שלא תשכירהו לאחר — אמר נתן בשזה רפה. — לא. ודאי

לא תשכירהו — ק"א אחרי שהתעמק בהרהוריו ובא, כנראה, לידי החלטה זו. לא. לא. אני כבר סלקתי לה דמייקדימה. שני רובלים ולפיכך יש לשער...

— אם כך, ודאי יש לשער! — אמרה חנקין בצחוק של הנאה.

על-פני חלו של החדר הקטן התגלגל צחוקה הצוהל, צחוקה הנאמן של חנקין. כל עצמותיה צחקו משמחה. זה יהיה סיורפריז! מה-נפלא! היא תלך יחידה לוויינשטיין. אפשר, שאין כלל צורך בנתן. היא תדבר בפה מלא. ילך-לו נתן לעשות את עבודתו. חה-חה. תכף ומיד. ודאי פסח שליט איננו בשעה זו בביתו. הוא יבוא בשעה הרביעית. בינתיים יספיק נתן לעשות את עבודתו. הנה ששה רובלים. יש לה כסף. אתמול קבלה בשכרה של הוראת-שעה, יש לה שתי שעות, חוץ מזה היא מקבלת כסף מביתה. גם על שמו של וויינשטיין נתקבל אתמול כסף בשבילה. כך אמר לה בפרוש פסח שליט. ואם כך, הרי כל הענין הוא נפלא. זה יהיה סיורפריז. הוא יאמר לשליט, שהוא, נתן, שלם בעדו ששה רובלים. שליט יקבל משרה, ובסופו של החדש הראשון או השני יחזיר לו את הכסף, והוא יחזיר לה, ונמצא שכלם זכאים. והן היא יכולה לדבר את דבריה אל וויינשטיין, דברים ברורים תדבר. אדוני וויינשטיין, כך תאמר לו, הבה לי משרה בשביל המשורר, ואם אין... ואם אין... אז יספיק נתן לעשות את עבודתו בשעה קצרה, יסור גם הוא לביתו של וויינשטיין. ואם לאו — יש-נא בחדרו של שמעון בשעה הרביעית. וגם את פסח שליט יעכב שם. היא תסור לשם. ואולי יבואו שניהם, הוא ופסח שליט, לביתו של וויינשטיין. לא, לא כדאי. חה-חה, היא לא הרגישה כלל, שאין חלון בחדרו של נתן, שהחלון נתון

בתקרה, והוא אינו מרבע, כי-אם משלש. רק עכשיו העיפה את מבטה על מעונו של נתן. שתי חביות עמדו במקום שלחן. מעולם לא סרה לחדרו של גבר. זה הוא החדר השלישי. בפעם הראשונה סרה לחדרו של שליט בלוייתו של נתן. חדרו של שמעון הוא השני. וזה הוא השלישי. ומה-טוב כסא זה לישיבה. היא הסבה על שק-הנסורת. אכן אין כסא טוב מזה. רק מפני שמכבדת היא את נתן, לכן לא חששה לבקר אותו בחדרו. לו ידעה אמה... הה, הה, לו ידע אביה, היה תולש את שערות ראשה. והוא סבור היה, שאחד מאנשי-שלומו נפל למשכב, חה-חה, שפסח שליט חלה... או... או... — היא לא בטאה בשפתיה את שמה של בת-עירו. וברגע זה נפסק צחוקה ונהפך ליללה. הוי, הוי — אמרה בלבה — למה היא שוטמת כל-כך את פייגין? הוי... תצחק-נא... היא חגרה את כל כחותיה והתאמצה לדלות מתוכה צחוק או לסחוט, לללה-השחות, בת-צחוק על שפתיה, כמו שסוחטים דם מתוך הפצע — ולא יכלה. עלה על לבה שמה של פייגין, כפי שיצא אתמול מפיו של שליט. היה באפן הפרשתו הטעמה מיוחדת. הטעמה מיוחדת... — קראה בלבה ודמיה התחילו רצים ושבים בחפזון מן הלב אל המוח ומן המוח אל הלב והיו קופאים לרגעים. ערפל היה סביבה, עיניה חשכו, קרובה היזה להתעלפות. עננה כבדה שכנה על פניה. נתן נטלה בידה, הולכה לחדר הפנימי, שהיה ריק מאיש, העמידה אצל החלון הנשקף על-פני בית-הקברות, הצביע בידו השמאלית על מצבות הקברים ואמר:

— מלכה בת-אברהם, אל דאגה!
אהר-כך יצאו מן הבית.

פרק יח.

האדון וויינשטיין היה מסב מתוך הרחבת הדעת בכורסא, בראש השלחן שבחדר האכילה, שתי כפות ידיו תומכות את ראשו הכפוף ומצחו המקומט תלוי על-פני קפת הגליונות אשר לפניו, בשעה שחנקין עברה את מפתן החדר. הוא נעץ את מבטו המבולבל בפניו של היצור, שעמד לפניו ונפנף ברידיקולו. דומה היה האדון וויינשטיין לאדם, שיצא מחדר-אפל לתוך אור גדול ואיי-אפשר לו להבחין צורתם של העצמים. ישב והעביר מבטו על פרצופה של חנקין, כמבקש בו קו אחד, שנעלם מעיניו. ופתאם השמיע כרוז של חדרה והשתוממות:

— טלגרמה! טלגרמה! קלרה, ציף? — טלגרמה חשובה!
וויינשטיין קפץ מעל הכורסא, התחיל רץ על-פני החדר, תפס בדרך-ריצה בידה של האורחת, לחץ ונענע את היד.
— הלא זו היא הגבירה חנקין בכבודה ובעצמה! — קרא ורץ ויצא מן החדר, כשבשורת הטלגרמה עדין בפיו.
במסדרון פגע בווגתו, שהתפרצה מחדר-הילדים לקול קריאתו. הגבירה

וויינשטיין כבר הסילה מבט אלכסוני לחדר־האכילה והבחינה את האורחת. היא קראה על אוננו בהתמרמרות:

— אדם משונה. הבהילני. אותי ואת התינוק. סבורה הייתי, שאורח חשוב באמת...

ואלס עדין דבור־התרעומת בין שניה וכבר עברה בקפיצה את חדר־האכילה, התנפלה על צוארה של האורחת וחבקה ונשקה לה.

— מלכה. מלכת!...

שעה ממושכה קצת היו שתי הנשים מחבקות, מלטפות, מנשקות, מלקקות ומריחות זו את זו כשתי כלבות. נשיקותיהן הקולניות היו מנגינה ולטופיהן העלו אבק. הן שמחו זו על זו והאדון וויינשטיין עמד על ידן כמנצח על המלאכה ושמח על שתיהן. לבסוף לפתה הגבירה וויינשטיין את האורחת בצלעותיה והתחילה מזיזה אותה לקראת הכורסא, כדי להשיבה בתוכה. ועד שהגבירה היתה טורחת, קפץ האדון וויינשטיין והגיש לחנקין כסא. ואחרי שישב עם זוגתו על הספה המרפדה, פנה ושאל את האורחת: — מה שלומה של העלמה החשובה, בתי־ישראל כשרה וצנועה, לאומית נלהבה, ציונית, חובבת שפת־עבר וספרות ישראל, העתיקה והחדשה, מרת חנקין שתחיה?

חנקין הקשיבה בבת־צחוק לטינדה ממושכה זו ואמרה:

— כך, אדוני וויינשטיין. אנו לומדים. אנו טורחים. הלא אנחנו בני־אדם קטניה־מוח, בני־אדם סתם, ועלינו לטרוח. ומפני־כך אני עסוקה מאד — סִימָה כדי להגיע על־ידי־כך אל עצם העניין.

— מלכה, מלכת! — קראה בעלת־הבית, קפצה מעל הספה וישבה על ידה של האורחת — איש אחד שאל בשמי לשלומך.

— מי הוא האיש? — שאלה חנקין.

— איש אחד... — אמרה הגבירה וויינשטיין בהטעמה.

— ומי האיש? — שאלה חנקין, אף־על־פי שלבה כבר גלה לה את שמו

של האיש.

— מפר קרוב לך... — השיבה הגבירה וויינשטיין.

— קלרה! — מחא האדון וויינשטיין — אין אנחנו יודעים עדין, אם קרוב האיש הזה לאורחתנו הנכבדה, הנכבדה מאד, הייתי אומר — או לא קרוב. ומפני־כך, אין לנו רשות... הוא מן הדרום... שכחתי את שמו... חברו של נתן... המורה העברי.

— אח, מיכא! — השיבה הגבירה וויינשטיין ברגזה, שאינה נכבשת אלא מפני כבודה של האורחת — כלום מהנך אתה לִי? האם ילדה קטנה אני? מתוך דבר־ך תשמע הגבירה חנקין פונה זרה, שהיתה כביכול בדברי. ובכלל אני מבקשת, לבלי ללמדני הלכות דרך־ארץ! — קראה ברתיחה. — האיש הזה מכבד מאד את מלכה. ראיתי, ראיתי, אך הזכרתי בפניו את שמה של מלכה ומיד התאדמו פניו כפניה של ילדה.

— לפי שבישן הוא מטבעו — אמרה חנקין ולבה רקד בה משמחה.

- בישן? - קרא האדון וויינשטיין - ובדרך-כלל, במה הא עוסק?
 - עוסק? - עוסק? - הא לתכלית זו... הוא משורר...
 - משורר! - קרא האדון וויינשטיין ברוח מרוממת - משורר! - והוא
 עורך את רגשותיו ומחשבותיו על הנר, ואת מגלת הניר הוא מוסר לעורך,
 והעורך קורא ומתענג על ההרגשות והמחשבות ומוסרן לדפוס, ואנו כלנו
 קוראים ומתענגים על דבריו? משורר! באמת? ועתיד להיות גם מפורסם?
 נפרסם מאד. ואנו כלנו כבר היבם בכבודו? - משורר? באמת? - ודאי יש
 לו גם פכודונים ספרותי. כן? - אלא שאסור ודאי לגלותו... - אמר האדון
 וויינשטיין והציץ בחנקין בערמה, בסקרנות ובצפיה - הגבירה חנקין ודאי
 יודעת את שמו הספרותי... אלא שלנו אסור לגלות לפי-שעה. איני תובע
 ממנה חליצה - אמר האדון וויינשטיין וההבעה של סקרנות שבפניו היתה
 גדלה והולכת - אם הגבירה חנקין תגלה לי מעצמה וברצונה הטוב, אשמע
 בעונג גדול וגם אביע לה את תודתי - ואם לא, לא אתרגז חליצה.
 - אין לו עדין פסדונים - אמרה חנקין בבת-צחוק.
 - אין לו? - קרא האדון וויינשטיין ופניו הביעו תקוה נכונה - אולם
 הוא מקריא את דבריו לעורך, והעורך מוסרם לדפוס.
 - לא - אמרה חנקין - לא הקריא עדין, אולם עתיד הוא... ודאי...
 לפי-שעה עדין לא נדפס כלום מדבריו.
 - עדין לא נדפס? - קרא האדון וויינשטיין, כאדם שמערים קלות של
 מים צוננים על ראשו - כן נמצא, שלפי-שעה הוא אינו עדין אלא
 בעל רצון בלבד... מכל-מקום - אמר בקול של מפשפש בזכותו של הברו -
 כיון שיש לו רצון... ואולי גם עקשנות... אפילו אם אינו בן-מעלה
 ביוהר... אפילו אם אינו... אפילו אם... לא יהיה כשניאורסון... לא יהיה
 נירנברג... לא יהיה אפילו כפישר או כשימקין... מכל-מקום... גם הרצון
 בלבד...
 - לא - השיבה חנקין - הוא אינו רק בעל רצון... הוא אינו בן-
 אדם סתם... הוא מסוג אחר... לגמרי... האדון וויינשטיין ננכת... אחרי
 שנים... הוא עדין צעיר...
 - כך, כן - אמר האדון וויינשטיין בקול של אדם, שתקותו נתקמה
 מכל-מקום מקצת - נמצא, שיש לתלות בו תקוות... שמכל-מקום יש בו דבר-
 מה... והוא גם מתמיד בלמודים... כן, ודאי, גם אני ראיתי... מצאתי בו...
 הוא בעל מחשבות. בדבר זה אין ספק, מה שמו?
 - שליט - אמרה חנקין.
 - כן, כן, כן אמר גם לי. בפרוש אמר לי כן - קרא וויינשטיין
 בגאות, כאלו נגלה לו דבר-סוד חשוב מאד - הוא היה אהמול כאן
 והבטיחני להיות יוצא ונכנס בביתי. צר מאד. לו ידעתי, שבן-כך הוא,
 הייתי פוצר בו באפן אחר לגמרי.
 - ואני ראיתי בו מיד, שמשורר הוא - אמרה הגבירה וויינשטיין -
 צלם כזה, לו היה נושא חן בעיני, הייתי אוהבת אותו מאד. הייתי

מנשקת אותו שתי פעמים ביום. הוא, כמדומני, יפה-תאר. הוא מקנא לני - לחשה לחנקין על אזנה בקול חרישי כזה, שהגיע גם לאזניו של בעלה.

- האם יש ליונתי חוש להבין את היופי? - אמר האדון ויינג-שטיין.

על-דבר זה אפשר לדון על-פי... בחירי, אשר רצתה נפשי בו! - אמרה הגבירה וויינשטיין ונעצה את אצבעה באויר לקראת בעלה. - וכי לא כך, מלכתיו?

- אה, אה, אולם אורחתנו הנכבדה מחרישה! - התגרה האדון ויינג-שטיין בזוגתו - לפי שבאמת אין לך חוש... אין, אין.

- אני קצת... עסוקה - אמרה הנקין ועמדה על רגליה - סרתי לביתכם לשעה קטנה... לצערי... אף-על-פי ששמחה אני מאד על חברתכם... בעונג גדול הייתי מאריכה את שעת בקורי - אמרה בדעה רחבה כשהיא מנפנת ברידיקול - אולם... הלא יודעים אתם... בעוונותינו הרבים... עסוקה אני... מודה אני על האמת: בקורי של עכשיו הוא כמעט מעשי בלבד. נכנסתי לסבל את המכתב ואת הכסף... וגם לדבר עם האדון וויינשטיין בדבר אותו האיש עצמו - אמרה בת-צחיק - ששמו הוא... .

- שליט! - אמרה הגבירה וויינשטיין בהטעמה.

- המשורר! - אמר האדון וויינשטיין.

- כן... מי שעתיד להיות... - הבליגה חנקין על מבוכתה - נתפונתי לבקש את אדוני... בדבר... משרה... גם נתן סח לאדוני... בשביל אותו שליט עצמו... נתן ודאי סח לאדוני...

- נתן סח לני - לטש וויינשטיין עינים תמהות - היתכן? ואני כפני-מה לא שמעתי? - אה? היתכן? - נתן, המורה העברי, סח לוויינשטיין על בחור אחד, ששמו שליט, ושליט זה הוא דוקא בחור חשוב בישראל, ואלי גם מי שעתיד להיות... ודבר זה נשתכח מזכרוני - דבר לא-יהיה! חלילה! אצלי חלילה. לעולם אין זכרוני מטעני. אמת, זוכר אני, נתן זה העמיע פעם או שתי פעמים את השם, ולשבח הזכירו. לא אכחד. אולם בדבר המשרה אפילו לא צפצף. שליט זה זקוק למשרה? - ואני כלום ידעתי? - הוא זקוק. משמע, פשוט זקוק. פשוט כפשוטו. ואולי הוא גם רעב. רעב, ככתוב. בחור מישראל, אמנם, רגיל בכך. מכל-מקום... שליט זה רעב הוא... ונצרך הוא... לא, נתן לא סח לי כלום - אולי אצוה לו מכיס... לפי-שעה... הלא תלמיד חכם הוא...

- חלילה! - אמרה חנקין ורכסה את כפתורי מעילה לסימן של סיופן השיחה - הוא אינו זקוק עדין כל-יך... חלילה... הוא גם בן-עשירים... נראה... בכלל... בן-משפחה... אלא שפה... בנרשה... אולי היה האדון וויינשטיין ממליץ עליו בבית-מסחר איזה שהוא... בדבר משרה... הייתי... הייתי מודה לו מאד.

האדון וויינשטיין נעץ שתי כזות ידיו לתוך כסי מכנסיו, צלל בהרהורים עמוקים והתחיל פוסע על-פני החדר.

— בדבר משרה... הגבירה חנקין פנתה אלי בדבר משרה — אמר האדון וויינשטיין אחרי ששב מטילו הרחוק — אמת. זו היא אידיאה... כדאי לעין בדבר... לעין יפה יפה... כדאי... אין לכחד... מצודתי פרושה על-פני עולם המסחר שבנרשה... עומד אני במשאובמתן עם בתי-מסחר שונים... צריך לעין בדבר... לעין יפה יפה... טוב עשתה הגבירה, שפנתה אלי בענין זה... אמנם, לפי-רשעה, אין אני רואה עדין שום פתח תקוה... מכל-מקום אין להתיאש... צריך לטרוח קצת... ללחוץ באצבע על כל קניי-הכפתורים... להניע את כל הגלגלים...

— אם איני טועה, הרי יפה שלנו זקוק... בבית מסחרו... — אמרה הגבירה וויינשטיין.

— צדקת, זוגתי. צדקת. אכן חכמה את!... — קרא האדון וויינשטיין ומחא כפיו משמחה — צדקת. צריך לעין באמת בדבר... להכנס בדברים עם יפה שלנו.

— באמת? — קראה חנקין בשמחה — אם כך, הרי יש תקוה. מה-טוב. הרי את שלי כבר עשיתי... אני אצה מאד לדרפי. אני הולכת — חנקין לחצה את ידו של וויינשטיין — אני מודה מאד לאדון וויינשטיין... בשמם של אחרים ובשמי. נמצא, שמר שליט צריך לסור תכף ומיד אל האדון יפה או אל האדון וויינשטיין...

— אין הבדל — אמר וויינשטיין — אל יפה או אלי. יסור אלי. הלא אני אתן מכתב-המלצה על-ידו. יסור מחר או ביום שלאחר זה. ביום מן הימים. תחלה אבוא בדברים עם יפה.

— טוב, טוב — אמרה חנקין בבהילות ונשקה לבעלת הבית — אני מודה מאד לאדון וויינשטיין... אני אצה מאד. ואיהו אהובי? ה"בן" שלכם?... הבו נא לי אותו וארוה אותו מנשיקות פי וארך לי... אלך לי... איהו הביאוהו-נא אלי... ציך, אהובי? — קראה בקול סנטימנטלי — הלא הוא חכם גדול.

האדון וויינשטיין וזוגתו הביאו בידיהם את התינוק, כבן-שנה, עב-בשר, לחיים חכליליות וממולאות. וויינשטיין נטל את ה"בן", הרקידו בידו והציג לפני חנקין בפעם השלישית את האדון הקטן.

— זה הוא האדון וויינשטיין הקטן, וזו היא הגבירה חנקין — אמר ותקע את כפו של האדון וויינשטיין הקטן לידה של חנקין. אחר-כך הסביר האדון וויינשטיין הגדול את טיבו של האדון וויינשטיין הקטן.

— זהו ראשי — קרא האב והצביע על ראשו של הבן — וזהו פי, פי המפיק מרגליות. וזהו מצחי. ואלו הן עיני. ואלו הן ידי. ולחיי הן חכליליות ומלאות. ואני אהיה משכיל. תלמיד חכם. למדן גדול. אהיה משורר או גואם. ואעלה לארץ-ישראל. ואבנה לי שם בית. ואטע לי כרם. ואהיה שר וגדול בישראל. וגם עשיר גדול אהיה. ואני אדבר בלשון-הקדש. וכשאחרי,ם

אמי, למשל, אמי, שהיא בורה וגויה" גמורה, כשהיא תדבר אלי בלשון נכריה, אמר לה: איני מבין כלום! דברי אלי עברית, כי שומע אני רק עברית. כך אשיב לה. אף-על-פי שבאמת אדע הרבה לשונות, הרבה מאד. שבעים לשון. אולם יקרה מכל השונות היא לי לשוני העברית, שפת נביאינו וחזונו. וגם את, אמי, אם רצונך לדבר אלי, הטריחינא את עצמך לדבר בלשוני. כך אשיב לה. כי אני, ווינשטיין הקטן, הנני חכם גדול. הנני רב והנני דוקטור. לא דוקטור, חלילה, פרופיסור אני.

— הוי, הוי! — קראה הגבירה ווינשטיין ובקולה נשמע בכי — אל-נא... אל-נא תציצי בו, מלכה, כך... אני יראה... די... די...

— זוגתי יראה מפני עין-הרע! — הסביר האדון ווינשטיין.

חנקין נשקה לאדון ווינשטיין הקטן נשיקה ממושכה. אחר-כך חזרה ורכסה את כל כפתורי מעילה, לחצה את ידו של ווינשטיין וחלקה מנה יפה של נשיקות לגבירה.

— אני מבקש מאד את הגבירה חנקין הנכבדה, שתואיל לבקרנו — אמר האדון ווינשטיין — הנני מבקשה לא רק בשמי, כי אם גם בשם... ביחוד בשם "יונת" — הוא חבק את היונה והיא לחצה את ראשה אל לוח לבו — יונתי משתעממת מאד.

— ודאי — אמרה היונה והוסיפה להלחץ תחת כנפיו של הנשר — כשיש לי בעל כונה... הלא הוא כבר זקן.

— האם כל הנשים הנשואות שונאות כל-כך את בעליהן? — שאל בעל הבית את האורחת.

— מנין לה לדעת? — השיבה בעלת-הבית בשמה של חנקין.

פניה של חנקין הסמיקו מבושה. היא השיבה:

— איני יודעת... אני לא שמעתי... כמדומני... אדרבא...

— חתחה... אדרבא! — צחקה הגבירה ווינשטיין צחוק של לעג גלוי.

אחר-כך... נשמע, מה שירה תהיה בפיה של הצפור...

האדון ווינשטיין נשק את הצוחקת על מצחה.

— שלום, רבותי! — קראה חנקין והכינה את עצמה לצאת.

— אולי תשב עוד הגבירה חנקין שעה קטנה עמנו — קרא אחריה ווינשטיין.

חנקין עמדה והחזירה פניה.

— קלרה — אמר האדון ווינשטיין לזוגתי — פצרינא באורחה הנכבדה

שלנו. למה היא נחפזה כל-כך?

— ודאי מחכים לה בחוץ... — השיבה בעלת-הבית.

— מחכים, מרת חנקין? — שאל בעל הבית.

— ואם מחכים לה — כלום תגלה לך, טפש שלי! — הה, מלכה אינה

טפשיית כל-כך.

— לא, לא מחכים. אולם אני... עסוקה מאד — שלום! — אמרה חנקין,

פתחה את הדלת וירדה בשלבים.

— ושלום... גם... למכר... שלך!.. — קראה אחריה בעלת־הבית והקול התגלגל על־גבי השלבים.

בשעה טובה, בשעה מוצלחת! — קראה חנקין בקול בשעה שירדה מעל השלבים ולבה דופק משמחה. — הו, הו, לראות את פניו תכף ומיד. לבשר לו, לבשר. ואלי איננו בביתו, ואלי איננו בנרשה... — נצנץ בה פתאם הרהור, שננעץ בלבה כמחט—כן, כן, הוא יצא מנרשה. יצא, ואני לא אוכל לבשר לו. ואם לא, אם לא — מה־טוב, מה־טוב. הוא ישב בורשה וישתכר ויפרנס את עצמו, ולא יהיה רעב, וחדר מיוחד יהיה לו, חדר יפה, ואני אקשט אותו בפרהים ובכלי־בית נאים. אקנה לו כלי־בית, תמונות, צעצועים. ולנאי שישב פה. ואם לא — פויסלה! פויסלה! — אני לא אחננו לצאת מורשה ולעזוב אותי עגונה. אני אבשר לו. ואם כבר מצא בינתיים משרה אחרת.. אחרת... — ננעצה מחט שנית בלבה—לא, חלילה. הוא מחכה לי... מחכה לי בביתו. הלא עכשיו כמעט השעה הרביעית... — אלה היו ההרהורים, שחלפו כסערה בלבה ברגעים מועטים אלו, שהפסיקו בין דלת הבית ובין שער החצר. היא רצה... רצה... כבר עברה מרחק קטן משער החצר ואילך... ופתאם... יד משכה אותה... ויד שנית נשתלבה בזרועה. היא הציצה ולא ידעה להבחין. ראתה דמויות, שמעה קולות, והיא היתה מבולבלת.

— אח, נתן! — קראה — אח, ש... — קראה כמעט.

הן זה נתן משכה בידה והוא, הוא שלב לרגע את ידו בזרועה.

— יש... יש... משרה! — קראה חנקין ומחאה כפיה משמחה.

— אני שמח — אמר שליט.

— שמח? באמת? — מה־טוב!... יהיה טוב? כן? — אמרה וחיכה כנגדו בחדוה, כאם זו, המחכיכת לתינוקה, הנותן את עצמו לשפשף את בשרו באמבטי חם — הוא שמח? — אמרה חנקין והשיבה לו שמחה כפלים. ברגע זה הגיעה שמחתה של היום למרום גבהה. — אח, אח, — היא תפסה פתאם את עצמה על הדבר — מיום שהכירה את הפרצוף הנחמד הזה עזין לא צחקה אפילו פעם אחת צחוק מלא, כדי שיעור שלם. כשהיא בחברתו, הרי היא תמיד נתונה במרה שחורה, מפני־כך ודאי היא מאוסה עליו לפעמים. אולם מהיום ולהבא... תהא מלאה רנה וגיל. כל ההרים יעלו וכל עצי השדה ימחאו כף — דברה לנפשה בלשון הכתוב, שהיתה שגורה על לבה. — מהיום ולהבא יראה אותה בצחוקה... לא רק בשקיעתה, כי אם גם בזריחתה. הנה שלבה את זרועה בידו. עד היום לא העזה. אולם מהיום ולהבא... הוא היה הראשון, שהעז ושלב את ידו בזרועה... זה הוא המאורע השני. השני. היא צחקה בקול־יקולות בשל הפרצוף הנהדר, שהיה מתהלך על ידה, בשל הדבור „אני שמח“, בשל שלהבות הפנסים, שקדלקו בשעה זו עצמה שישבה בביתו של וויינשיין, בשל הידים השלובות, בשל המשרה המזומנה, בשל רגע זה, שבו תסיח לרחל על הפרצוף הנהדר הזה, שנלוה אליה בדרכתו, ובשל שורת השנים, שבה תהינה שתי הידים הללו שלובות.

— ומה בדבר המעון? חהיהו? — שאלה חנקין וצחקה, לפי שזכרה בפרטים, שסח לה היום נתן בחדרו.

— הכל מוכן ומוזמן. על צד היותר טוב — אמר נתן וצרף צחוקו לצחוקה של חנקין. צחק גם שליט. — אין הדירה חסרה — הוסיף נתן — אלא ברכתה של בת-ישראל, מלכה בת-אברהם.

— אנו הולכים, אנו הולכים תכף ומיד. לחמניות! תופינים! כסף יש די והותר. הבורג, רבותי, ונערוך הלווא.

היא סרה לביתהק נדיטורין. קנתה לחמניות, תופינים ושוקולדה. אחר כך באו אל המעון החדש. נתן הציג את חנקין לפני בעלת-הבית החדשה, שהיתה מחיכת אליהם בנדיבות דרך תקוות נכזבות.

היא כבדה אותם בקומקום של חמין. הם אכלו, שתו, זמרו. אחר-כך משכה חנקין לנתן ביד אחת ולשליט ביד שנית והוציאה אותם מן החדר. כך התהלכו ברחובות. נתן ספר על בני בית אביו ועל אָחיו אוכל-הצמחים, המכין את עצמו לבקר את ורשה ולראות את מוצאיה ומבואיה, ועוד על הרבה ענינים. אולם חנקין שמעה את הדברים ולא קלטה אותם. היא ראתה בעיניה את החיוך של בעלת-הבית. זה היה חיוך ממין מיוחד, והיה מכוון כלפי שניהם: היא והוא... זה היה חיוך של ברכה, שכל זוג-נאהבים מעורר באחרים. הכל, הכל מעידים על אהבה חדשה, המכינה את עצמה לבוא לעולם. הכל מרגישים בה. סוגיה, נתן, הנער כהן, ווינשטיין וזוגתו, ובעלת-הבית החדשה. לפי שיש בה אמת חדשה. לפי שיש בה אמת, המכריזה על עצמה. הוא נושא אותה לאשה. האם אוהבת אותו, ואבא נושקו על מצחו: כניו — אחרי החתונה. בין הרי האלפים, הם תועים. בית אכרים. הם צמאים. הם שכורים. הם צוהלים מאשר. האכר והאכרה — שניהם כל-כך טובים, ישישים, נחמדים. הם מחיכים: אתם... אתם... הגיעה שעתכם. אנחנו יורדים, והננו מברכים! — עזו מרקדת לקראתם משמחה. כלב מלקק את ברכיהם. תרנגולת מקרקרת. הכל מרקד סביבם מחדוה. האת, האח! חתונת-דודים בעולם! ארוסין של שתי נשמות, הששות זו על זו, וכל באי-עולם, תזי והצומת, הם הקרואים אל הסעודה. חהיהו!

— מה הצחוק? — שאל שליט, שכעס בלבו על הצחוק, שאינו פוסם מפיה של ריבה זו.

— אני צוחקת — אמרה חנקין — כך, סתם, בלא טעם. טוב לי — ואני צוחקת. ראיתי פנים יפים ושמחתי עליהם.

— פנים יפים? של מי? — שאל שליט מתרגז קצת בשל קולה הסנטימנטלי.

— של בעלת-הבית... היא חִיכה חיוך נאה כזה... והיא יפה כל-כך... — יפה? — שאל שליט, שהיה מתרגז על שהיא מקלסת בכונה את בעלת-הבית: כלומר, אני אין עיני צרה באחרות...

— ומה? בלתי-יפה? — שאלה חנקין בעלבון קל.

— דבר זה תלוי בטעם — אמר שליט.

— אם היא בלתי-יפה — אני ושכמותי מה נאמר? — אמרה חנקין

בתרעומת ולבה בכה בה מצער. ואחרי רגעים הוסיפה – מר שליט הוא...
מבקר... קשה...

אחרי־כך נשתתקו כלם. הם היו עיפים. השעה היתה מאוחרת, הרוחות
היו עכורות. וחנקין זקפה הכל על חשבונה של השעה המאוחרת. מחר,
מחר, בשנים, הוא והיא, תשוב לביתה. ומחר, או ביום שלאחר זה, תבוא
ותביא את שיריו של נירנברג. יקראו, יתענגו, יתעלסו. הוא ינשק לה.

מתוך החלטה זו נפטרה מהם על־יד שער ביתה.
נתן ושליט התהלכו אחרי־כך עוד שעה מרובה ברחובות, כשהם מלִוים
איש את חברו לביתו.

– בתי־שאל נפלאהו – אמר נתן.

– אולם היא צוחקת קצת יותר מדאי – העיר שליט.

פרק יט.

מזמור שיר לשליט! היום יום החמישי. קול רנה מגיע מן החצר:
כעכים! כעכים! אפשר לקנות גם ירקות, דגים, בשר ופרות. השעה היא
השמינית של בקר. אור היום גדול. כעכים! כעכים! חוזרים ונשנים הכרוזים
ומקננים הם לקראת כל דירי הבית, וגם הוא בכלל, ומתגלגלים לתוך כל
החלונות, וגם לתוך חלונות הפתוח. חובטים כרים, כסתות ושטיחים. נגלים
ונעלמים פרצופים מעבר לויילונות ועל־גבי הגוזזטראות. פרצופים לִאים,
תפוש־שנה, קרי־מוג, ערים, זריזים וחצופים. הוא חבר לבני המשפחה
הגדולה, המסתופפים בין כתלים, תחת תקרות, מעבר לויילונות, ומציצים
פעמים דרך אשנבים. מן המסדרון מגיע קול פסיעות. דפיקה בדלת. דרך
דלתו, שנפתחה משהו, נשתרבה יד חשופה של בעלת־הבית והגישה לו
קומקום של טה. והנה מונחים על השולחן שירי הסעודה של אמש. התגנב
למסדרון והרגיש במטאטא העומד שם. נטלו ופנה בו את החדר. הרי יש
חדר, קטן ונחמד, כלו שלו, ואין לאתר חלק בו. תפס לו בעולם שטח
קטן, ככף איש, אלא שהוא שלו. שטח קטן זה הוא הפסגה שלו, מבצרו.
פה יעמוד עם קנה־הצופים בידו. מעל־פני שטח זה ישלח את מבטו,
שיהיו משוטטים וצופים את כל השאר, מה שמסביב, מה שנשקף דרך
החלון, ומה שמרחוק, הרחק מפה, הרחק, מעבר לימים. ואם תעבור צפור
ביעף, תתמהמה תוך־כדי־טיסה, כהרף־עין, גם על־יד חלונו. ומכאן ואילך
הכל ישתנה. יהיה קם בכל בקר בשעה השמינית בדיוק, יהא אוהב את
כל האנשים, מדבר מעט, ועוסק בעבודה של ממש. רק עוד רגעים מעטים
יהא מתעופף על־פני תבל על כנפי דמיונו, ישלח מבט אל הבאות. הוא
חווה דרך הערפל צרופ־תמונות וקרע־מראות. רגע כהרף־עין הוא רואה
בעיניו הגלויות את הגבירה אייזמאן ואת חנקין, כשהן נגשות זו לקראת
זו כמו במחול הַזֶּלְסָה, מציצות אשה לתוך עיניה של רעותה, בשתיקה,
ומיד הן מתחמקות, כשהן פוסעות לאחוריהן, כמו במחול הַזֶּלְסָה.

פְּרוּשָׁה שֶׁל פְּגִישָׁה זֹו אֵינּוּ בְּרוּר לוֹ; נִמְחָקָה מִתּוֹךְ הַדְּמִיוֹן הַהִתְחַלְתָּה. אַחֲר־כֵּךְ הוּא חוּזֵר אֶל הַנְּקוּדָה, שֶׁנַּעֲקָר מֵעֲלִיָּה בְּדְמִיוֹנוֹ. נְקוּדָה זֹו הִיא הַתְּחִלָּה שֶׁל יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה. הוּא הַחֲזִיר אֶת הַמַּטְאָטָא לְמִקְוָמוֹ. דֶּרֶךְ דַּלַּת הַמַּסְדְּרוֹן, הַפְּתוּחָה לַחֲדָרִם שֶׁל בַּעֲלֵי־הַבַּיִת, הַצִּיץ וְרָאָה אֶת בַּעֲלַת־הַבַּיִת. הַשְּׂתוּחָה וְכִרְכָּה בְּכִרְכַּת הַבֶּקֶר. הַשִּׁיבָה בְּרַכָּה וְהַשְּׂתוּחָה. גַּם רֹאשָׁה גֹפָה הַשְּׂתוּחָה לְפָנָיו. אַחֲר־כֵּךְ נִגְשָׁה עַד הַמַּפְתָּן, שֶׁתָּקָה שַׁעַת קֶלָה מִתּוֹךְ מִבּוּכָה וְשֹׂאֵלָה אוֹתוֹ לְשִׁלּוּם שְׂנֵתוֹ בְּלִילָה. הוּא הַשִּׁיב דְּבוּר קֶצֶר. עֵינָן בְּגִבְבָּהּ בְּפִרְצוּפָהּ וּבְגוֹרְת־גּוּפָהּ. הַבַּעַת שֶׁל תְּאֻנּוֹת לָאָה וְדְמִיוֹן מְרוּשֶׁל. שַׁעֲרוֹתֶיהָ מְבוֹלְבָלוֹת. עַקְבוֹת הַכֶּר וְהַשְּׂמִיכָה. הַפְּנִיזָר פְּרוּף לְסְרוּגִין וְדֶרֶךְ סְדָקִיו מִנְצַנְצִים פְּסִי בָשָׂר חֲשׂוּף, לְבָן וְגֵרוּם. יֵשׁ בָּהּ דְּבִרְמָה מִשֶׁל סוּגִיָּה, מִשְׁהוּ מִן הַגְּבִירָה בְּרִגְמָן וּנְיֻצוּץ מַחְנֻקִין. וְאוּלָּי גַּם רִמּוֹ מִהַגְּבִירָה וּוְיִנְשֻׁטִין. קִימְתָהּ שֶׁל בַּעֲלַת־הַבַּיִת הִיתָה נְתוּנָה בְּאַלְכֻסוֹן, גּוּפָה מִתְרַחֵק וְהוֹלֵךְ מִמֶּנּוּ וּפְרִצוּפָה קֶרֶב וְהוֹלֵךְ. וּפְתָאֵם נִצְנֵץ בְּמוּחוֹ הִרְהוּר קָל, בְּלִית־חֶשֶׁב לְכֹאֲוֹרָה, הִרְהוּר סַחֵס, שֶׁהִבִּיאֹ לְיָדֵי חִיוֹךְ. הִנֵּה רַעִיתוֹ, שְׁשָׁאָה לוֹ כַּדַּת מִשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל וְעַתִּידָה לְחִבּוּק אֶת תִּינוּקוֹ בְּזִרוּעוֹתֶיהָ. הָאִמְנָם אֵין זֶה אֵלָּא יִלְיִד־הַדְּמִיוֹן? וּמִי עֵכָב? וּמָה מַעֲכָב? — וְאֵם דְּבָר זֶה לֹא הִיא, כְּלוּם אֵין זֶה כֹּאֲלוֹ הִיא? — מָה בֵּין „הֵן“ לְ„לֹאֵר“? וְאֵם דְּבָר זֶה הִיא בְּדְמִיוֹן, כְּלוּם אֵינּוּ כֹּאֲלוֹ הִיא בְּמַעֲשֶׂה? הָאֵם יֵשׁ חֵק הָאוּסָר? חֵק? מָה? וְהֵן זֶה פְּשׁוּט כְּל־כֵּךְ. וְהַדֶּרֶךְ קְרוּבָה כְּל־כֵּךְ. יְרִיעָה קִטְנָה שֶׁל בֶּד. כְּמוֹ אֵצֶל סוּגִיָּה. מִפְּנֵי הִרְהוּר זֶה נְבַהֵל מְאֹד. כֵּךְ יֵשׁ שֹׂאֵדָם רֹאָה אֶת חֲבֵרוֹ, רֹאָה פְּנִים, קוּמְת־אִישׁ, רַגְלִים, וְרֹאָה גַּם סִכִּין. וְהִנֵּה רִגַע כְּהִרְפֵּי־עֵין נַעֲקָר מוֹחוֹ שֶׁל הָאָדָם מִתְחַמָּמִים, פְּנוּת וּסְגִיָּים. מִהִבְדָּב רַק הִרְהוּר אֶחָד בְּתוֹךְ עַרְפֵּל: לְחַתוֹךְ בְּסִכִּין אֶת הָרֹאשׁ, לְחַתוֹךְ, לְשֵׁנֵי גֹזְרִים. וְאַחֲרֵי רִגַע — וְהִנֵּה אוֹר הַדַּעַת. הָאָדָם נְבַהֵל וּבוֹרַח מִפְּנֵי הַסִּכִּין, כֵּךְ נְבַהֵל שְׁלִיט. הוּא בְּרַח וְהַסְתַּתֵּר בְּחִדְרוֹ. יֵשׁב עַל הַכֶּסֶא אֵצֶל הַחֲלוֹן, אֲשֶׁר לְקִרְאָת הַשַּׁעַר. רֹאָה אֶת הַיּוֹצֵאִים וְאֶת הַנִּכְנָסִים. הַעֲלָה בּוֹכְרוֹנוֹ אֶת כָּל דְּבָרֵי יְמֵי יִשִּׁיבְתוּ פֶה בְּנִרְשָׁה, אֶת הַגְּבִירָה בְּרִגְמָן וְאֶת דְּרִבְקִין, אֶת הַמַּעֲשִׂים וְאֶת הַחֲלוּמוֹת, אֶת דְּבָר כְּתַב־הַיָּד, שֶׁמִּסָּר לְעוֹרְכָה שֶׁל „הַשְּׂקֵפָה“, וְאֶת מִשְׂאוֹ וּמִתְנּוֹ עִם פִּיגִין. רֹאָה כְּמוֹ חַיִּים אֶת הַרְגָעִים, שְׂבָהֵם הִיא רֵץ אַחֲרֵי הַכִּרְכָּה, שְׂבָתוּכָה יִשְׁבוּ שְׁמַעוֹן וּפִיגִין, וְהַבֵּין, שְׂכֵל זֶה אֵינּוּ אֵלָּא מְבוּא אֶל „פְּנִים“ אַחֵר, שִׁיחִיהָ שׁוֹנָה, אוּלָּי, לְגַמְרֵי יָין הַמְּבוּא, הֵן בְּצוּרְתוֹ וְהֵן בְּתַכְנוֹ. וְאוּלָּי רַק בְּתַכְנוֹ. בְּכִל־אֶפֶן, עוֹד יְבוּאוּ דְּבָרִים רַבִּים וְשׁוֹנִים. וְמָה נִלְעָגִים הֵם כָּל הַדְּבָרִים, שְׂכָבֵר בָּאוּ וְשִׁיבּוּאוּ, בְּשַׁעַת שֶׁאֲפָשֶׁר לְסוּגוֹר דַּלַּת וְחֲלוֹן, לְהַפְשִׁיל וּלְזוֹן וְלַשְׂתַּחֲטַח עַל הַמְטָה אוֹ עַל הַרְצָפָה, בְּקִרְי־זוּיָת, מִכְּנֵס וּמְצַמָּם, כֹּאֲלוֹ אֵינְנוּ. וּפְעַמִּים, כְּשִׁיחִיהָ שֶׁמֶשׁ, אֲפָשֶׁר לְקוֹם, לְעַמּוֹד עַל הַרְגָלִים, לְהַאֲהִיל עַל הַעֵינַיִם וְלַהֲתוֹבֵן. וְהִנֵּה גַּם הִיא — בַּעֲלַת־הַבַּיִת — הוּא וְהִיא. הֵם שׁוֹתִים מִתּוֹךְ כּוֹס אַחַת. קוֹלְפִים יַחְדוֹ תְּפוּחֵי־אֲדָמָה. שַׁחֲרִית. כְּרִים וְכַסְתּוֹת. שְׂמֵלָה וּפִידוֹן־קִי. שַׁעֲרוֹת רֹאשָׁה הֵן פְּרוּעוֹת. שְׂרוּךְ פּוֹזְמָקָה מִתְגּוֹלָל עַל הַרְצָפָה. וְהִנֵּה עַרְבִי. סִמּוֹ. יָדִיהָ רּוֹעֵדוֹת מִן הַקּוֹר. הִיא מַחְמַמַּת עַל־יָד הַתְּנוּרָה אֶת רַגְלֶיהָ, הַחֲלוּלוֹת

ברבמטיסמוס. מחלה זו מחבבת ודאי את האשה על בעלה. קור, קור. הנה רגל פשוטה לקראתו. כאן, בעלי, שפשף-נא, כאן. בין הרגל והירך. יפה יפה. קצת למעלה מן הירך. בשתי הידים. אנא! — והוא משפשף. ומה בכך, ששם מעבר לכתלים מתרוצץ עולם מלא של בריות משונות, הנעות ונדות, טורחות ובונות, ומאספות אספות ונואמות נואמים ומדברות בקול רם על התקדמות ועל גשוג ועל אמנות ועל התיאטרון ועל עמים היורדים ועמים המתנערים מעפר, ועל רוח האדם העולה למעלה, עולה, עולה, ועל כח היצירה, ועל התחומים שבין המוסר והיופי, ועל מצות עשה ומצות לא-תעשה, ועל תחית הישן וזרמים חושים. מהם והלאה! מהם והלאה! שטות, שטות. האדם הוא אפיוודה. הוא צפרדע המקרקרת גבוהות. הנה שוקט, לבי. שטות, שטות. האדם אינו נצחי. הוא לא היה כרוב, הוא לא יהיה מלאך. אין אליהם בלב. ואין כלום שם למעלה מן התכלת. הנה שוקט, לבי. אין לאדם תקוה, ואין לו פדות, ואין לו משיח, ואין לו אב הרחמים, ולא השארת הנפש. אינך קטן משקפיר ואינך גדול מחולעת. אינך רשע מסוקרטס ואינך צדיק מיהודה איש-קריות. חמלונא, חמלונא על יהודה איש-קריות. האם הוא היה קלאת-האדם? האם הוא היה רע מר' יוחנן בן-זכאי או ממרק אבך-ליום, שאכל כל ימיו חזרת והיה מלך ופילוסוף? האם הוא היה רע מבן-אדם סתם, בן איזו אומה שהיא ובן איזו כחה שהיא? הן כל אדם מתפרנס מאלהיו. דממה. מנוחה. נקי אני מנכסי. ומאהבה. פייגין! מי היא? מה שם לה? ומה דמות לה? ההיתה ביום מן הימים אשה, ששמה הוא פייגין? לא היתה ולא נבראה. וכעבור רגע, אמנם, נצבה לפניו חיה וקוסמת ביפיה. אולם הוא גרשה בידו מעל פניו. אלולי היתה דופקת בדלתו, לא היה פותח לה. אלולי היתה יושבת על-ידו, לא היה מרכין לה את ראשו. הנה הוא קם, לובש את מעילו, יורד. יטלפן. יודיע לה בפרוש, שהיום אין שעתו פנויה לבוא אל הגן. ובכלל... ירד. הזמינה אל הטלפון. שמע קול אחד. אחרי-כך קול שני:

— מי מדבר?

הגיד את שמו ואת שם משפחתו. קולו היה צוהל. והקול השיב:

— סליחה, אדוני. אין לי פנאי. לא היום ולא מחר.

— לא היום ולא מחר? — דבר בקול מיכני זור — ואימת? — אדרבא — הוסיף פיו מאלי — נכון אני לחכות ימים. נכון אני. ואימתי, הגבירה פייגין?

כך שאף שלא ברשות לבו וקולו היה רצוף.

והקול השיב:

— אין פנאי להתעכב אצל הטלפון. יסור-נא מר לביתי... ביום מן

הימים. אולי ימצאני.

הקול התחמק. הגיע זמזום לאזניו. הוא לא הויו את קנה הטלפון מאזניו, כעומד ומחכה לנס. לכתחלה אמר, שהיא חמדה לה לצון, שמיד תגש והקיס אותו. אחרי-כך נתבררה לו מוחשיותה של העובדה. הוא עמד

גדהם. מהיזה היה לז? למה הזמינה אל הטלפון? — מה נתפון להגיד לה? האמנם נתפון לגרשה מעל פניו? האמנם חלפה בזמן מן הזמנים החלטה כזו במוחו? — פייגין! בואי-נא. שובי-נא! — קרא קריאה של יאוש ותחנונים, כשהוא עומד בחנות-המכולת, על-יד קנה-הטלפון, בין בני-אדם זרים, וזרועותיו פרושות. שעה קלה ראה את-עצמו מתהלך אתה בגן שלובי-ידים. הם מספרים זה עם זה בפרהסיה. כעננים עוברות על ידם בריות, והם אינם מרגישים בהן. מתוך הרגשה זו השתפך בכל עצמותיו זרם מחוק, שנהפך מיד לטעם מר. כי באה המציאות כאויב רע ואכזרי. וגם החלום, שראה בהקיץ, לא היה, כנראה, אלא מִשְׁרַת נאמן לְמַצִּיאוֹת, ובא להנחילו תענוג מְדָמָה, כדי לְמַרס את הפצע. הוא הבין: אין לו תקנה אלא לתקוע בבטנה חרב. ואם רץ לבו ותשושה ידו מִלְּהַחֲזִיק חרב — יִשְׁלַח־נָא בה את מִלְּאֲךָ-הַמּוֹת של הדמיון וישנוך את דמיה וישחית את הארה ויטל רוק וזוהמה על יפיה ויתלוש את תִּלְתְּלֵיהָ ויקצץ את כנפיה וצפרניה ויעשה אותה במבט עיניו גִּלְשֵׁ-עַצְמוֹת, כי צרה היא אדמת־יָהּ מהכיל את שניהם. ולפי שכבר רָצְחָה נפש, עליו לברוח לעיר-המקלט, לחדרו הקטן, בין ארבעת כהליו. לָשֵׁם! לָשֵׁם! לַיָּמִים, לַעֲבוּעוֹת, לְחַדְשִׁים. הוא רואה אספסוף של ימים ולילות, הבאים לקראתו. הוא כופף בפניהם את ראשו בהכנעה. ימים ולילות שחורים כעדת עבים. הוא מהיש פסיעותיו לַעֲלוֹת על השלבים, להקלט בין העבים האכלים והקודרים. הוא רץ, רץ. הוא גבהל לקראת העבים, כצפור הסולדת מפחד, מזדרזת וקונצת לתוך הלוע הפעור של הנחש.

שֶׁלֶשׁ דְּפִיקוֹת בְּדַלְתָּ. על המפתן: חנקין. ביד אחת — רידיקול, ובשנית — שירי נירנברג. פניה מזהירים מזהלה. היא מכריזה:

— מה-נאה החדר! מה-יפה הכל פה! הכל, הכל. כן? — שאלה והטעימה את המלה „הכל” והציצה לתוך עיניו באהבה.

ואחר-כך הטילה את ידה על שכמו ולחשה בזהלה, שהד נכאים של קנאה נשמע מתוכה:

— היום הוא מאשר? כן?

